

b m

Karel Weis:

ČESKÝ JIH
A ŠUMAVA
V PÍSNĚ

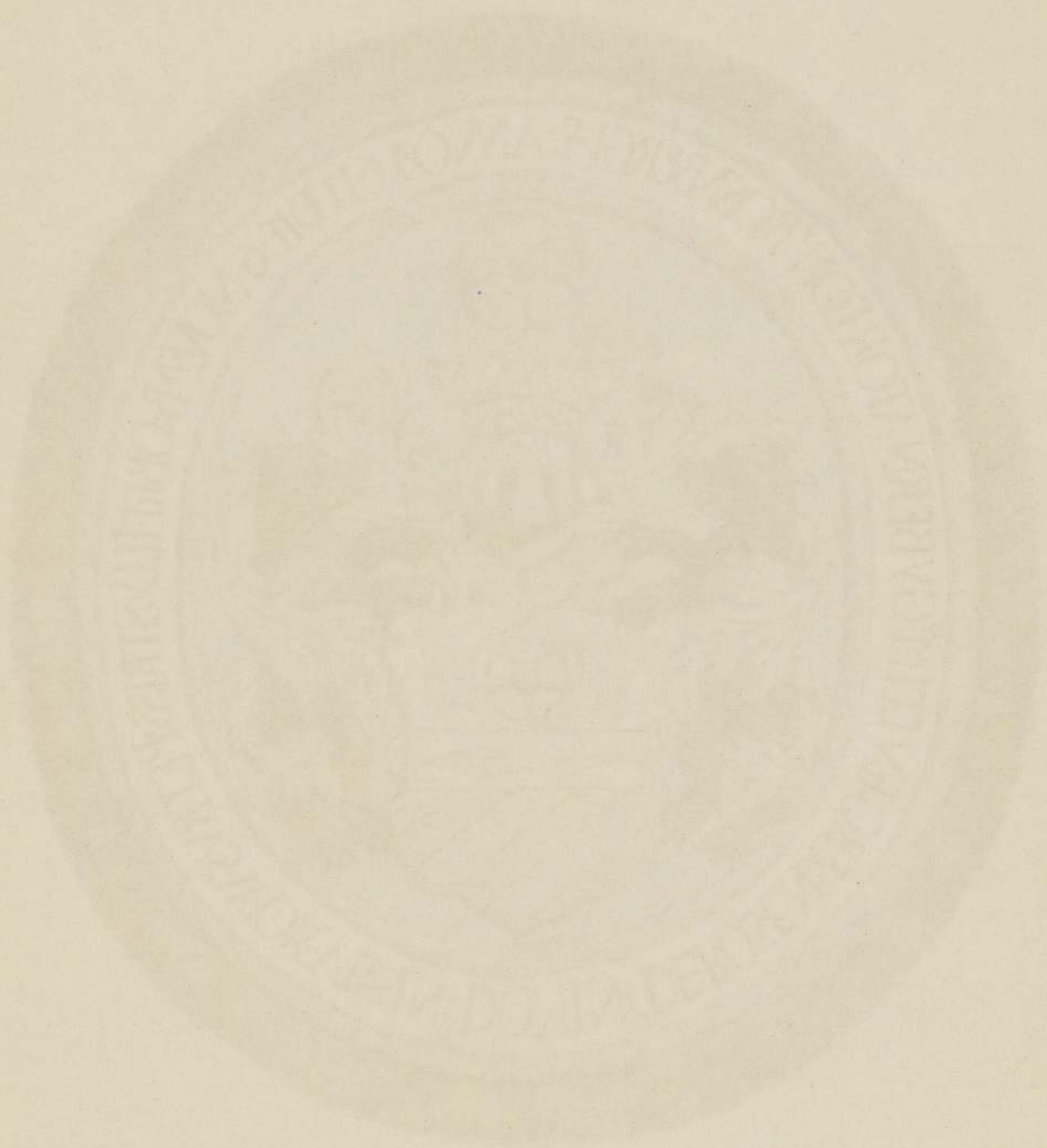

Díl 9

35 T 562
72 n 7/25 355-

KAREL WEIS

ČESKÝ JIH
A ŠUMAVA V PÍSNĚ

Počtěno na Jihočeské výstavě v Táboře 1929 nejvyšším uznáním:

zlatou medailí s čestným diplomem

DÍL DEVÁTÝ

BLAŤÁCKÝCH PÍSNÍ NOVÝCH
I NOVĚ ZPRACOVANÝCH
ČÁST TŘETÍ, ROŽMBERSKÁ

V PRAZE

NÁKLADEM VLASTNÍM VYDAL KAREL WEIS

Praha-Smíchov, Nábřeží legít 12

VYTISKLA A ROZESÍLÁ PRŮMYSLOVÁ TISKÁRNA

Praha VII, Dobrouského 29

P 1044/9

9269/62

Všecka práva, provozovací i rozmnožovací, práva k šíření rozhlasem, k přenesení na mechanické nástroje a k provozování na takových nástrojích, jsou vyhrazena. Ochrana zákona platí pro celek i jednotlivosti díla a vztahuje se i na předcházející svazky.

SVK České Budějovice

2 6 8 0 0 7 2 7 6 8

VŠEMU BODRÉMU LIDU
JIHOČESKÉMU

K OBSAHU DÍLU DEVÁTÉHO

Měl bych tento úvod nadepsat vlastně „Oprava“, nebo „Odvolání“, nebo nějak podobně, poněvadž to, co jsem napsal v článku „K novému zpracování Blatáckých písní“ v dílu sedmém, v některých částech již nesouhlasil s předpověděným obsahem dalších dílů, jak v textu tak i v obrazech. V článku tom píše, že jsem „Blatácké písně nové a nově zpracované“ rozdělil na tři svazky. Díl devátý vás však poučí, že ze tří svazků staly se nyní čtyry. K tomuto rozšíření obsahu dala mi podnět blatácká píseň „Ty bukovský páni s kozlem tancovali“. Její děj, do něhož je vpletena postava pana Petra Voka z Rožmberka, vnuknul mi myšlenku, zda snad se i jiné písně rožmberské nezachovaly, a zda by se nedaly spojit ve svazek samostatný. Na učiněný dotaz v treboňském Schwarzenberském archivu mohli mne však tamější pp. archiváři upozornit jen na dvě písně: píseň k svatbě pana Viléma s pannou Polyxenou z Pernštejna a pohřební píseň pana Petra Voka od Šimona Lomnického. To mi bylo ovšem málo. Pátral jsem tedy dále v Praze mezi historiky, drahnou dobu bez výsledku, až mne pan dr. Mendl v Stát. histor. archivu poukázal na pana dra Tobolku, ředitele archivu a knihovny Národního shromáždění, jenž má soupis všech památek klášterních v Čechách. A od toho jsem se dověděl, že to, co hledám, naleznu ve sborníku Václava Dobřenského (Codex Dobřenský) v knihovně kláštera strahovského. Přímá cesta vedla mne tedy od pana dra Tobolky k vdp. převoru Hůlkovi, řádovému knihovníku na Strahově, jenž mi ihned ochotně sborník Dobřenského předložil. Tak jsem šťastně se dostal k hledanému cíli.

Václav Dobřenský byl spisovatel druhé polovice 16. věku (nar. před r. 1550, zemř. r. 1599). Vzdělal se na Pražské akademii, byl přítelem M. Petra Kodocilla, Daniela z Veleslavína, Marka Bydžovského, Jana Liturguse, Jana Civiliusa Lomnického, Chvalovského z Jenštejna a jiných učených té doby. Usadil se v Starém městě Pražském, kde se stal úředníkem nad solí, a když přítel jeho, tiskař Jiřík Nygrin neboli Černý, přijal ho za strýce erbovního, povýšen byl listem Rudolfa II. ze dne 10. července 1592 do stavu šlechtického s přídomkem ze Schwarzprucken neboli z Černého Mostu (lat. de Nigro Ponte). U Jiříka Nygrina vydal řadu spisů obsahu asketicko-mravoučného.¹⁾

A tento pan Dobřenský měl dobrý nápad. Sbíral všechny příležitostné tisky oné doby, písně, básně a rýmovačky ke svatbám, pohřbům, křtinám i jiným událostem, sběhnuvším se v českých rodinách rytířských, panských i královských, a tyto tisky dal pak svázat v obsáhlou tlustou knihu. Tak se nám zachovaly písně o Rožmbercích. A tím také vznikl čtvrtý svazek Blatáckých písní, jež jsem nazval Rožmberský.

Není ovšem těch písní o Rožmbercích ani zdaleka tolik, aby samy o sobě vyplnily celý svazek. Ale je tu alespoň všecko, pokud se týče českých písní, čeho jsem se po dlouhém slídění v tom směru dopátral a čeho jsem mohl dosáti.

K velikým díkům zavázán jsem opětně treboňským archivářům, panu přednostovi dru Ant. Markusovi a panu archiv. Václavu Hadačovi, kteří mi s blahovolným svolením vlastníka vzácného Schwarzenberského archivu v Treboni, knížete Jana ze Schwarzenbergu, poskytli při tvoření devátého dílu nejvydatnější pomoc. Nejen za další, ve sborníku Dobřenského neobsažené písně rožmberské jsem jim povděčen, ale i za mnoho a mnoho historických zpráv a nových, dosud nikde neuveřejněných zjištění, které jistě vzbudí v odborných kruzích pozornost.

Předpověděný dříve obsah díla devátého odsunut je svazkem Rožmberským částečně do svazků příštích, na což tu znovu upozorňuji.

---

¹⁾ Nezbytný Blažej Jičínský, s jehož jménem se dále několikrát setkáte, oslavil jeho sňatek s Dorotou, vdovou po Jakubu Holcovi r. 1583 příležitostnou básní. Snad to právě dalo panu Dobřenskému podnět, aby takové tisky sbíral.

K. W.

POSLEDNÍ PÁNI Z ROŽMBERKA A JEJICH DOBA

Tvořit dílo o českém jihu a přejít Rožmberky bylo by jistě vážným opomenutím. „Nebot v jižních Čechách“, jak výstižně řekl Dr. Ant. Markus v slavnostní své řeči při odhalení pamětní desky Václava Březana v Březně, „v jižních Čechách na každém téměř kroku setkáváme se s památkami, jež nám připomínají někdejší pány z Rožmberka.“ *Pětiletá růže z jejich znaku žírá tu na nás s bran staveb církevních i světských, spatřujeme ji v erbech měst a jednotlivých osad, nejedno zařízení pochází ještě z dob vlády toho rodu, jehož jméno nese také největší rybník jihočeský.* Ale ani na severu Čech jméno Rožmberků není neznámo: vždyt byl to rod, jenž považován byl za nejvznešenější hned po samém králi a slynul po celé zemi ne toliko rozlehlým svým majetkem, sahajícím druhdy od Šumavy až takměř k hranicím sesterské Moravy. Téměř po půl tisíciletí zasahovali jednotliví příslušníci toho rodu způsobem často rozhodujícím do dějin vlasti, byli činitelem spolutvořícím její osudy — někdy ku prospěchu, jindy i ke škodě národa. Historie rodu rožmberského je z veliké části zároveň i historií naší vlasti a není kapitoly českých dějin od 12. do 17. věku, v níž by se neozývalo jméno některého pána z Rožmberka. *A tento rod, z něhož pan Oldřich hrál tak významnou roli v době husitské a poděbradské, jenž zazářil v století 16. skvělou postavou pana Viléma, nejvyššího purkrabí království českého, velmože o významu přesahujícím hranice českého státu, na jehož hlavě málem by byla se zaskvěla královská koruna polská — tento rod bratrem a nástupcem Vilémovým, panem Petrem Vokem, na rozhraní 16. a 17. věku schýlil se k zániku a vyhasnutí.*

Pan Petr Vok není nejvýznačnějším členem svého rodu, ale možno říci, že snad nejpobulárnějším. Připínajíť se k jeho osobě tolikerá vyprávění, že u nás se sotva najde jednotlivec, jenž by jména toho nebyl nikdy slyšel.

V mládí veselý a snad i lehkovážný, ve věku zralejším — jediný ze svého rodu — zřídá se zděděné víry svato-václavské a stává se českým bratrem. *1594 jest vůdcem českého branného lidu proti Turkům, později významným činitelem protestantské politiky protihabsburské ve střední Evropě, jež v prvním desetiletí 17. století v Třeboni, sídle Rožmberkové, má svůj hlavní stan. Tam se osnovaly přípravy k osudovému boji mezi táborem katolickým a protestantským. A když soldateska pasovská zemi hubila, neváhal sáhnout na rodinný poklad a obětovati jej na oltář vlasti. A tento velmož ve svých službách dal také možnost uplatnit se muži vzácnému: Václavu Březanovi.*

Pan Petr Vok jistě jen bolestně smířoval se s myšlenkou, že jím neodvratně za své vezme starožitný, nejslavnější český panský rod. Bez potomstva, ač čtyřikrát ženat byl, zemřel jeho bratr Vilém, bezdětným zůstalo i manželství páně Vokovo s paní Kateřinou z Ludanic. A tak, odevzdávaje se v Osud, nezměnitelný žádou lidskou mocí, choval alespoň to přání, aby památka na jeho slavný rod nezahynula zároveň s posledním jeho vydechnutím. A toho docílil zejména také tím, že dal Březanovi uspořádat svůj bohatý rodinný archiv, a že mu uložil sepsání historie rodu Rožmberského.¹⁾

* * *

Nemíním obírat se tu chronologicky historií rodu Rožmberků, nechci vám vykládat, že Rožmberkové byli z kmene Vítkovců, jenž byl rozdělen na několik větví (pánů z Rožmberka, z Hradce Jindřichova, ze Stráže, z Landštejna, z Oustí), které měly za znak společně pětistlou rúži, lišice se však od sebe její barvou; nechci vám dokazovat, že Rožmberkové nebyli v příbuzenských svazcích s italskými knížaty Ursiny,²⁾ ač se snažili prokázat to různými listinami, a ač užívali částečně jejich jména i znaku, čehož někteří Ursinové dovedli úspěšně využít pro svou kapsu. Chci vám jen — a obzvláště Jihočechům — aspoň poněkud přiblížit dobu obou posledních pánů z Rožmberka, dobu, která tak mnohému občanu dneška bude asi málo pochopitelná. Chci vám také poskytnout příležitost, abyste aspoň částečně nahlédli do běhů života obou slavných pánů. K tomu nejlépe se hodí právě výpisy z knih Václava Březana, historika, archiváře treboňského a současníka oněch dob: *Život Viléma z Rožmberka a Život Petra Voka z Rožmberka*. Vybral jsem z obsáhlé látky knih těch jen to, čeho je potřebí k charakteristice posledních Rožmberků a jejich doby, a co po mém soudu může být povšechně pro každého Jihočecha zajímavé a poučné. Kde bylo třeba, doplnil jsem i z jiných pramenů.

* * *

Vilém z Rožmberka, narozen l. p. 1535 dne 10. měsíce března, v čtvrtú hodinu před polednem, jakož paní máté pozmnamenala i kancléř (Václav) Albin (z Helfenburka), na znamení blíženců na zámku Šicendorfu v Rakousích. Jemuž kmotrem byl a jej při svatém křtu držel pan Jan Hofman, svobodný pán z Grunpuchlu a z Strocha.³⁾

Petr Vok z Rožmberka, narozen na zámku Krumlově l. p. 1539 prvního dne měsíce října, jinak Octobris, ráno k šesté hodině na znamení blíženců. Pan Albrecht z Gutenšteina kmotrem byv, při křtu svatém na svých rukou pána držel. Osiřal po panu otci svém (Joštu III.) ve čtrnácti dnech aneb dvou téhodnů byv stáří.

Po smrti pana Jošta stal se vladařem domu Rožmberského a poručníkem nezletilých dítek pan Petr z Rožmberka, řečený Kulhavý, bratr Joštův, jenž zemřel r. 1545.

Kšaftem nařídil tři poručníky: hraběte Albrechta z Gutenšteina, na Žirovnici, Jeronyma Šlika z Holejče, hraběte z Passauna a z Lokte, a Oldřicha Holického z Šternberka.

29. července 1544 poslali devítiletého Vilémka na vychování knížeti-biskupu Wolfgangovi hraběti ze Salmu do Pasova.

¹⁾ PhDr. Antonín Markus: Památník Václava Březana 1930. Publikace Českého musea menšinového v Žatci č. 12.

²⁾ Viz Dr. Blažena Rynešová: Kdy vznikla fikce o italském původu Vítkovců. Sborník k 60. naroč. prof. dra Gustava Friedricha. 1931, str. 369 násl. — Rožmberkové, žádostiví lesku a slávy, velice si zakládali na příbuzenství s knížecím a vévodským rodem Orsinů. Petr z Rožmberka († 1347) byl první, jenž se s nějakými pochybnými listinami o tomto příbuzenství vytasil a dal si je r. 1341 králem Janem potvrdit. Sluší vědět, že z kvetoucího rodu Orsinů vzešlo během věků přes 30 kardinálů, čtyry papežové, slavní vojevůdci atd. Tedy rod skutečně starý a slavný — ale cizí, italský, kdežto Rožmberkové byli Vítkovci, rod český.

³⁾ Upozorňuji, že Březan píše jména dialekticky nebo foneticky. Nemám za potřebné jej opravovat, když toho neučinili učenci, kteří Březana přepisovali a tiskem vydali.

Zvláštního poznamenání, ba zdůraznění je hodno *vlastenecké napomenutí, které poručník Vilémkuv, pan Albrecht hrabě z Gutenšteina, poslal mu v psaní do Pasova l. p. 1546*: „A obzvláště žádám, že pilnost jmíti budete s jinými, kteříž při Vás časem bývají, jenž tu řeč umějí, mluvíc, *abyste česky nezapomenuli; nebo Vám jakožto tomu, kterýž v zemi české své zboží a panství má, potřebí, a bez toho jazyku nelze býti může*. Protož Vám teď i knížky, kteréž jsem sám skládal a tisknouti dal, posílám; kteréžto pro mne schovejte, a v nich čtouce *předně sobě jazyk český ku paměti a v nezapomenutí přivozujte*, a při tom, což ctnostného a užitečného duši v nich najdete, tím se spravte, a podlé toho zachovejte . . .“

L. p. 1547. Od pánů poručníků *nařízen byl osmiletému Petříčkovi Vokovi první praeceptor* na Krumlově, Gabriel Svěchinus à Pambergo, *kterýž jej pilně česky čísti a psáti i počátkům náboženství křesťanského vyučoval*.

L. p. 1549. *Veselští přivedli sobě do města vodu ku potřebě a ku pohodlí, a patnácti centněří olova od pánů poručníků k tomu stroji fedrování*.

Pán mladý (Vilém) z Rožmberka *dobře prospěl (v Pasově)* v latině Ciceronově, v oratorství a v umění o ctnostech, jež ethicam nazývají; študoval i v theologii; katechismu katolickému učil se, málo od Lutherova rozdílnému. — *Přimoří proskakovalo v Krumlově*, že na bolesti však řídko někdo umřel. Nicméně paní *Její Mt Petříčka (Petra Voka) s jeho školou do kláštera Vyšebrodského odeslati ráčila*; nebo neumenšovalo se morové povětrí, nýbrž táhlo se až na druhý rok; a nejprve přestalo na Třeboni, potom i na Krumlově. — Toho roku *ve Svinech Trhových sto třiceti jeden soused vyhořel*, a jest jich v tom městečku přes tři kopy usedlých. — *Pán mladý Vilém*, vzav od JMti pana biskupa Pasovského odpuštění a rozžehnaní, *vrátil se z Pasova na Krumlov*.

L. p. 1550. *Pán mladý, byv při cí. dvoře v Augšpurce, nechtěl auctoritatem své snížití*, nařídil, aby mu odesláno bylo z Krumlova půl druhého sta hřiven stříbra na mísy a nádoby stříbrné, kterýchž by při jídlu užíval; nebo sice, co jich hotových jměli, vše starodávné veliké dílo bylo, a nedal ho pán rušiti.¹⁾ — Roku toho pan *Albrecht, hrabě z Gutenšteina*, poručník přední domu Rožmberského, *život svůj dokonál* na Žirovnici, v pátek po sv. Bartolomějovi, ve dvě hodiny na noc. — Druhý poručník též, hrabě pan *Jeronym Šlik*, v veliké neštěstí a hrozné trápení upadl, nebo byv v Joachimsthalu, tu palec mu se u nohy zapálil, kterýž mu tak nesnesitelnou bolest činil, že mu jej lékař s barvířem (sic) ihned musili odnítí; ale krátce jej uřezavše, ten oheň předce výše se dával, tak že lékaři, aby mu spomoženo býti mohlo, na tom se snesli, že mu asi dobře dlaní pod kolennem noha uřezána býti musí; což když jinak býti nemohlo, podstoupiti to měv, nejprve kšaft a rozkázání v přítomnosti manželky své a dvou hrabat mladých, synů svých učinil, a se všemi se smířiv a odprosil, ačby komu ublížil, svátost velebnú od svého predikanta přijal, a tu těžkost přetrpěl, o nohu přišed. Stalo se 11. Decembris.

L. p. 1551. *Vilém z Rožmberka stal se, šestnáctiletý, vladařem domu*.²⁾

Petr Vok v literním umění *nemalý prospěch učinil*; neb orací, kterúž týž pán mladý, vítav arcikníže Ferdinanda, když přijezdem na Krumlově býti ráčil, říkav ji z paměti, to ukazuje.³⁾

Jeronym hr. Šlik a starý pan *Jan Holický život dokonali*. — Toho roku při sv. Václavě *byl mor veliký*, tak že na Třeboni a v osadě k té faře náležitě každý den nejprv po 5, po 6, a potom po 10, po 15 a 16 pochovali. Trval dlouho, tak že více než 900 umřelo.

L. p. 1553. Některý čas v postě, t. j. v středu před zvěstováním panny Marie, *v Ledenicích městečku* na panství Třeboňském *patnácte dvorův z gruntu vyhořelo*. Žena nějaká šedší s světlem na noc k telné krávě zapálila. — Od pana vladaře *šřvaní u Veselí* položeno k pondělímu před sv. Matoušem. Veliký počet stavu panského i rytířského z Čech i z Moravy od pána na ně pozváno.

L. p. 1554. *Pan Vilém* byv hned z počátku svého vládařství *v nedorozumění s Budějovskými* z příčiny té, že Budějovští po silnicích lidi páně, s rozličnými koupěmi jedoucí, po častu stavovali, pročež pán zase Budějovským se oplacovati, a lidem svým, aby do města na žádné trhy a jarmarky nechodili, města ničímž nefe-

¹⁾ Rožmberkové měli doly stříbrné i zlaté. — ²⁾ Oldřich I. uzavřel s bratry svými 1360 smlouvu, aby toliko jeden člen rodu dědičné statky spravoval a vladařem se nazýval. — ³⁾ Březan zapsal latinské to říkání doslova.

drovali, přísně poručiti ráčil, tak že velký svizel proto město Budějovice trpěti musilo. — 4. Junii byl neobyčejný veliký mráz; i sice před tím mrazové bývali, tak že pamětníka nebylo, aby takové počasí pamatoval. — V neděli před sv. Burianem město Lomnice míli od Třeboně vzdáli vyhořelo.

Toho roku v pondělí po sv. Bartoloměji započal Vilém z Rožmberka rozepři s knížaty z Plavna o přednost místa na sněmu a soudu zemském, kterážto rozepře rozhodnuta 1556 králem Ferdinandem na prospěch rodu Rožmberského.¹⁾

L. p. 1555. V neděli den sv. Matěje JMt arciknížecí (Ferdinand) držel toho dne v Plzni turnaj přes planky, a vedl při své straně 10 koní v barvě červené a na to pozlátka na deky. Proti němu s druhé strany pan Jaroslav Smiřický vedl též 10 koní v barvě brunátné a na nich postříbřené, a každý z nich běhal do sedmi ran. Nejprv běhal JMt arcikníže, proti němu pán Smiřický; ale arcikníže zlámal čtyry dřeva a pán Smiřický též čtyry. Potom po nich běhali pan Joachim Šlik a Štampach; zlámal pan Joachim Šlik dřevo a Štampach čtyry, a tak jest uhozen pan Jáchim Šlik, že více honiti nemohl. Po nich běhali Křištof Markvart s Jablonským; zlámali po několika dřevích. Po nich běhali pan Šebestian Šlik s Juliušem Vlachem, který při arciknížeti jest, toliko jednu ránu na sebe udělali; uhodil Julius Vlach pana Šebestiana Šlika, až mu urazil přední kus zbroje, že více honiti nemohl. Po nich běhali Malvic s Šebestianem Šenochem; Malvic zlámal čtyry dřeva a Šenoch dvě. Po nich běhali Vilém Miřkovský s Posidovským, který při arciknížeti jest; Miřkovský zlámal tři dřeva a Posidovský jedno. Po nich běhali pan Košátecký a doktora Gallusa syn; zlámali po jednom dřevě, po nich kteří jsou běhali, nic nedovozovali. Než naposledy u folium JMt arcikníže zlámal 18 dřev, že jich více žádný nezlámal, a potom u večer, když danky rozdávali, dali přední dank Malvicovi a druhý JMti arciknížeti.

Pan Jan starší z Švamberka a na Milevském klášteře, při tom byv, v psaní svém ku panu Vilémovi z Rožmberka o těch kratochvích dokládá takto: „Toho pomínouti, co jest se komu při tom turnaji folium — šlechu přihodilo v tuto neděli minulú, nemohu. Pak abyste věděti ráčili, že mnoho osob, jakožto pan Jaroslav z Smiřic, pan Jaroslav Kolovrat ženich, Šprincl, Julius de Leva, Štampach, raněných a ztlučěných jest, tak že rukama hnouti nemohou, a někteří na hrdlích je nositi musejí; Andre pak Teufel ten pod oko uhozen skrz hledí, tak že hrubý kus třísky jemu z oka vytáhl a velmi se zle má; nebo se obávati, že oko jemu vyteče a o ně přijíti musí. JMt arciknížetská sám také velice uhozen dřevem, tak že ruka krví JMti podběhla, což v tento pondělí minulý sám ukazovati ráčil v pokoji. To ráči míti zisk takové kratochvíle.“²⁾

L. p. 1556. V středu před nedělí smrtnou ve vsi Branná na panství Třebonském jedenácte dvorů do gruntu shořelo... A poněvadž v té vsi povolně ku potřebám JMti páně dávali se nacházeti, pan vladař ráčil

¹⁾ Zdali knížata z Plavna (hlav. města Voigtlandu) byla té doby lénem příslušná ke král. českému či nikoli, není přesně zjištěno; o tom máme dvě odporující si zprávy. Měla tu však zmíněná knížata právo obyvatelů, t. j. státních příslušníků, neboť, když Jindřich III. († 1492) pozbyl Plavna (a to se tomu rodu stalo během věků několikrát), byly mu za to zajištěny Bečov, Kynžvart a Hartenstein v Čechách. Ze svého knížecího titulu odvozovala si pak knížata Plavenská právo na přednost na sněmu i soudu zemském, dokládajíce, že páni čeští mají pouze hodnost panskou či baronskou. (Šlechtictví v Čechách bylo tehdy rozděleno na tři stupně: vládyky, rytíře a stav panský.) Podle ústavy král. českého byl však stav baronský, t. j. panský (až do Bílé hory) nejvyšším přípustným stupněm šlechtictví, a byl asi s hodností knížecí rovnocenný. Česká ústava neznala té doby titulů knížecích a vévodských. V důsledku toho prohrála knížata z Plavna svou při s Rožmberky, kteří byli v zemi první po králi. (Podle informace dané mi v archivu Nár. musea v Praze.)

²⁾ Byly to patrně radovánky na oslavu vdavek panny Filipíny Ungnadové s panem Jaroslavem z Kolovrat. —

O způsobu rytířství tehdejší doby svědčí jiná zpráva, která 13. října 1577 přišla z Vídně do Prahy vladaři panu Vilémovi: „Byv J. M. císařská v Vídni, raddy své vojenské okolo hodiny 3. a 4. na půl orloji při sobě jmíti a jim audienci dávatí ráčil. A tu v raddě pan Mikuláš hrabě z Salmu s panem Otthenreichem Pochomířem se v některé věci pohodli a svádili; ihned brzo po tom pan hrabě ode dvora skrze bránu, burgthor, k zahradě páně Trautsinově, poručiv čeládce své, tu v bráně čekati, jměv s sebou toliko lokaje svého, jel. Pan Pochomíř pak vyhlédav v zámku aneb v burku z okna, pana hrabě, že toliko sám jede, uhlídal; ihned jest také za ním jel a tu také v bráně čeládku svú nechal, lokaje svého jen s sebou vzav. Dojev pana hrabě, tu hned oba z koní svých zsedli a koně služebníkům svým držeti dali a na sebe rány dělali, tak že pan hrabě pana Pochomíře nešťastnou náhodou v levú ruku nad loktem bodenou ránú trefil. Od kteréžto rány týž pan Pochomíř tu hned na místě zůstal a život svúj skonál, ač i pan hrabě od nebožtíka škodně v hlavu raněn, že se nevědělo, vyhojli se.“

jim náležitou pomoc jakož na vystavení takž i k živnosti další učiniti. — *Pan vladař statek svůj všecken šacovati dal*, kteréhož jměl za 205.700 kop gr. a poddaní páně jměli za 20.360 kop gr. — (R. 1564, t. j. po šesti letech, šacuje pan Vilém všecken svůj statek, kterého užíval a nad kterýmž vrchnost měl, jakožto klášterský, farářský a kaplanský, summou čtyrykrát sto dvacet tisíc kop míšenských; statek svých poddaných za dvakráte sto a tři tisíce jedno sto padesáte kop míšenských.) — Ponědražský statek k panství Třebonskému připojen.

L. p. 1557. Když pak *učení panu Petru Vokovi dále nehrubě k myslí bylo*, měv chut k dvořanství, jezdeckví, myslivosti, a aby po světě peregrinovati a něco zkusiti mohl, pan vladař zjednal mu hofmistra Slezáka, urozeného vládyku, jenž sloul Vít Šmoger z Kolna a z Branšic.

Pan Vilém z Rožmberka ženil se v Mindenu s kněžnou Kateřinou Brunšvicovou dne 28. měsíce Februarii, a toho dne s oddavkami i manželské složení vykonáno. — 19. Oktobris, to jest v outerý před sv. Voršilou Její Mt kněžna *Kateřina, manželka pana Viléma z Rožmberka* první, z země Brunšvicové, a s její Mtí kněžna *Erichová z Brunšviku* a *Jiří Ernst, hrabě z Henneperku*, se paní hraběnkou *do Prahy přijeti ráčili* i okolo 250 koní jměvše. — Tu se stala *přihoda nešťastná*. Té noci, když kněžny tam přijely, a již i služebníkům jejich do komory v domě páně z Rožmberka na zámku ukázáno bylo, tu dva služebníci hraběte z Henneberka, tovaryši, kteří spolu jako bratří byli, po tmě, nejměvše předešlé žádné svády, jeden z nich dobyv kord, jménem *Dam von Herda*, vstrčil do druhého, jehož jméno bylo *Eschwiz*, tak že déle čtvrt hodiny živ nebyl, jej zabil. Morděř chtěl z zámku ujít, trefil na holomky, prosil jich, aby ho ven pustili, připovídaje, že jim tři tisíce zlatých chce dáti, ale toho obdržeti nemohl; nebo pokřik stal se, že jednoho zabil. Pan hejtman hradský a pan *Jindřich z Waldšteina* nejvyššího pana kancléře vzbudili, o té věci oznamující; kteříž vzavše hofmistra starce kněžny z Henneberku, šli s ním mezi mosty k témuž jistému mordíři; našedše rozkázali ho vzítí a na Bílou věž vsaditi. Kněžny dovědvěše se toho, velice se nad tím zarmoutily, i divný pláč vydaly, prosíce, aby ten služebník při hrdle zachován byl. Druhého dne cestou svou dále obrátily se. Za toho vězně od kněžen přímluvná psaní i od jiných knížat přicházela, kterýž teprv po dlouhém vězení vypuštěn. — Pan *Jiří Ernst* nebo *Arnošt hrabě z Henneberku učinil pana Petra Voka lutherianem*. — Při vánocích na panství Krumlovském *vlci velikú škodu činili*, zvěř a dobytek dávíce; a ač myslivci snažovali se něco jich uloviti, nic dověsti nemohli; nebo jim sležeti nechtěli pro některé čarodějníky, jenž se v tom slyšeti dali, že je zaháněti i posílati umějí, a na kterou ovci ukáže, že tu vlk udává. (!) — Toho roku zase na Turka strojili se.

L. p. 1558. V sobotu v noci na neděli před sv. Valentinem, jinak 12. dne Februarii, *ve vsi Horusicích* na panství Třebonském *sedmnácti hospodářům dvorové shořely* i dobytka mnoho. Doslýchalo se, že z stodoly rychtářovy oheň vyšel. Předtím *v Dunajovicích oheň* do korbelíku smolného vložený a do pazderí mezi stavení vstrčený s přiloženou slamou z strniště trhanou vyšel, a nějaký pacholek k tomu se přitrefil, pokřik udělal, tak že uhasili. — Okolo sv. Václava *v Prachaticích na morovou ránu mřeli*, počavši se nakažení od jarmarku jejich, že nejprv na žloutenice a červenky byli někteří nemocni. — Ouředník Winterberský *Jan Černý s Němci o grunty*, když se do Čech za mnoho mil podávaly, *nevoli jměl. Oldřich Tengler*, biskupa Passovského tu blízko Čech na Wolfštánu ouředník... dal za rybníkem na Vlčím poli u potokův nějakých na gruntech páně předtím *postaviti šibenici, vše na potupu Čechům*. O tu věc pan vladař na krále vznášel, aby ta věc netoliko proň, ale i pro království české opatřena byla. — Toho roku *pan vladař nové předměstí nad branou Svinenskou (v Třeboni) zakládati ráčil*, a stavěti dáti počal nových domů... Prodávali se pak ti domečkové — lidem, kteříž by se živiti chtěli v mírnosti — po 70 kopách a závdavku 6 kop; po 3 kopách verunci spravování; 2 strychy ovsa a 4 dni roboty na ně povinnosti roční uvedeno...

L. p. 1559. *Na kuchyni JMti toto se vytravovalo* l. 1558 od velikonoci za celý rok pořád až do postu léta 1559, jmenovitě volův 198, krav a býkův 21, telat 135, skopců 499, kozlat 18, jehňat 58.

Dne 10. měsíce Máje, jinak ve středu po neděli Exaudi, mezi desátou a jedenáctou hodinou ku poledni osvícená kněžna Kateřina, paní Rožmberská, manželka pana Viléma, v Vařích, kamž ji předtím pan manžel i se paní matkou svou vyprovodil, život dokonala... Táž nebožka kněžna velmi pracně a těžce umírala; nebo byla paní mladá a silná. — *Pan Vilém zármutkem velikým pro paní svú v nemoc těžkú upadl, že u samého bylo poražení šlakové. Nebo jedné strany hlavy necítil a jedním ramenem vládnouti nemohl, a divně sobě počínal...*

Město Hradiště hory Tábor bez mála všecko vyhořelo, jakž doslýchalo se, ohněm kladeným. — Léta toho před sv. Lucii voda tak velká byla, že pamětníka nebylo, aby větší pomněl. —

Pan vladař něco reví vinných při městě Soběslavi v tom úmyslu, aby se gruntové k užítku a v vine přivésti mohli, vysazovati dáti ráčil, ale tam nepřiležitost krajiny a studenost odporovala.

L. p. 1560. V pátek před sv. Matějem jinak 23. Februarii v městečku Lomnici na panství Třebonském skrze nešetřnost jednoho domu, u Nevstávalů řečeného, 50 domů vyhořelo, též kostel farní i fara. — Toho roku Alexander jinak Ondřej Vlach z Lomnice, Pavel dell'Aqua, Jan Bernart z Voltelina a Alexander též dell'Aqua, zedníci, stavěli i potom vystavěli panu vladaři pivovary v Krumlově, v Lomnici a Třeboni... V Lomnici na podzim v pivováře počalo se vařiti a za týden tři várky vykonaly se, a v Třeboni tolikéž; než tu z studnice smradlavou vodou vařeno, ale pivo výborné děláno, načež velmi těžce městané hleděli.

L. p. 1561. Aprilis dne 15. oba páni bratři z Rožmberka a pan Jan Popel z Lobkowicz, nejvyšší purkrabí Pražský, s svými dvořany a čeládkou z Třeboně do Veselí přijeli a toho dne odtud do Soběslavě vstříc arciknížeti Ferdinandovi jeli. Ve středu dne 16. Aprilis předjmenovaní páni Jich Mti s JMAKcí, knížetem Ferdinandem přijeli do Veselí, kdež pro kratochvíle všelijaké místo obráno, i stavení nové ode dřeva vyzdviženo bylo, a ten den v radosti dokonali. — Ve čtvrtek dne 17. Aprilis po poledni arciknížecí Mt se panem vladařem a jinými pány a rytíři, jichž se tu nemalý počet sebralo, na štvání jeti ráčil. — V pátek 18. Aprilis před polednem opět na štvání jeli; po obědích z kuší a ručnic střeleno skrz trychtěř, v kostky hráno, a k večerou dva mladá nedvědy švali. — V sobotu 19. Aprilis před polednem v závod koně pouštěli, a po obědích opět z kuší a ručnic střeleno, toušň házeno a deset párů kohoutů v hromadu spuštěno, a potom páni po pořádku pryčování, naposledy v skoky a zápasy dali se.¹⁾ — V neděli 20. Apr. po obědích veliký nedvěd štván. V pondělí 21. Aprilis druhý veliký nedvěd raketli pálen a štván. A toho dne po poledni JAKMt odjeti ráčil. — Základové: Střelba z kuší šla o 150 tolarů. Střelení z ručnic o koflík za 250 tolarů. Závod koní o 400 tolarů. Závod s chrty každý pár o 100 tolarů. Spouštění kohoutů o 1000 kaprů. Toušň házeno o 100 tolarů.

V středu před hodem seslání ducha sv. asi hodinu před večerem v Frimburce, městečku náležícím ku panství Krumlovskému, z stodoly kladený oheň vyšel, kterýmž devět domů do gruntu spáleno. Také kladením ohně město Rožmberk na dobrém díle vyhořelo, též městečko Dvořiště do konce všecko, že žádného domu nezůstalo, a vsí několik i drahně lidí skrz oheň ve Dvořišti zahynulo. — Při času sv. Víta zběhla se různice v Třeboni na krchově mezi kumpany třemi přespolními a sousedem Třebonským Havlem kožešníkem a pomocníky jeho, tak že tíž kumpani potlučení a okrvavení byli. Pročež kněz opat, poněvadž krchov poškrvněn byl, mrtvých těl nedal tu pochovávat, a pro tu příčinu nemalé nedorozumění mezi knězem Ondřejem, mezi opatem a úřadem Třebonským povstalo, tak že i mniši počínali s ručnicemi choditi. — Při času sv. Markety rybník Vdovec na panství Třebonském dělán.

14. Decembris, jinak v neděli po sv. Lucii Otilii, jenž byla třetí adventní, veselí svatební v Berlínu od osvěceného knížete Joachima, markrabě a kurfiršta brandenburského, konáno, kdež týž markrabě dceru svú Sofii (jejíž matka byla Hedvika, dcera Zigmunda I. krále polského, ještě tehdáž živa) za pana Viléma z Rožmberka vdávati ráčil.

L. p. 1562. Februarii dne 9., jinak v pondělí po neděli masopustní, kněžna Sofie, druhá manželka pana Viléma, na Krumlov s velkým průvodem přijela, slavně přivítána byvše. — 19. Maji, jinak v outerý svato-dušní, veliká se škoda stala od povětrí a krupobití, tak že okolo Třeboně čtvrt míle, a okolo Vlkovic, Zvíkova, Zaliň, Štěpanova na větším díle ozimné obilí všecko zbito. Kroupy co slepící vejce, větší i menší pršaly. Kačice, husy, vrány, holubi i jiného mnoho podobně zahynulo a pobité nacházeno bylo. — O shoření města Třeboně hejtmán tudíž Jan Kekule oznamoval listovně takto panu vladařovi: „Vaší Mti o nešťastné příhodě oznamuji, která jesti se stala včera, to jest v sobotu po božím těle, hned po odjezdu VMti, skrze oheň, který jest vyšel od Jana postřihače, že jest vyhořelo 48 domů, na zámku kancelář všecka, a nad pokojem mým

¹⁾ O kohoutích zápasech, hrách v kostky a pod. viz: Č. Zíbrt, Z her a zábav staročeských (Vel. Meziříčí 1889).

strop zprohořel, a před tímž pokojem pavlače dolů spadly, a obročnic se těžce obhájilo, a kolna za městem, kdež jsou teneta a vazby k rybníkům byly, všechny shořely, i několik kusů střelby i v obecních parkáních, a tak jest k hájení žádnému přijíti nemohlo pro prudkost ohně a mostu jednoho shoření, a tak jest strana všecka shořela po zámek a rathous, a k druhému konci až po Bartoše kožešníka.“

L. p. 1563. Julii 4., jenž bylo v neděli památky sv. Prokopa, Vojtěch Hulcšporer, *ouředník Novohradský, držel s knězem farářem processí s kříži od Stropnice*; a tu když skrze městečko šli, *několik tovaryšů bednářských prostopášný povyk a tanec* jen v poctivicích a kabátích, s vykřikováním a vejskáním, *užrali byvše, vedli, žádného nešanujíce*. Ouředník rychtáři poručil je do trestání vzíti. Jeden z nich poslušenství zachovati nechtěl, takže jej sotva do trestání připravil, však do klády dáti nemohl, než dal mu okolo nohy řetěz k trámu přivázaný, a jiných sedm s ním sedělo, a sem tam chodili. V tom týž tovaryš bednářský na ten řetěz mezi nimi všechněmi, že žádný neviděl ani řetězů neslyšel, oběsil se, ježto mu nebylo než o některú hodinu činiti a seděti. A takž mistru popravnímu práci zavalil, a takž dosti špatné záduší způsobil tou processí.

L. p. 1564. *Kněžna Sofie Brandenburská, druhá manželka pana Viléma, zemřela*. (Podrobnou zprávu o její smrti viz v poznámce při písni „Vilím slzí z očí svých . . .“ V dodatku.)—

Mikuláš hrabě Zrinský ženil se s Evou z Rožmberka, sestrou pana Viléma a Petra Voka, tu neděli po památce narození panny Marie, na *Hradci Jindřichově*.

L. p. 1565. 9. Augusti tělo císaře mrtvého (Ferdinanda I.) z Vídně ku Praze vezeno: *v městě Soběslavi z kostela některé stolice vyprázdněny, aby těž tělo císařské tu volnějši přes noc stanoviště jmiti mohlo*; a byv tehdaž tu farářem opat Miliivský, nedal jich zase na svá místa vstaviti, až mu měštky s sebe sebraly 18 kop, praviv to za právo jmiti; ale některým chudinám dosti to obtížné přišlo. — 30. Decembris, totižto v neděli v noci na pondělí před novým létem 1566, kněz Ondřej, *opat Třebonský, umřel; zlé slovo po sobě zanechal, i po smrti bouřil a pokoje lidem nedal*. A ten byl poslední v tom klášteře. Po jeho smrti ještě větší neřádové a rozpustilosti než za živnosti jeho páchány, i bití a vraždy, tak že nějaký Michal, klíčník téhož klášteřa s varhaníkem, s žáky a nějakým Petrem, nedosvěceným knězem, Němce Mertle, rybníkáře, zabil v neděli v noci před svatým Štastným, a při nebožtíkovi jiní dva rybníkáři posekáni byli. Ten klíčník přes zeď klášteřa dolů se spustil a ušel, jiní do vězení dáni; *a tak tudy dána příčina, že pan vladař ten klášter od těch neřádů vyčistil, a statky všechny k panství svému připojil*.

L. p. 1566. *Pan Vilém z Rožmberka nařizen za nejvyššího hejtmána polního k tažení proti Turkovi*. — *Petr Vok* vydal se na císařské nařízení k sněmu do Augšpurka.

7. zdří život svůj hrdinně dokonal v Sigetu Mikuláš hrabě Zrinský, teprve 48letý, nedlouho před tím (1564) se ženiv s Evou z Rožmberka na Hradci Jindřichově.

Toho času rybník Hrádeček dělati se počal.

L. p. 1567. Při času svaté Markéty pan *vladař domu Rožmberského* byl v Prešpurce za příčinou jednaní věci paní sestry své hraběnky z Serina (Zrinské). — 27. Februarii, jinak ve čtvrtek po sv. Matěji, pan *Petr Vok nemocný* zůstával na Hradci u paní sestry své, paní Anny. 3. Septembris, jinak ve středu po sv. Jiljí, po druhé toho roku pan Petr Vok nemocný byl na zámku Vintrberce a děkana Vodňanského za lékaře potřeboval.

L. p. 1568. Těch časů paní Eva z Rožmberka, vdova po šlechtném a hrdinském pánu, Mikulášovi hraběti z Serinu, obývala s synáčkem svým Janem v Krumlově v domu na Novém městě, kde prvé svůj byt paní máte Její Mti jmiti ráčila, jměvši poctivé vyživení ode dvoru pana vladaře.

L. p. 1569. Toho času *něco překořenili někteří zvláště Tejnští židé panu Petrovi Vokovi*, že pán proto na všechny židy velice popudil se a rozhněval, tak že jim všechny své grunty zapověděl a pana bratra svého. Kteroužto záповěď na mnohé snažné za ně činěné od pánů a dobrých lidí přimluvy zase listy veřejnými v outerý po sv. Jiljí zrušiti a je na milost přijíti ráčil, jim zase živnosti jejich po jarmarcích i jinak propustiv. — *Pan Vilém* byl kommissarem při sněmě ve Vratislavi.

Toho roku *pan Petr Vok některé zločince*, jmenovitě Vaňka Bezpalcího, rybníkáře, a Vaňka z Řemičova s nějakou neřestí Voršilou přijímám Kostkou *u města Soběslavě popraviti dal*. Za tou příčinou *jiní rybníkáři*, že jim jejich dobré tovaryše hrom panský zutráceti dal, původem nejvíce nějakého Vondry Boráka z Pořizan, hejtmána rybníkářského, dělávše rybník na panství Netolickém u Hrbova, *konjuraci, piksu neb spuntování*, přísahou se ve spolek zavázavše, *jonáku padesáte proti pánu, že ho zabijí, učinili*. Z té příčiny, aby v svém lotrovském — však oni minivše pořádném — předsevzetí se ohlásili, odpovědní listy sepsati, pohrůžky pánu činíce, dali. A ty k sobě Burák předepsaný, Pavel Děcko, Jan Louč mladý a Vondra Plástovský přijímavše na silnicích metali. Tak řeč šla, že Burák na pána sám třicátý a Vašek sám osmnáctý pacholek, našedše k tomu zlému předsevzetí tovaryše, stávali. Místa pak, kde úklady a stavuňky na pána mívali, byla tato: za Sedlčany v struhách osm lotrů, z nich pět pastýřů a tři rybníkáři, byli s osmi ručnicemi stávali; však tu jeden z nich je rozpáčil, chváliv pána, že jest dobrý, a oni proto sotva se ukrotiti davše, zabiti ho chtěli. Týž osoby stáli na pána mezi Lastiborí a Komářovem a tu konečně chtěli jej skliditi; ale nepříjel na ně, jměv výstrahu, jinou cestou pán vyvázl. Burák s jinými padouchy na pána vstával nejprve na Vožnici, též v tom místě po druhé a po třetí, když pán jeti ráčil od Zelče k Bechyni. Item odpovědníci páně na pána čekávali v lese za Bechyní a umínili tu pána zastřeliti; ale ujel jim, a také že naň nesměli, nebo jim pán Bůh srdce vzal. Item za Bernartici v černém lese velikém, jedlovém k Stálci na tři hodiny, tu na pána čekali s ručnicemi; zimou dále ostati nemohli. Item na Kuřích hůrkách u Soběslavě také stávali na pána. Pan Smil Skuhrovský v Domašíně, městě svém, mluví od Českého Šternberku, Vaška odpovědníka pana Petra z Rožmberka vzíti dal a do Milčína jej ku právu odeslal. Tíž mordýři na rozličných místech odpravování, na Táboře, Bechyni, Vintřberce, Soběslavi, Vodňanech, Třeboni atd.; *hlavami jejich pan Petr Vok jednu truhlici naplnil*. Než Jan Žáček z Mirotic rybníkář, písař týchž 50 odpovědníků předepsaných, za příčinou položení ohně na třech místech v Miroticích — jednoho u své matky — a vypálení padesáti domů léta páně 1575 vzat a na Vorlík v moc panu Kristofovi z Švamberka doveden; odtud dodán ku právu do Milivska a tu odpraven. A ač nemálo z tohoto počtu té nešlechtné čeládky vyhubeno, však Borák dosažen býti nemohl, jakžkoli s pilností, že by tuto neb tamto býti měl, po něm špeh dán byl. —

Pan vladař Vilém z Rožmberka při konci roku Jakuba Krčína, jakožto člověka ve věcech hospodářských správného a opatrného, ze regenta všechněm hejtmanům a úředníkům listem otevřeným pod svou pečeti nařídil.

L. p. 1570. *Pan Vilém zvolen císařem Maximilianem a nejvyššími ouředníky a soudci zemskými za nejvyššího purkrabí Pražského.* —

Zahodiv se pan *Adam z Hradce do Soběslavě* 10. dne Maii, jinak ve středu před sv. Duchem, o novinách ku panu Petrovi takto napsal: „Oznamujit já, přijev sem (do Soběslavě), našel jsem nemálo lidu před branou a na ulici; zeptav se, co tu dělají, dali mi zprávu, že tvůj *stolař se ztřeštil* a na věž zámku vlezl a tam se zavřel a žádného k sobě pustiti nechtěl, nýbrž kamením na lidi házel, tak že nevěděli, co s ním počínati. A tak jsem ven šel a s ním tak dlouho mluvil, až jsem dolů zase svedl, připovídaje mu, že mu se nic státi nemá, a do šatlavy dáti poručil až do tvého příjezdu. O čemž ovšem poddaní tvoji další zprávu dají. Z nějakých řečí, když mu hrozeno bylo, že jej vypálí nebo zabijí, nespav několik nocí, ztřeštil se.“ — Rybník Nevděk, později zvaný Svět, Krčínem vyměřen.

L. p. 1572. *Pan Vilém* zúčastnil se v Drážďanech jednání o nepříteli Turku. — *Pan Petr Vok* pozván císařem Maximilianem ke korunovaci Rudolfa za krále Uherského; musil však pro nemoc zůstatí doma. —

L. p. 1573. *Pan Petr Vok* nařízen za hejtmána kraje Bechyňského s Oldřichem Smrčkou. — *Pan Vilém* byl a jednal v Polsku. — Předěšlého roku měsíce Novembris a Decembris i tohoto Januarii a Februarii ukazovala se *nová hvězda neb kometa jasná a veliká*, větší než která planeta.

12. Maji, jinak v úterý svatodušní, takové psaní odeslal Jan Černý z Vinoře z Vintřberka ku panu Petru Vokovi: „Posílám Ví Mti hlavu a čtyry nohy nedvězí; *Kubice jej zastřelil včera na koni (toiiž, když nedvěd koně žral)*. Udávil Pirgarům sedm koní a dva ztrhal, že s těžkem živi zůstanou; nebohým stala se velká škoda, jakž do pastvy vehnali u večer, hned jim je v noci zdávil. A nejlacinější kůň byl za 30 tolarů. Jiní své koně s pastev sehnali; přestrašeni tím, nechtějí více pásti.“

L. p. 1574. *Poláci někteří chtěli míti pana Viléma z Rožmberka za krále, nejvíce proto, že byl pán rodu starožitného, od několika set let po předcích Čech a bratr jejich přirozený.*

L. p. 1575. *Pan Vilém* konal poselství v Berlíně. — 17. Jannarii před nocí s večera po páté hodině *na poli k šesté blýskalo a rozsvěcovalo se*. — 14. Februarii v noci *světlo veliké ukázalo se k straně půlnoční*. — 16. Julii *ves Soběnov* na panství Novohradském *vyhořela*.

22. *Septembris korunován Rudolf druhý na království české, při čemž pan Vilém z Rožmberka, když Rudolf v kapli svatého Václava v královský habit oblečen, a dle korunování k velikému oltáři ubírat se ráčil, pan Vilém korunu před Jeho Jasností nesl . . .*

L. p. 1576. *Pan Vilém po druhé byl poslem císařským v Polsku*. — 12. Octobris ráno mezi osmou a devátou hodinou v Řezně na sněmu říšském *život svůj dokonal císař Maximilian, toho jména druhý. Před smrtí svou synu svému Rudolfovi poručil, aby rady pana vladaře domu Rožmberského nepobíhal, ale ní se řídití hleděl, že nebude zaveden*.

L. p. 1577. *Januarii 31. přinešeno tělo mrtvého císaře Maximiliána na Krumlov, 2. Februarii do Soběslavě*. — Bechyně do desek panu Petrovi Vokovi vložena. — Ves Milikovice vyhořaly. — 13. Novemb. *komete neb ocasatá hvězda* nejprv ukázala se. — 15. Decemb. *Albin z Helfenburku dokonal*.

Svatební smlouvy pana Viléma s Annou Marií markrabínou z Baden vykonány.

30. Maji ve čtvrtek po letnicích Krčín v psaní svém ku panu vladařovi znáti dával takto: „Co se pak zběhlo s tou *Petra Kořenského zazděnou manželkou* z tohoto listu Vojtěcha Hultzšporera, hejtmana Novohradského, tomu porozuměti ráčíte, jenž takto mně (Krčínovi) napsal: Co se pak paní Kořenské dotýče, to vám, jakž spraven jsem, oznamuji, že v pondělí svatodušní 27. Maji v noci minulé přišli nějakí lidé tu do Svibohu a někteří mluvili s hlásnými a jiní zatím ty zazděné dveře vylámali. A tak vzavše ji nesli ze vsi ven a hlásní nic říci nesměli; a tak zpráva jde, že jsou ji skrze město Sviny vedli, že jsou ji havěři do plunder oblekli a dali jí zástěru havěřskou a klobouček, tak že mezi nimi skrze město šla a tu za farou na ní s vozem čekali, že ji do vozu dali a přeč vezli. . . Než to vám oznamuji, že jsou lidé k ní k té věži chodili co na pout a někteří aniž sobě brániti dáti nechtěli, než aby s ní mluvili; i také mnozí mluvili skrze zed, že bylo všecko dobře slyšeti. . . V neděli na den seslání ducha svatého (ta zpráva jest) od Benešova a z měst odjinud přišlo lidu dvou set i víc, a tak hlásní poslali ke mně, prosíc a oznamujíc, že jim ji mocí vzíti a vylámati chtějí. I odeslal jsem své pachole tam na koníku, aby přezvěděl, co se děje; a tak uhlídavše oni pachole jeti, utekli ze vsi, než dvě ženy z Benešova již byly počaly zdi těch dveří lámati a vylámaly byly již něco kamení, a tak uhlídavše pachole jeti i utekly. Pan Pavel Boubínský mi pravil, že v té věži byl, že jest byla (Kořenská) mnoho zdi vylámala a kamení na hromadu snosila, chtějí v té věži poklopou dosáhnouti. Jměla tam vodu a zemi jedla, že ji tak dlouho zdrželo. . .“¹⁾

L. p. 1578. Ten pondělí po neděli devítniku totiž 27. Januarii *svatební veselí pana Viléma s Annou Marií markrabínou z Baden konáno na Krumlově s velikou slávou a hojností*. —

Sestra jeho *Eva, vdova po Zrinském*, po druhé provdána za hraběte z Gasoldu, Vlacha. — *Pan Petr Vok* jmenován hejtmanem krajským s Janem Španovským z Lisova. — Rybník Potěšil udělán.

16. Januarii, to jest v pátek den sv. Marcella, *purkmistr a radda města Soběslavě učinili pánu svému Petrovi Vokovi psaní* pánu poddané, připomínajíce potřebnou žádost svú *v příčině podlažení města*, aby fúrami pomoc od okolních pánů sousedů a zvláště od lidí pana Adama z Hradce, poněvadž k tomu příležitost

¹⁾ Záležitost zazdění paní Kořenské není dostatečně vysvětlena. Snad všemocný regent Krčín s ní něco měl (sám se zmiňuje ve svém dopise, datovaném v Třeboni 27. května 1577, o nemalém na něho podezření a bezpodstatných řečech) a pan Petr Kořenský, dvořan rožmberský (jemuž pan Vilém vystrojil 12. února 1575 na Krumlově svatbu) dal jí snad proto zazdít. Rodina Kořenských toto opatření nejen schvalovala, nýbrž i bránila osvození zazděné. (Podle dra Ant. Markuse.) — Tak se tedy zdá, že slavný Krčín byl nejen znamenitý hospodář, ale že i na frej a truňk držel. Ve svém psaní ze dne 9. června 1577 píše panu Vilémovi o svém neštěstí (bylť na cestě, když od Bohuslava Malovce z Dřítně jel, těžce pobodán Vilémem Čejkovským): „Nebo v tom se Ví Mti musím poznati, že jsem tak velmi opilý byl, že jsem nič nevěděl, když mi ten tulich dobyl, ani také jsem cítil, když mne (tříkrát) bodl; i to slyším, že ani na nohách státi, ani tuším slova promluvíti jsem nemohl“ etc. — R. 1586 dal Krčín oběsit písaře Matouška a sládku řečeného Bumbu, při pivovaru Plavnickém, „že nevěrně sloužili, třetí var sobě vystavovavše.“ O tomto Matouškovi se doslýchalo, „že na freji s Krčínem spolky jmiti měl.“

byla, k vezení kamene k témuž dlažení učiněna byla, a J. M. skrze psaní toho vyhledávati a jim jejich v tom zakázání připomenouti ráčil. Což místo své obdrželo a místo to k vydlažení přivedeno, a takž pomocí tou dlažení to vykonáno.

L. p. 1580. *Februarii 14., jenž bylo v neděli masopustní, pan Petr Vok z Rožmberka veselí svatební dáti strojiti na Bechyňi a ženiti se ráčil, pojímaje sobě za manželku pannu Kateřinu šlechticnu z Ludanic z markrabství Moravského.*

Vzácné hosti na též svatbě byli z království Českého, markrabství Moravského i jiných zemí, i také pan Vilém, vladař domu Rožmberského, pana ženicha bratr, se paní manželkú svú, kněžnou Annou Marii, markrabínou z Badenu, pan Adam z Hradce, se paní matkou svou paní Annou z Rožmberka, jenž při té svatbě jedna nejřednější fraucimorská hospodyně byla a pomáhala, se panu ženichovi věrně o všelijaké potřeby starati.

L. p. 1581. Pan *Petr Vok* převzal panství Čerňovské a Dešenské. — 10. Novembris v pátek před sv. Martinem Jan Lazický z Písnice, hejtman Bechyňský, byv na Vinterberce, to panu Petrovi Vokovi, pánu svému, za novinu napsal, že *Volf Tkadlec* z města Vintřberka, který podle jiných myslivců v myslivosti k ruce J. Mti nápomocen byl, na lesích *na nedvědici se dvěma mladými nedvědy náhodou trefil*, kteráž ihned v něj dala se a šaty na něm všechny podrala a roztrhala a jako říkaje za umrlého (jej majíc) odešla. A tak jest on zase okřál a na Vintřberg přišel a jiným myslivcům o tom oznámil, kteříž hned po šlaku za ní jíti nepominuli, ale pro spěšný rozjih a zjití z hor sněhu šlakovati ji nemohli. — Toho času někteří sedláci poddaní v krádeži zvěři v oboře Kratochvíli shledáni byvše, nařízením Krčínovým šibenicí ztrestáni; a na ostrach Krčín okolo obory tři šibenice postaviti dal. — (On s životy jiných nedělal mnoho okolků. Proto snad lidé „jsou ho všelijak nenáviděli a o jeho nepoctivost i bezhrdlí se všech stran usilovali“, jak ve své rýmované autobiografii praví.)

L. p. 1582. Pan *Petr Vok* jmenován hejtmanem kraje Bechyňského. — 6. Martii, jinak v outerý po Invo-cavit po první hodině na noc *nad městem Sedlčany velmi širocí oblakové ohniví neb krvaví na způsob sloupů vidíni*, tak že lidé domnívali se, že hoří. — 31. Martii, v sobotu před nedělí Judica, na neděli okolo osmi hodin až do dne *vidíni sloupové ohniví potýkající se*. — 1. Aprilis v sobotu na neděli Judica okolo osmi hodin až do dne *vidíni sloupové ohniví, plápolající*. — 1. Junii *povodně hrozně nastaly*. — *Mor za tou povodní náramný následoval*. —

19. Septembris, jinak ve středu po sv. Lidmile, Jindřich Hout z Harasova, *jařmistr pana vladaře Rožmberského*, obyvav v novém stavení v oboře Netolické a dav pro jeleny a telata otavy kliditi, to *Krčínovi za novinu napsal*: „To vám oznamuji, můj zvláště milý pane otče, že jsou jeleni Kukačku z světa zprovodili a jemu více nežli do sta ran udělali. Mohu vám to oznámiti, že jest jeden jelen tak velmi zuřivý a zlý, že více nežli padasáte sekáčů před ním na stromoví utíkati musilo: tak se mi zdá, že jest více ten na škodu J. Mti pánu nežli k zisku. Nebo se obávám, že konečně ještě někoho z světa zprovodí; nebo mne samotného dnešního dne na koni do stodoly vehnal a sekáče na stromoví, a tak nemohv již žádného dojiti, lehl tu před nimi na louku a válel se velmi velikou zlostí. U ševce bývá, že mu hlavu do okna strká a řve. K víře podobné to není, kterak sobě to zvíře počíná . . .“¹⁾

¹⁾ Jinou dobrodružnou mysliveckou příhodu oznamuje 9. Decembris 1564 pan Joachim z Hradce, kancléř král. Českého, z Vídně švakru svému panu Petru Vokovi z Rožmberka:

„J. M. císařská nejméně třikrát na lovy každý tejdén jezdit ráčil a divné šermicle od sviní jmívají. Neboť těchto dnův tak znamenitě mužnú sviní jmíti ráčil, kteráž tak hospodařila, že jest množství dvořanů porazila, skousala, tak že jsou musili některé na kočím domů vézti. Jakž pak Vchynského porazila a v nohu pod kolenem ho tak skousala, že v lůži ležeti musí, a praví, že mu již na to přišlo, nejprv že jest všecko utratil při dvoře, tak že nic nej má, — a naposledy že ho svině chtějí sežrati. Keklovice dvakrát nebo třikrát porazila a hrubý šrám mu v noze udělala. Smečenského hodila dvakrát, rozumím, znamenitě vysoce nahoru. Petra Mollara také z jakéhosi vozu dolů ztáhla, a kdyby nebyl plášť k ní dolů spustil, tehdy by ho jistě byla porazila a zhryzla; ten jest se více o svůj pláštěk nežli o život hněval, a žádnému se víceji nesmáli, nežli jemu, jakž způsob jeho znáte. Ten z Pruku ten jest se tak bránil, že ho svině dobrou chvíli po blátě v jakési louži vláčela, několik koní ranila, až naposledy potom utržití musila. A já hádám, že ještě, než se ten svinský lov vykoná, někdo o nohu nebo o ruku přijde. Každý se sám o sebe starej a pán bůh o všechny.“

L. p. 1583. *Aprilis 25. ráno v osm hodin Anna Maria, markrabina z Baden, třetí manželka pana Viléma, umřela v Třeboni.* — 3. Maji v sklípku novém v kostele farním Krumlovském pohřbena. —

V září toho roku vidění hrozné na nebi Bechynští v noci spatřili.

L. p. 1585. *Arcikníže Ferdinand na místě krále hispanského oddal tovaryšstvo zlatého rouna JMti císaři (Rudolfu II.), arciknížatům Karlovi a Arnoštovi, panu Vilému z Rožmberka a panu Linhartovi z Harachu.* — Rybník Rožmberk dělán.

L. p. 1587. *Januarii 11., jinak v neděli po třech králich, pan Vilém z Rožmberka po čtvrté ženiti se ráčil v Praze v domu svém na zámku, pojímav sobě šlechtičnu z Pernšteina, pannu Polexinu, sirotka po panu Vratislavovi z Pernšteina, nejvyšším kancléři království českého.*

L. p. 1590. *Septembris 15. zemětřesení po druhé bylo a v noci po třikrát, pro něž stížnosti s hrouzou šly odevšad. Soběslavští svému pánu na Bechyni takto toužili listovně: „Milostivý pane! Pominouti toho jsme nikoli nemohli, abychom Vi Mti v známost uvésti neměli o velikém a přehrozném strachu, kterýž na nás milý pán Bůh pro veliké hřtchy naše dne včerejšího před večerem a potomně této noci po páté hodině dopustiti ráčil; nebo takové zemětřesení ne na jednom místě aneb v některém domě jest bylo beze všeho větru, ale téměř všecko město toho oučastno bylo a v velikém strachu jsme postaveni byli, čehož jsme jak živi i předkové naši nezkusili. Na špitále byv veliký kamenný kříž od několika set let postavený, ten jest padl; při velkém kostele tu se samo v jeden zvonec zvonilo... Děti pak malé v mnohých domích ze spaní tak velice zděšeny jsouce velikým hlasem plakaly; v světnicích mnohých okna, lišty, z některých štítů vápno přšlo a tak mnoho jiného.“* — Také Vincens Hultzšporer, hejtmán Novohradský, panu vládařovi o témž mocném božím skutku psal. — Klášter Bechyňský toho roku skrze nějakého padoucha slezen, vydrancován a nejrozmanitější klínoty i na drahých kameních a perlách z něho ukradeny, kterýžto škůdce u města Soběslavě hanebný konec vzal.

L. p. 1591. *Novembris 1. nějaké obludy bílé na bílých koních jezdící ukazovaly se při městě Krumlově na Flečerce v noci.*

L. p. 1592. *Pan Vilém, vladař, 31. Augusti, jinak v ponděli po čtrnácté neděli po Sv. Trojici o polednách, v domě svém Rožmberském na hradě Pražském život svůj v pánu Bohu dokonal. Tu padl platný sloup království českému, anobrž vši svaté říši...*

A tak pán ten svatě a slavně paměti, ač vycvičen byl v náboženství Římském od mladosti, kteréž s velikou srdečnou horlivostí provozoval; však evangelíků nikdy netupil, nýbrž zároveň s druhými miloval i k ouřadům fedroval. Při politických pak věcech ničeho více nevyhledával nežli obecného dobrého, i co se obzvláštních osob nesnázi dotýkalo, ty jako pokoje žádostivý pán před osobu svú sročoval a smlouval, nelituje v tom práce ani nákladu. Item umění literních zvláštní fedrovník byl; summou byl pán všech ctností plný, strídý,¹⁾ mírný, pokojný, udatný, milosrdný a spravedlivý, umělý, rozumný, štedrý, však s dobrým rozmyslem, hospodářský etc. A zvláštní libost jměl v stavení; pročež hrad Krumlov starý, nepořádný, úzký, tmavý a neveselý, takměř ve všech místech rozšířil, přeformoval, v způsob veselý a prostranný vystavěti dal, tak že kromě staré věže podobenství starého nezůstalo... V Praze k domu svému na zámku prostrannú zahradu s krásnými věžemi připojil. V Třeboni také díl zámku vnitřního postaviti a zformovati dal...

Jeho paměť v požehnání páně na věky zůstávej. — Tělo jeho mrtvé vystaveno bylo až do 26. října v kostele sv. Jiří, odtud pak vyzdvíženo a neseno v slavném průvodu a za hrozného větru po stupních dolů do kostela sv. Tomáše. 27. října pak z Prahy na Krumlov Český vezeno a zde 10. prosince ve velkém farním kostele pohřbeno.²⁾

Pan Petr Vok stal se vladařem a dědicem všeho zboží rožmberského.

¹⁾ Nesnesl vůbec vína. Doktor Luther s Jenenskými theology radili mu proto, aby se od večere páně zdržoval. Jiní usoudili za dobré, nežli by sama suchá přední částka k požívání dána býti měla, aby se v tom vody položilo s krupějí některou vína; tudy pánu příčina se dala, že při požívání jedné částky zůstal a setrval. — Teprve před svou smrtí vyžádal sobě vína, a napiv se, skončil. — ²⁾ Brezan podrobně popisuje pohřeb pražský i krumlovský.

Nějaký pokladač *alchymista* magister Antonius Michalel, *jenž starého pána netoliko velice na penězích ale i na zdraví svými čarami hubil*, hned po smrti nebožtíka nařízením pana Petra Voka, hejtmanem krumlovským Mikulášem Šrejbersdorfem *právně jat* a do vězení temného v bráně zámku krumlovského dán, a jako pes život svůj dokonal. Přiznal se v tom vězení, že lidem do sedmdesáti osmi tisíc kop mš. rozpůjčil; pan vladař z Drážďan okolo dvadecí tisíc kop pokladače toho dosáhl. — Pan Vilém z Rožmberka tak byl velice od těch podvodných alchymistů jatý, že jim divné zápisy od sebe činil, jako i nějakému Křištofovi z Hirštemberku, hejtmanu, když lživě dal se slyšeti, že dvě tajnosti umí, předně v měsíci jednom stříbro v zlato ryzí proměňovati s pateronásobným užitkem, druhé z jedné hřivny stříbra tři loty čistého fain zlata vytáhnouti. Chtěv pán tomu se naučiti, kdyby mu to ukázal, přislíbil mu darovati, a k tomu se zapsal, 6000 dukátů. Nad to výše tak mnoho jim věřil, že jeden pána navedl, že zlatí v zemi jako jiná semena, když se k tomu připraví, růsti mohou, a tudy vymluvil na pánu 80 dukátů, a sázel je v jistém místě, pokropovav k tomu strojenými vodami. Za některý den dohlídnuv k nim, a když svú chvíli uhlídal, vybral semeno, vyvázl přeč, a tak pána podvedl. (!)

L. p. 1593. Toho roku počalo se dělati *epitaphium* panu Vilémovi z Rožmberka, kteréž postaveno slavně a nákladně v kostele farním Krumlovském; přes tři tisíce kop míšenských pánu na ně šlo nákladem. *Nejvyš nade vším postaven byl rytěř Rožmberský s koněm, kteréhož po časích jezuité, bavše se, aby snad na ně dolů vyskočil, odtud sníti dali.*

Pan Petr Vok jmenován nejvyšším generálem nad lidem českým proti Turku.

L. p. 1594. Augusti 5. dne popadena štika ve Vltavě u Krumlova, jejíž plíčky vážili 19 lotů bez quentlíku a sádla měla v sobě 18 lotů též bez quentlíku.¹⁾

L. p. 1595. Při tom čase syn František a dcera Livia knížete *don Virginia Ursina* ze Vlach na Krumlov přijeli s hofmistrem svým panem Camillem Firmanem. (Tehdejší arcibiskup totiž, Zbyněk Berka z Dubé a paní Polyxena Rožmberská z Pernštejna, vdova po Vilémovi, měli pana Petra Voka k tomu, aby některého Ursina za svého přijal a tak dům Rožmberský zachoval. I pozval na to skutečně pan Petr syna vévody Gravinského k sobě.) Při tom se stala kratochvilná příhoda. *Hofmistrně té panny kněžny měla jednu nohu železnú, a tu vedl Vácslav Vitha chromý s holt, že pěkné divadlo udělali, kdy tak spolu kulhali.* Čím pak původem ty věci šly, nemohlo se věděti; nebo Vácslav Lavín z toho se docela vytahoval a paní (své) vinu dával a paní (zase) Lavínovi, že ty věci spletichal...

L. p. 1599. Januarii 14. pan vladař Petr Vok navštívil pana Malovce na Hluboké. I to sluší věděti, že na té cestě pána s saněmi převrhli a ruku levou mu přitřeli, tak že od toho ourazu schnouti mu počínala a zdvihnouti ji nahoru nemohl. *V Praze pán byv, dal se hojiti* Floriánovi barvíři, kterýž při pánu nic neprospl. Potom užívati ráčil novokřtěnce z Niklšpurku Eliáše Zebola; ten také se pánem za několik neděl se špikoval a pařil beze vši platnosti, avšak předse za plnou vzal. Až naposledy dohodili dobří lidé prostého *sedláčka Jakuba Malsíka* ze vsi jedné u Klatov, poddaného pana Jindřicha Běšina. Ten pána mastí, kterouž sám strojil, bílou a kyprou, již v dřevěných škatulích nosil, mazav a kůžkou psí přivazovav, zhojil, že v brzkém času platnost pán poznati ráčil; a ten málem spokojen. Když páně ruku pomazal, ostatkem sobě boty natírával. (!)

L. p. 1600. Novembris dne 7. v outerý po sv. Linhartu pan vladař domu Rožmberského *veselí svatební hlučně se vším dostatkem a opravou panu Janovi hraběti z Serinu (Zrinskému), ujci svému, a panně Mariji Magdaleně šlechtičně z Kolovrat strojiti dáti ráčil.* Pěkně se ta svatba okvasila, nežli že čistě *kradli stříbro, šatstvo ložní*, a to čeládka některých hlavatých. Něco toho zase v Praze skrze nějakú děvečku se doptali a židům poručeno, aby netoliko v Čechách ale i na Moravě na tu krádež pozor dali. *Šimon Lomnický z Budče také svými bystrými, dvorskými verši při též svatbě zašimonil a pány hosty, v odpořích tuhých byv s Voldřichem Kalenicí, obveselil.*

¹⁾ Dnes je Vltava od Č. Krumlova až k Č. Budějovicím otrávena a zaneřáděna splašky ze Spirovy papírny. Ani hrouzka v ní není. Také koupání je v ní nemožné; v Budějovicích museli plovárnu přeložit z Vltavy na potok. Krumlov s celým okolím je zamořen výpary natronovými. A všechny protesty a stížnosti marny. Pan Spiro prý hrozí, že zavře ohromné své továrny a tím přijde 2000 lidí o chleba. Snad by se dalo najít nějaké východisko, aby daleký širý krásný kraj nemusel trpět takovou pohromou.

L. p. 1601. Paní Kateřina Rožmberská z Ludanic (manželka vladaře pana Petra Voka) život svůj v pánu dokonala v pátek po Božím těle, jinak 22. dne měsíce června, ráno tři čtvrti před hodinou sedmou na půl orloji, v letech věku svého třiceti čtyřech. Při smrti jí přísluhovala paní Kateřina Hradecká, hrabinka z Montfortu. — Byla paní velmi divné melancholie a fantazí zvláště v nemoci plná . . . od přirození dobrotivá, příliš štedrá a marnotratná hned v panenství svém, všecko byla by rozmantlovala. — Třetího dne, v neděli k večeru dána do truhly s kořením a nesena od dvořanů do kostelíka zámeckého a tam ve dne v noci od měšťanů hlídána. — Julii dne 20. tělo mrtvé do druhé truhly dřevěné dáno, *do kteréž na věku vnitř pan vladař (cosi) napsal a žádnému na to hleděti nedal*, zabeďněné snešeno z zámku dolů do nového kostela v Latraně a tu zůstávalo až do pohřbu. J. M. pán ráčil dolů s panem Volfem Novohradským z Kolovrat a panem Janem hrabětem z Serinu, jdouce za marami, je žalostně provázeti.

L. p. 1602. Martii 20. *Turkyně jménem Fatoma s dcerkou maličkou přivezeny na Krumlov*, darovány byvše v Praze J. M. panu vladařovi Rožmberskému. Potom na Třeboni skrze kněze Cyrusa pokřtěny; pan Karel z Žerotína a pan z Roupova mladý z Moravy ráčili kमतrové býti. Matce jméno dáno Anna a dcerce Maria. Pak matka vdala se za paušrejbera Tobiáše Alše do Kaplice; však veselí svatební jměli na zámku Třeboni.

29. března v pátek po Smrtné neděli vykonal se pohřeb mrtvému tělu paní Kateřiny Rožmberské z Ludanic do kláštera Vyšebrodského, do hrobky Rožmberské.¹⁾

Ve středu po Květné neděli (3. dubna) *dal pan Petr Vok Krumlovu odpuštění* a hod velkonoční slavil již ve své nové residenci v Třeboni. *Z Krumlova pěkně, jakoby zase přijeti měl, se tak říkajíc vykradl, nebo bez velikého pláče a kvilění věrných poddaných a lidí potřebných, kteréž rovně jako otec živil, nebyl by vyjeti mohl.*“ Ve dnech 13. a 14. května 1602 pak úředníci rožmberští odepsali plnomocníkům císaře Rudolfa II. všechno příslušenství panství krumlovského, čímž Krumlov přešel v dědičné a osobní držení Rudolfovo.²⁾

Některý den měsíce prosince taková příhoda stala se na panství Novohradském: *Dva ovčáckí psi z ovčince Svachova pachole jedno selské v poli rozšápalí a sežrali*, že jen nohy zůstaly a ruce; ty pán rozkázal na Třeboň přivésti a postřílet, mistra vovčáka věži ztrestati. Téhož dne, když tíž psi to pachole roztrhali, hnávše se za liškou, ona do jedné chalupy ševcovské, an švec boty šije, otevřeného okna nechav, vskočila, *ševce předěsila, že z verštaty po hlavě spadl*, a liška, chtěvši se schovati za kamny, tu zabita jest.

L. p. 1603. Junii 10., *to jest v outerý po Sv. Medardu Voldřich Vítka z Ržavého na svobodném dvoře v Zaječtím J. Mti panu vladařovi z markrabství Moravského na Třeboň poslal XVIII žab v skořápkách aneb schiltkrotů (želvy); a potom odesláno jich pánu s jeden plný sud. A od těch se jich na tisíce po blatech a bahnách Třeboňských rozplemenilo. Chlebem nejprv krmeny, ale nelibovaly sobě než vodu a louže.* (Listem daným v Třeboni 6. července 1603 děkuje Petr Vok z Rožmberka Janu Divišovi z Žerotína, pánu na Náměšti a Brandýse, za poslaných 18 želv. Poslu, který ty šildkruty z Moravy přinesl, dána na zpropití 1 kopa 42 gr. 6 den. Chovány původně v zahradě pod zámkem.)

L. p. 1607. Januarii 12. *rychtář z městečka Leděnic tři lžice kolomasti rozhřtité a stemperované s máslem* za hrdlo, stáv v kruhu *před rathouzem Třeboňským, snísti musil*; však nejprv ouřad rychtářský od něho vzat. Říkají mu Bartoloměj Mácha. To se takto stalo, že nějaký Havel Tkadlec, byv u něho na rychtě, když zvoněno k modlení, klekl týž Tkadlec, na hlas modlil se řka: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ A rychtář, protože nahlas modlil se, hromoval mu řka: „Aby tě s tím modlením hrom zabil.“ Z té příčiny donesen byv před vrchnost, musil Mácha kolomasti okusiti. To bylo nového regenta Zigmunda Zigla nové právo.³⁾ — Januarii 27. Jakub Škarohlíd z Lomnice, uředník bednářský, byv nejprv při Šeňkovi na zámku za

¹⁾ Březan k tomu dodává, že maršálek pan Hanuš z Říčan společně s hrabětem Zrinským jeli před tím do Vyššího Brodu, aby sklípek Rožmberský otevřítí dali a přesvědčili se, bylo-li by místo pro to tělo mrtvé; i našlo se netoliko pro ni ale i pro pana manžela. — Srovnej tuto zprávu Březanovu s mým vypravováním o kryptě Rožmberské ve stati „Pohřební štít pana Petra Voka“.

²⁾ Pan Petr Vok prodal Krumlov císaři již r. 1601, smlouvami z 11. září a 24. října.

³⁾ Ten Zigl byl nehodný člověk. R. 1609 dal neprávem všechn ouřad Třeboňský s primasem a purkmistrem

pachole (chasa mu *Mišpivo* přezděli), hned ráno, užrav se, do maškaru černého, plátěného, slamou přemovaného s jinými blázny masopustními po ryňku Třeboňském, honě je, na kaštnu vlezv, skákal a upadv z ní na jakési klády na bok pravý tak těžce, že sobě sedv sotva ve čtvrt hodině oddechl. A potom vstav, na lidi zadek odkrýval a běžel do masných krámů; tu převrh se, zcepeněl a tak vzal za své pojednou. — 10. Septembris, to jest v pondělí po narození panny Marie v *Hradci Jindřichově* v noci na outerek okolo čtvrté hodiny na noc na celý orloj *shořelo 85*, jiní chtějí do *73 domů v městě; okolo osmi osob uhořelo*. Zapálilo se u Černého Nedvěda, jinak u Kodrábů v maštali; uhořelo 5 koní i pacholek, jenž náleželi p. hraběti z Sultzu, kterýž tu na zámku ke pánu pohostinu se zahodil.¹⁾

L. p. 1608. Februari 18., v pondělí masopustní *Julius, ten ukrutný tyran a černokutírek, poboční syn císařský, na zámku Krumlově dábelský, hrozný, nešlechtný masopust držel* s svou souložnicí, dcerou lazebníkovou,²⁾ rozvrátiv jí hlavu a posekav hanebně, že po kusích do truhly ji klásti musili. A on ji sám zabeđnil a hřebíky zapral a v kláštere pochovati dal. Tak zrasovaný do čtvrtého dne chodil a neumýval se. Toho ukrutenství netoliko lidé ale i psi jeho se štilili a při něm zůstati nechtěli. Jakož pak po tom skutku žádného člověka při sobě netrpěl; jen kuchtíci, přinesše jídlo a pití, před pokoj mu postavili a odešli. Potom přijevše komissaři císařští, vězení mu vyhledali a do něho vsaditi dali. — Byla nebožka prve před tím některý čas od něho hrozně zkatována a zpíchána, že celého oudu na těle jejím nebylo; a zrasovanú tak z okna z zámku vyhodil za umrlú (ji maje) na skálu. Nepřišla hodina její, aby se zabila; nebo upadla na smetf a svezla se po nich dolú. A když se vyhojila, před ním se ukrývala; on pokoje matce nedal, až ji dostavila. Tu se pak na ni zšelmile svým nabroušeným mečem vychladil.³⁾ — Bože spravedlivý, na jakú bezbožnú nešlechtnost toto království se dívá! Na tenliž cíl toho hradu pán Rožmberský králi postoupil?

Junii 26. ráno přede dnem v noci v středu na čtvrtek *bitva byla mezi Poříčí a Nespekami Čechů s Uhry; žbito tu sedláků a lidu městského z Táboru, Budějovic, Tejna etc. do 300*. Užravše se správcové toho lidu, zavedli je; hodni korunování. Mohli na zadku v Poříčí seděti. Praví, že jeden vystřelením Uhrů popudil, že se z Nespek na ně vysuli; jízdní stateční rytíři naši dali se nejprv na utkání. Pěchota jim naše ustupovati musila, utkajíc před Uhry na vše strany do obilí i přes řeku, do lesů a hor. A někteří od rejtharů našich podáveni a jiní tu bídně z mordováni. *Mikuláš Keblanský* ten utíkati nechtěl, brániv se, dokudž mohl; však od husara stat, že hlava jen závisla a on s koně spadl. *Ten sobě jedinký jméno dobré způsobil*. Lid ten pěší z mordovaný tak obnažený asi za šest dní nepochovaný onde i onde, vzláště mezi obilím ležel; potom je do šachet vkladli. Ti neboží nejvíc svými hrdly to tažení zaplatiti musili. Rozprávěli, že na zejtrí i díváků na ně něco nepřítel potloukl a zloupil. — Jízda ta uherská byla vyslána vstříc arciknížeti Maximiliánovi dle bezpečného průvodu; naši pak hejtmané krajští o tom nevěděvše, domnívali se, že míní v kraji škoditi, našeho lidu popudili proti nim a tudy ničemně jej zavedli. — Novembris 18. přijeli na Třeboň pan Hofman a pan švagr jeho pan Joachim z Kolovrat; item pan Černemel jeden s preceptorem svým. A tak vždy pan vladař byl na hostech. *Velmi dobře voněla jim červená růže; čistě ji šhubali odevšad bez studu a lítosti.*⁴⁾

do věže vsadit. I jiných ztřeštěností se dopustil. Březan o něm píše, že nezřízený život vedl. Když r. 1610 zemřel, „poddaní neplakali ho“. — (Zikmund Winter zpracoval tento zápis Březanův beletristicky v novelce nadepsané „Kolomaz, krmička zlá.“)

¹⁾ Nemohu zde opomenout zmínku o tom, že nynější držitel Jindřichova Hradce, býv. hr. Černín, byl rozhodnut dát provést restauraci starobylého zámku, kdysi pánů z Hradce, vyhořelého v 18. století. Všecko bylo prý již připraveno. Když však pozemková reforma zabrala Černínovi z devíti dvorů šest a ponechala mu jen tři, z nichž jeden není ani jeho, nýbrž nadační (špitálu sv. Jana), zanechal všeho, a tak vzácná ta památka zůstane nadále v dosavadním trudném stavu.

²⁾ Kateřinou, 16tiletou dcerou krumlovského lazebníka Šimona Pichlera.

³⁾ Don Julius Caesar d'Austria byl nemanželským synem Rudolfa II. a jeho milostnice Kateřiny, spanilé dcery dvorního antikváře Rudolfovů Jakuba Strady z Rosbergu. Don Julius se narodil v létě r. 1585 a zemřel na zámku krumlovském r. 1609. Vedle dona Julia měl Rudolf s Kateřinou Stradovou ještě pět dítek, jež vesměs užívaly přídomku „de Austria“.

⁴⁾ Tato výtku Březanova platí ovšem na celou spoustu hostů, o kterých se Březan již před tím zmiňuje, a kteří si na třeboňském zámku podávali dveře.

L. p. 1609. Februarii 6., to jest v pátek den památný sv. Doroty, okolo druhé hodině na noc v *Břilicích dvanáct dvorů* a mnoho dobytka i obilí ubohým lidem *šořelo*. — *Julii 17. J. M. pán ráčil půjčiti stavům podobojím 20.000 kop.* — Toho roku *mnoho přivalů, hřímání a hromobití bylo i dešťů*, že velmi těžce sena i obilí klizena byla.

L. p. 1610. Toho roku pan Petr Vok z Rožmberka ve své závěti nařídil založení Rožmberské školy v Soběslavi, na níž se mládež měla učit „poznání čisté pravdy boží podle sv. písem a pravé víry křesťanské, dle konfessí české z r. 1575, nedávno od J. M. Rudolfa II. stvrzené.“ Škole odkázal celou svou proslulou knihovnu, z níž jen duplikáty měly zůstat v Třeboni, kromě toho roční důchod 4000 kop míš. z panství Novohradského. (Škola uvedena v život po smrti pana Petra Voka. Do r. 1614 Soběslavští postavili budovu, ale jinak nevalně si pánovy milosti vážili, a škola vůbec valně neprospívala, až začátkem českého povstání zanikla docela. Knihovna Rožmberská zůstala v Třeboni. Teprve r. 1648 převezena do Prahy, a tu se stala kořistí Švédů, jejichž je nyní chloubou. Zpustlou budovu školy v Soběslavi daroval Ferdinand II. městu na zřízení radnice. Nyní je z ní pivovar.) (Podle Sborníku histor. kroužku Vlast, 1899.)

L. p. 1611. Pasovští zle v Čechách řádili. Vůdce jejich Ramé Vavřinec, odvážný vojenský dobrodruh záhadného původu a neznámé minulosti, byl hlavním nástrojem arciknížete Leopolda, jenž chtěl na českých stavech proti Matyášovi české koruny dosíci. Ramé přitáhl z Pasova přes Krumlov, Budějovice a Tábor ke Praze, opanoval Malou Stranou, však nepořídív tu za delší dobu ničeho, obrátil se zase k Budějovicím, jichž se zrádně zmocnil. Kudy se ubíral loupil i zabíjel. V Budějovicích sezval 18. března 1611 devět svých „befelichshaberů“ na radnici k hostině, a tu je všechny po vykonaných hodech dal odpravit mečem, řka, že s Čechy za jedno byli. Později, shrábnuv výpalné, odtáhl se zbytkem svého lidu po Zlaté stezce zpět do Pasova. A tu z rozkazu arciknížete Leopolda (1613) odpraven jest. (Podle Riegr. nauč. sl. i Březana.) Pana Petra Voka se Ramé s Leopoldem natrápili více než dost. —

Junii 3. přivezli z Prahy v šesti sudech peníze... přes 50 tisíc... na zaplacení tomu vojsku (Pasovskému)... V sobotu před letnicemi neb v pátek pan vladař hnul kruhy stříbra asi za 48 tisíc a poslal je do Prahy k vlexu neb měně... *Tožt ten poklad Rožmberský přeč; milá růže, již máš pokoj, nebudou tě více škubati.*

6. *Novembris den památný sv. Linharta z půlnoci k jitru v jedné čtvrti hodiny na pátou polovičního orloje na neděli XXIII. po sv. Trojici život dokonal vysoce urozený pán pan Petr Vok z Rožmberka na Třeboni, okolo desíti neděli nemocný ležev.*

Byl pán postavy spanilé, vyšší (a subtilnější) nežli pan Vilém bratr jeho, vzezření libého, způsobů vážných, právě knížecích, promlouvání rozumného, milosrdný, přívětivý, a ač se hněval, však žádnému nelál a nezlořečil, než mírnými slovy domlouval. Pán veselý, šprýmovný, však v sešlosti všecken se na pobožnost oddal, rád pobožné knihy četl, slova božího poslouchal. Byl nových věcí žádostivý a všelijakých umění a kunštů milovný, na něž veliký náklad činil. Obyčej jeho byl, více státi než seděti a procházeti se, tak že i mladým se pánem setrvati bylo obtížné. Pán velmi udatný, smělý a poněkud jako opovážlivý v tom, že k divokým šelmám, nedvědům, lvům, koňům, psům směle šel bez strachu. A summou nevím, co by se nedostávalo při takové heroitské osobě, nežli na čež sám na smrtné posteli naříkal, že v literním umění nedal se lépe cvičiti.

Mrtvé tělo jeho 30. dne měsíce ledna 1612 z zámku Třeboně slavně vyzdvíženo a do kostela velikého farního přes rynek v skvělém průvodu neseno a provázáno. — Při obřadech prostých podle způsobu evangelického kněz Matěj Cyrus, senior konsistoře pod obojí, kázání učinil na thema: „Není těžšího umění nad život.“ — *Januarii 31. hned velmi ráno přede dnem z kostela vyneseno a na vůz k tomu obzvláště udělaný dáno a šesti smutkovými koňmi k Kaplici vezeno.* — *1. Februarii do kláštera Vyšebrodského dovezeno a tu v kostele slavně pochováno jest.*¹⁾

¹⁾ Pohřeb pana Petra Voka na Třeboni Březan podrobně popisuje.

Stawu swateho Manželství / předně pro těst a

Chválu Božj / pro Doctivost a Namátku / toho přelávného Sňat-

ku / r. Wysoce Drozených a sšyr oce rozhlášených / giž w ten Staw swateho

Manželství Bohda sštrastné a řadně vvedených Manželůw / r.

Při času Ggich milostj Wěslj / tato Pšijnicka gest w nowé
složena na Zámku Pražském / od Blájege Sirečského /
na wlastnj Gmēna Sich milostj.

Katjs se při začátku Weršňw po Literách pořádně nachází / Lethanč.

LXXXVII. a dne XV. Měsíce

Úmra.

ledna.

Spůwá se / jako: Pane Bože z wysočnosti / r.
Zněb / Oblažslaweny Člowěk / r. Pakli čespo
kerau ginau obecnau Niotau

W

W Bůh požeňnanjm Swatým /
ctným Manželům w nowé sňatým / rač
požeňnati z wysosti / z hogné Otcowstke
milostj.

W yborne zdrawj a sšěstj / wšse což prospě-
šneho gest / rač gim dati Plod wywesti /
č potěšenj Sich milostj.

E dem se Statek dostáwa / a po Přátelich se
dáwa / ale Bohem vložena / dáwa se šle-
chetná Žena.

M želi lepšj Dar býti / pod tjm Nebe se na-
gijti / nad Manželau vslechtilau / nad
každau wěc w Swětě milau.

Z lato nemž býti w te ceně / podobně č šlechet-
né Ženě / Perly ni drabě Kamenuj / takowe
wážnosti nenj.

K o zumná Doctwá Žena / draze od Muže
wážena / neb mu činj Doctivost Čžest /
Čtnost nad Erášu schwalena gest.

M ocy Nebeškeho Pána / plodistwá Man-
želka dána / býwa za Dar a za Zbožj / kdož
prošy milostj Božj.

B ě z Božjho požeňnanj / Plod Manželstj
negde manj / ale tehdaž se rozmnožj / kdož
gest w tom wšle Božj.

K ač tomu Slawnému Rodu / Pán Bůh po-
žeňnati w Plodu / z wšle Božj stat se mž
že / že dá Plod Čerwená Kůže.

K aždj Dar wšactně powěsti / od Otce w swě-
tlosti gest / Manželka ctná Dytj také
giné wěcy wšseljate.

A yakožto na wysosti / wšesse Slunce swau
swětlostj / wšsemu Swětú posluhuj /
tak Žena Dům ozdobuje.

W aň Čtnostj ozdobená / gšauc za Manže-
la sšaubena / činj genu wěc potognj /
dwognášobnj Četa hognj.

P ožeňnanj a Nebe Swatě / že netoliko Bo-
hate / lidj činj také č tomu / wywodj Plod
w gegjch Domu.

L e se lide Bogj Boha / tuť gdau požeňnanj
mnohá / kdož Manžele w Gážm Božj / sto-
gij. Bůh gim Plod rozmnožj.

K s ním lidšým má Bůh zření / podle
swě wšle řizněj / dáwa wěrným zač ho
prošy / kdož geho w šwěm Srdcy nošy.

M swatém Swjčau gša Swiče / gest ozdo-
bau w Čramě wšce / podobně ctná Žena č
tomu / gest okraša wšsemu Domu.

Z ěnu dobrau za dobrj diš / da Bůh tomu kdož
gč mu mž / býti mu č potěšenj byla / gšauc
mu nad každau wěc milá.

P eugeli Muz w starosti / čehož gest w Man-
želstwj dosti / magjč zeny potěšenj / te-
štwau mysl w radosti zmenj.

K adugj se spolu w ššěstj / a kdož který w
Křtj gest / drubj geho tešy mž / aby
se nermantil dyle.

N eb Staw Manželstj tak Swatj / gest Bo-
hem w Kági začaty / z swě Božstke wšle
vložil / aby se Lid řadně množil.

S tč stj prospěch Plod Bůh dáwa / kdož
se č Modlitbě přmštwá / neplodnj ži-
wot otwřta / kdož gč při Modlitbě wřta.

G ednj kdož se Boha Bogj / a w Manželstě la-
šce stogj / w Bohu wšse možně člowěku /
wywesti Plod w ššestm wětu.

M aššy lidem památku / toho přelávného
sňatku / turo gšem Pšijnicku slozil / po wě-
ššych Gmēna položil.

P ane Bože rač gim dati / Plod gich sštrastně vhlj
daci / z něhož by byl od nich chwalen / nynj y nawěty
x m e r.

A w Swatém Městě Pražském Buryan Walda wšstl.

K. W.

VYOBRAZENÍ V ČÁSTI KNIŽNÍ

POHŘEBNÍ ŠTÍT PANA PETRA VOKA. (Obraz proti titulu.)

Na poslední cestě pana Petra Voka, při slavném průvodu z Třeboně do Vyššího Brodu, 31. ledna a 1. února 1612, byla jeho rakev pokryta tímto štítem, jenž pak chován ve sbírkách kláštera vyšebrodského. Roku 1843 daroval opat Valentin Schopper štít Zemskému (nyní Národnímu) museu, v jehož sbírkách je od té doby vystaven.¹⁾ Cisterciácký klášter ve Vyšším Brodě byl, jak známo, založen a bohatě nadán Vokem z Rožmberka roku 1259 a většina Rožmberků – kromě pana Viléma, jenž je pohřben v Č. Krumlově – odpočívá také v klášterním chrámu vyšebrodském.

Štít, poměrně velmi zachovaný, je hedvábím a zlatou tkaninou bohatě krumplován. Znak byl původně pokryt hustou sítí z jemných vlasů, jakoby smuteční rouškou. Sítí ta je nyní z části potrhána, což je na obraze zvláště kolem růže nad přilbicí znatelné.

Latinské zkratky kolem znaku znamenají:

„Anno 1611 die 6. Novembris obiit illustrissimus Petrus Wok Ursinus, dominus de Rosenberg et ultimus gubernator domus Rosenbergiae.“ To je česky: „R. 1611 dne 6. listopadu zemřel nejjasnější Petr Vok Ursinus, pán z Rožmberka a poslední vladař domu Rožmberského.“

Reprodukce štítu, jenž je asi půldruhého metru vysoký a spočívá na dřevěné, oválové desce, byla nemálo obtížná. Akvarel podle originálu vytvořil pro toto dílo mistrně malíř svatovítského dómu, architekt Fr. Xav. Margold.

¹⁾ Z pohřbu toho zachovaly se ještě dva prapory ve vyšebrodském klášterním museu.

V písni Šimona Lomnického k pohřbu pana Petra Voka (č. 49–IX) stojí: „*To jest cos divného, že nebylo v hrobě (rožmberském) místa víc žádného, krom jedné osobě, aby poslední pán, kdybykoliv skonal, ten hrob doplnil tam a svůj rod dokonal.*“

Zdá se však, že pan Petr Vok se svou manželkou Kateřinou z Ludanic, která ho předešla, do hrobky se už nedostal, a byl pochován před vchodem do ní.¹⁾ Podle dra Dominika Kaindla, jenž vydal kroniku kláštera vyšebrodského (1930), byl po pohřbu posledního Rožmberka vchod do hrobky zazděn a upadl brzy v zapomenutí. Když pak na počátku 20. století začaly se schody hlavního oltáře nápadně nížit, naplnilo to tehdejšího opata Pammera obavou, že snad klení rožmberského pohřebiště se propadlo a kostelu hrozí nebezpečí. Dal tedy Pammer v presbytáři z. prosince 1902 kopat pod dozorem stavitele P. Mořice Gislera, benediktina z Beuronu, a tu dělníci narazili v levé části presbytáře pod chornicí před mramorovým náhrobkem ve zdi zasazeným na klení, v němž byl patrný obdélníkový, zřejmě dodatečně cihlami zazděný otvor – jediný to, jak se zdá, přístup k podzemní hrobce. Po otevření otvoru, jenž stačil právě jen na spuštění rakve dolů, přišlo se v malém sklípku na dvě umělecky provedené cínové rakve. Jedna z nich byla podle nápisu poslední schránkou pana Petra Voka. Z toho soudí dr. Kaindl, že Rožmberkové nejsou pochováni ve společné hrobce, nýbrž v jednotlivých menších sklípcích na různých místech kostela. Proti této domněnce však mluví několik starých záznamů v archivu kláštera vyšebrodského dochovaných. Tak na př. anonymní latinský zápis nějakého konventuála vyšebrodského z roku 1629 praví, že mrtvolý zakladatele kláštera (Voka z Rožmberka) a jeho tři přímých potomků, věkem zbavené nejen šatů, nýbrž namnoze i masa až na kosti, sedí ve velké komoře pod presbytářem před hlavním oltářem v kruhu v křeslech, jako by ve shromáždění. Zbytek krypty vyplňují prý cínové rakve všech ostatních tu pochovaných členů rodu Rožmberského, jejichž jména a životní data autor v dalším vypisuje. Podobně udává rukopis klášterní knihovny, nadepsaný „*Epitome memorabilium monasterii Altovadensis*“, sepsaný roku 1736 od tamního konventuála Quirina Mickla, že hrobka rožmberská, nalézající se pod presbytářem, je zděnými přepážkami rozdělena v komůrky, ve kterých odpočívají v cínových rakvích skoro všichni příslušníci rodu Rožmberského. Domněnku, že hrobka rožmberská je umístěna pouze v presbytáři, posiluje ostatně i latinský nápis na náhrobku, vsazeném ve zdi vlevo od hlavního oltáře, hlásající, že tuto jest pohřebiště prvního předka knížecího rodu Ursinovského, pánů z Rožmberka, fundatorů tohoto kláštera, a současně i hrob posledního fundatora Petra Voka, zemřelého léta 1611. Na tento náhrobek vztahuje se zajisté i zpráva dějepisce řádu cistercienského, Kašpara Jongelina z roku 1640, že paní Anna z Roggendorfu, matka posledního Rožmberka Petra Voka, zemřelá roku 1562, darovala klášteru vyšebrodskému vedle skvostných bohoslužebných rouch též velký příkrov (opertorium) z purpurové látky fialové barvy na náhrobní kámen krypty rožmberské.²⁾ Anonymní zpráva z roku 1629 o mrtvolách Rožmberských, sedících v kruhu v křeslech, kterouž roku 1679 opakuje učený jezuita Balbín, je zřejmě v souvislosti se starou pověstí o hrobce německých knížat Welfů v benediktinském klášteře ve Švábích, kde prý mrtví rovněž neodpočívají v rakvích, nýbrž kostry jejich sedí na židlích, jako v senátu do kruhu rozestavených. Synovec pana Petra Voka, hrabě Jan Zrinský, syn slavného obháje sigetského Mikuláše a jeho choti Evy z Rožmberka, odpočívá ve zvláštní hrobce v postranní kapli sv. Benedikta, kde je v dlažbě zapuštěn jeho náhrobní kámen s reliefem rytíře ve zbroji a zrinským znakem. O tomto Zrinském, jenž byl pánem na hradě Rožmberce, dočtete se v pohřební písni Šimonově. Dojemné je, že zemřel již čtyřadvacátý den po pohřbu svého strýce (24. února 1612), teprve 47letý. V kapitulním sále, jenž patří k nejstarší části kláštera, je prý kdesi po levé straně pohřbena statá hlava slavného Vítkovce Závíše z Falkenštejna, popraveného před hradem Hlubokou 24. srpna 1290.

Mnohé z uvedených zde nových a zajímavých zpráv o pohřebišti Rožmberků mám z třeboňského archivu.

¹⁾ Viz Březanův zápis o pohřebním sklípku paní Kateřiny z Ludanic a pana Petra Voka v článku „Poslední páni z Rožmberka a jejich doba“, k r. 1602, pozn. 2.

²⁾ Zní to poněkud divně, ta „purpurová látka fialové barvy“. V díle „*Notitia abbatiarum ordinis Cisterciensis*“ vydaném r. 1640 v Antverpách Jongelinem, čte se však: „1562 mense Septembri 5. die obiit generosa domina Anna de Roggendorf. . . ., quae huic monasterio largita est ornatum sacerdotalem cum dalmaticis et pluviale ex holoferico violacei coloris ac opertorium super lapidem sepulchri dominorum Rosensium eiusdem materiae et coloris, et hic in sepulchro eorundem dominorum humata est. – Darovala tedy Anna z Roggendorfu ornát kněžský s dalmatikami a pluviál skutečně z purpuru fialové barvy, jakož i pokrývku na náhrobní kámen pánů z Rožmberka téže látky a barvy. (Schwarzenb. arch. v Třeboni.)

Jsou to zejména výpisy z vyšebrodského klášterního archivu, které upravují zprávy dra Kaindla, kněze cistercienského, jenž se, jak již řečeno, domnívá, že Rožmberkové nejsou pochováni společně, nýbrž na různých místech kostela, což usuzuje z toho, že náhrobní kámen zakladatele kláštera, Voka z Rožmberka († 1262) je ve zdi na levé straně presbytáře (což je patrně vchod do hrobky), dále že Oldřich I. z Rožmberka ve své závěti z 16. února 1390 ustanovil, aby byl pochován hned za pulpetem, u kterého bratří zpívají, dále také z toho, že Jan Zrinský je pochován zvlášť, v benediktinské kapli.¹⁾ Dlužno však přiklonit se k zápisům archivu klášterního.

PÍSEŇ O STAVU SVATÉHO MANŽELSTVÍ. (Vložka před str. XXV.)

Vzácný barevný tisk písně ke čtvrté svatbě pana Viléma z Rožmberka z roku 1587. Je to akrostichon²⁾ na jména: „*Pan Vilém z Rožmberka – Pani Poleksina*“³⁾ z *Pernštejna*.“ Skladatelem jejím je Blažej Jičínský. Tisk, podle něhož reprodukce byla v Průmyslové tiskárně provedena, pochází z Rožmberského archivu v Třeboni, odkudž mi byl ochotně se svolením pana JUDra Adolfa Schwarzenberga do Prahy zapůjčen. Pokud vím, zachoval se výtisk této písně jen v Třeboni a pak také v strahovské knihovně; tamní výtisk je však poněkud poškozen tím, že je přivázán a přitřiznut v objemném sborníku Václava Dobřenského z roku 1580. Ze znaků nad textem je vlevo znak rožmberský, vpravo znak perňštejnský se zubří hlavou.⁴⁾

EXLIBRIS PANA PETRA VOKA. (První strana hudební části.)

Latinský nápis v čele exlibris znamená česky asi toto:

Z knihovny nejjasnějšího knížete pána, pana Petra Voka, Ursina, pána domu Rožmberského, posledního vladaře, nejvznešenějšího a nejstarobylejšího z pánů Českých. Léta Páně 1609.

Uprostřed exlibris štít s panem Petrem Vokem ve zbroji na vzpínajícím se oři. Po stranách štítu dvě ženské alegorie, z nichž ona po levé straně drží desku s nápisem „*Verbum domini manet in eternum*“ – „*Slovo*

¹⁾ Hrobku Zrinského kryje krásný náhrobník z červeného mramoru, představující sličného rytíře v plné zbroji. Náhrobník je mistrovská práce a je skvěle uchován, poněvadž je zapuštěn na 30 cm v zemi a kryt padacím příklopem. Tesal jej sochař Jan Křt. Späcz z Lince za 85 kop 42 grošů čes., cínovou rakev lil pražský konvář Valtin Hölman a bylo mu za ni vyplaceno 179 kop 25 groš., hrobku vyzdíl Jan Vlach, rožmberský zedník. (Podle Soupisu památek.)

²⁾ Akrostichon – báseň nebo verše, jejichž začáteční, někdy i konečná písmena tvoří jména nebo slova.

³⁾ Správně: Polyxena.

⁴⁾ O tom, jak přišli Pernštejnové k tomuto znaku, vypráví Aug. Sedláček ve své *Sbírce pověstí historických lidu českého*, asi takto: Praděd pánův z Pernštejna, jménem Vojtěch, povoláním uhlíř, bydlel v hlubokých lesích na Moravě v chaloupce, v níž choval chléb a jiné krmě pro svou potřebu. Když pak za živnosti prodléval mimo domov, naučil se do té chaloupky zubr a chléb mu požíral. Vojtěch dlouho nevěděl, kdo mu to dělá; aby chaloupku zavřel, k tomu ani neměl zámku, poněvadž lidé nekradli a ještě nikde se nezavíralo. I stalo se jednou, když za svou chaloupkou smrček osekával, že zubra jdoucího do chaloupky ucítil. Vzav tedy smrček i sekeru, šel Vojtěch za ním, aby jej zabil. Ale sotva se k němu přiblížil, zubr se otočil a mžikem oka se na uhlíře vrhl. Ten pustiv, co měl v ruce, uchvátil silné zvíře za rohy a prostrčiv mu rychle smrček skrze chřípě, upletl jej v houžev a za ni zubra marně se vzpírajícího táhl za sebou až ke hradu, kde byl jeho kníže. Vyslechnuv uhlířovu příhodu a podiviv se jeho síle a mužnosti, ptal se ho kníže, jaké milosti si přeje za ten dar, jež přivedl. Odpověděl, že si nic nepřeje, nežli aby svobodu měl samojediný na těch horách uhlí páli. Kníže svolil a nad to dal mu všecken ten les s horami k dědičnému držení. Tu Vojtěch chtěje knížeti znovu ukázati svou sílu, obrátil se k zubrovi, jehož držel levou rukou, a napřáhnuv sekeru, jednou ranou stal mu hlavu. Kníže patře s podivením na silného muže, jemuž hlava zubří za houžev visící zůstala v ruce, vyhlásil jej za svobodného a aby potomci jeho vždy byli pamatováni na chrabrost svého praděda, dal mu za erbovní znamení černou hlavu zubří s houžví v chřípích, v zlatém poli. Na místě uhlířské chaloupky Vojtěchovy postavili potom jeho potomci hrad, jemuž dali jméno Pernštejn a samy sebe nazývali pány z Pernštejna.

boží trvá na věky.“ Štít podepírají nezbytní ursinovští medvědi. Dole na podstavci po levé straně je znak rožmberský, po pravé straně znak ursinovský, uprostřed deska s lebkou, dvěma hnáty a nápisem: „*In silentio et spe*“ – „*Mlčenlivě a s důvěrou*“.

Rčení to bylo heslem či symbolem pana Petra Voka. O alegorickém významu umrlčí hlavy podává nám Březan toto vysvětlení: „*I to sluší věděti, že pán ten proto, aby moudře, opatrně a křestansky živ byl a na smrt ustavičně pamatoval, hlavu umrlčí vždy na prkynku obzvláštním vyvýšeném nad svým stolečkem v pokoji míval a tovaryšství¹⁾ s hlavičkou umrlčí z osmi dukátů nařídil, kteréž na hrdle svém nosil s nápisem na jedné straně: „*Memento mori*“ – (Pomni, že zemřeš) – a na druhé: „*Cogita aeternitatem*“ – (Uvažuj o věčnosti). A to rozdával dobrým svým pánům přátelům, pánům a pannám, dav na to zvláštní rejstřík k zapisování týchž osob udělati.“*

Exlibris je krásná mědirytina Jiljího Sadelera (nar. v Antorfě 1570, zemř. v Praze 1629), člena věhlasné rodiny umělecké, dvorského rytce Rudolfa II., i jeho nástupců Matyáše a Ferdinanda II., s jehož jménem se v tomto svazku několikrát setkáváte. Reprodukcii jsem dal provést podle kopie ve švédské publikaci štokholmského knihovníka Isaka Collijna. Originál je totiž v Upsale, neboť Rožmberskou knihovnu dal Ferdinand III. roku 1647 převézt z Třeboně do Prahy, aby prý tam byla bezpečnější, a tu se hned následujícího roku stala kořistí Švédů. Dnes je chloubou upsalské university. Za to Rožmberský archiv nesmírné historické ceny zůstal nám, bohudík, v Třeboni zachován a je uložen a věrně opatrován ve Schwarzenberském archivu.

ROŽMBERSKÝ GROŠ POČETNÍ. (Str. XXXIV.)

Je to peníz mosazný českokrumlovské kanceláře pana Viléma z Rožmberka z r. 1590, o polovici zvětšený. Penízů takových se užívalo při počítání od ruky. Na př. když se odpočítal určitý počet kusů, dal se stranou popočetní groš a součet těchto grošů udával nakonec číslici odpočítaných kop, stovek atd. (Přidávání, odnímání, množení, dělení děje se ciframi nebo početními groši. Jos. Jungmann, Sl. I. 641.) Rožmberkové, jakož i jiná význačná šlechta (Eggenberkové, Schwarzenberkové) měli právo ražení vlastních mincí.²⁾

PODOBIZNA PANA PETRA VOKA. (Vložka před str. XLI.)

Je zajímavé, že na zámcích třeboňském a českokrumlovském nemají téměř žádných původních podobizen Rožmberků. V Třeboni vlastně vůbec nic a v Krumlově jen olejové poprsí Viléma, z bývalé jezuitské koleje. (Na radnici je též jedno.) Je sice v Krumlově obraz Oldřicha Rožmberka († 28. dubna 1462), ale ve španělském kroji, tedy pozdní, nepůvodní. Portrety Viléma a Petra Voka, které na Krumlově kromě toho jsou, dal roku 1845 malovat kníže Schwarzenberg malířem Philippotem, jemuž se při tom přihodila chyba, že panu Petru Vokovi zavěsil kolem krku řád zlatého rouna, jež tento nikdy neměl a nemohl mít, jsa religionu českobratrského. Zlaté rouno měl jen katolický pan Vilém, jenž je dostal od krále španělského.

Zato v roudnickém zámku mají šest původních obrazů Viléma a čtyry Petra Voka, kromě celé řady jiných Rožmberků. Jak se stalo, že obrazy jihočeských velmožů octly se v severočeské Roudnici? To je tak: Vilém z Rožmberka dostal roku 1575 Roudnici, která byla dříve v držení polského knížete Konstantina Ostrožského, darem za své věrné služby od Maximiliana II. a dal tam obrazy Rožmberků z jihočeských svých zámků přenést. Odkazem přešlo pak panství roudnické roku 1592 na čtvrtou manželku Vilémovu, roz. Polyxenu z Pernštejna, která se za 11 let po smrti Viléma znovu provdala, a to za nejvyššího kancléře král. českého, Zdeňka Vojtěcha z Lobkowicz. Tak se stala Roudnice vlastnictvím a hlavním sídlem Lobkowiczů. Roku 1618 byl sice Z. Lobkowiczovi veškeren majetek zkonfiskován odbojnými českými stavy a Roudnice přikázána za nějaký čas nato do správy komisařům zimního krále Bedřicha. Ale po bitvě na Bílé hoře dostal císaři věrný Lobkowicz všecky statky zase zpět, a od té doby zůstala již Roudnice v držení toho rodu.

¹⁾ Tovaryšství – spolek, společnost, či jakýsi soukromý řád. – O řádu zlatého rouna píše Březan také: tovaryšství.

²⁾ Viz Fr. Mareš, Rožmberské mincovnictví. Památky archeologické, XV. 1892, str. 281–286.

Březan (Ž. V. z R. str. 265): Toho roku (1585) novým rázem zlaté mincovati dal pan Vilém z Rosenberka na Horách Raichšteinských (ve Slezsku) s erbem svým a textem na jedné straně a na druhé s obrazem sv. Christophora.

Obraz Petra Voka, který zde podávám, je tedy z bohaté galerie Lobkowiczké na Roudnici. Malíř, který jej maloval, není nám jménem znám; rovněž ne malíři ostatních podobizen Rožmberků. V Soupise památek, vydávaném Českou akademií (Roudnický zámek – dr. M. Dvořák a dr. B. Matějka) je pouze poznamenáno, že obraz pana Petra Voka maloval (1580) mistr dobrý, jenž pracoval pod vlivem školy Lukáše Cranacha.

Originál je už téměř úplně zčernalý. Svítí z něho jen hlava s okružím a ruce. V Průmyslové tiskárně však z temné fotografické reprodukce vynořili postavu pana Petra Voka a postavili ji takřka do plného světla.

Mnoho jsem si lálal hlavu a nemalou práci jsem si dal s pátráním po vzniku a významu jména Vok. Nikdo mi nemohl podat vysvětlení. Jistý historik mi řekl, že Vok je zkratka jména Petr v okovech. To mne však neuspokojilo, poněvadž byli také Vokové, kteří nebyli Petři. Když jsem se nikde nemohl dopídit pravdy, učinil jsem to, co jsem měl udělat hned: obrátil jsem se na své staré útočiště – třeboňský archiv. A odtud dostalo se mi této odpovědi:

„Jméno Vok nevyskytuje se jen v rodu Rožmberském, ale i v jiných rodech 16. a 17. století; statek Olešnici u Nových Hradů na př. držel v letech 1552–1575 Vok Jošt Pouzar z Michnic.

Zhusta arci vyskytuje se toto křestní jméno ve spojení s jménem Petr, na př. 1598–1630 Petr Vok Kořenský, 1635–1640 Petr Vok z Ryzmberka a j. Na Černé věži v Praze byl roku 1576 vězněn pro dluhy vládyka Petr Vok Žárský, a poněvadž jeho věřitelka paní Eliška Kořenská, písic o něm roku 1580 Vilémovi z Rožmberka, jmenuje ho Petr v okovách Žárský, zdálo by se tím zahadné jméno Vok vysvětleno; církevní svátek Petra v okovech nebo Petra jetí připadá na den 1. srpna. U Petra Voka z Rožmberka však s tím nejde dobře dohromady fakt, že oslavoval svoje jmeniny vždy v den sv. Petra a Pavla, ač Pavel se určitě nejmenoval. Březan sám několikrát jmenuje ho Petr Vok Volf, což by svědčilo pro pojmenování Vlk (srbsky wuk). Bezpečně tím ovšem záhada rozřešena není.¹⁾

Poněvadž archiváři třeboňští mají celý Rožmberský archiv po ruce, stále v něm pracují a jsou jistě z nejlepších znalců Rožmberků, bude asi sotva kdy záhada jména Vok plně rozluštěna.²⁾

ROŽMBERSKÝ DŮM NA HRADĚ PRAŽSKÉM. (Str. XXV.)

Když roku 1541 stihla Prahu děsná pohroma požárem vzniklým 2. června na Malostranském náměstí, při čemž zahynulo 46 lidí a oheň v sutiny obrátil největší část Menšího města, celé Hradčany s královským palácem, velechrámem svatovítským i staropamátnými deskami zemskými, vzal za své i dům Rožmberský, čímž Rožmberkové pozbyli svého sídla na Hradčanech, blíže kostela Všech Svatých. Proto pan Petr

1) V Březanově životopise pana Petra Voka na str. 8. nalezl jsem toto poznamenání: „Že mu pak třetí jméno Volf přidáváno, nemám za jiné, nežli že to jemu paní máte po panu otci svém a dědu jeho panu Volfovi z Rogendorfu přidávala aneb také při biřmování mu přidáno; než aby pan bratr jeho, pan Vilém z Rožmberka, jej pana Petra Voka tak kdy jmenovati a jemu psávati měl, nenacházím, pročez i sám potom Volfem nazýván býti nechtěl a toho jména dskami (zemskými) se odepsal.“

2) Třeboňský archivář pan Hadač mi dále píše: „Na včerejší laskavý dopis stran záhadného významu jména Wolf mohu Vám bohužel posloužit jen několika poznámkami, jež však otázku ještě více zamotávají. Je totiž příznačné, že jméno Vok vyskytuje se v rodokmenu rožmberském několikrát a to již od dob nejstarších. Jako první toho jména uvádí se v letech 1220 – † 1262 známý Vok I. z Rožmberka, zemský hejtman ve Štýrsku, zakladatel kláštera Vyšebrodského. V krumlovské větvi Vítkovců připomíná se v letech 1272–1291 jiný Vok, bratr nešťastného Závěše z Falkenštejna. Jako Vok II. z Rožmberku označuje se v rožmberském rodokmenu druhorozený syn Jana II. z Rožmberka, narozený r. 1459 a zemřelý roku 1505. Vnuky tohoto Voka byli synové Jošta III. a jeho druhé manželky Anny z Roggendorfu: Ferdinand Vok, narozený 27. dubna 1531 a zemřelý téhož roku 9. prosince, pak Petr Vok, poslední vladař rodu Rožmberského, zemřelý r. 1611. Je ovšem pravda, že paní Anna z Roggendorfu byla dcerou Wolfa z Roggendorfu, v kterémžto rodě vyskytuje se několikrát též jméno Wolfgang, což by mohlo být ve spojitosti se jménem Wolf, ale stejně dobře možné je, že Ferdinand Vok a Petr Vok z Rožmberka dostali druhé jméno po svém dědovi se strany otcovy, Vokovi II. z Rožmberka. Že by se byl Petr Vok deskami zemskými odepsal tohoto svého druhého jména, není známo odjinud než právě jen z údaje Březanova Vámi citovaného, těžko tedy věc blíže posuzovati. Záhada zůstane prozatím asi záhadou dále.“

z Rožmberka, řečený Kulhavý,¹⁾ poručník nezletilých sirotků Viléma a Petra Voka, začal roku 1545, krátce před svou smrtí, stavět na spáleništi vlášskými mistry dům nový, jehož stavba s kratšími přestávkami trvala až do roku 1556 a podle Březanova sečtení z účetních register vyšlo na ni úhrnného nákladu za těch 11 let 27.914 kop 8 gr. 3 den. míš. Roku 1573 přikoupil pan Vilém z Rožmberka, nyní již vladař, ještě vedlejší dům Švamberský proti klášteru pannen Svatojirských ležící, dal jej bořiti a k domu svému přistavovati i zahradu prostrannou s krásnými věžemi vnitř udělati.²⁾ (Březan: Život Viléma z Rožmberka.) Tak vzniklo mohutné panské sídlo, zaujímající asi pětinu hradčanského prospektu, jak je na obrázku vidíte, mezi kostelem sv. Jiří (17) a Černou věží (18). Svědčí to o mohoucnosti Rožmberků, když si mohli zbudovat bydliště v přímém sousedství královského paláce, odkud k nim císařové a králové chodili na návštěvu. Rožmberkové také zhusta propůjčovali svůj dům k ubytování vzácných hostů, na dvůr českých panovníků zavítavších. Roku 1592 zemřel zde 56letý pan Vilém z Rožmberka a odtud slavně převezen na Krumlov. Po jeho smrti pan Petr Vok vyměnil r. 1600 dům Rožmberský s cis. Rudolfem II. za palác na Hradčanském náměstí, kdysi Jiřího Popela z Lobkowicz, jemuž byl zabaven. Dnes je dům ten znám pod jménem „starší palác schwarzenberský“ a je majetkem Schwarzenberků. Roku 1755 založila Marie Terezie v původním domu Rožmberském ústav šlechticů a dala ho ještě rozšířit a přestavět přibráním tří sousedících domů. Při této přestavbě byly věže, které průčelí proti Praze krásně oživovaly, sneseny, a zbyly z nich pouze dolejší části, upravené nyní na terasy či balkony, čímž Hradčany jsou oloupeny o malebnou okrasu.³⁾ Od převratu je tu ministerstvo vnitra. – Ještě na dvě budovy vás chci upozornit. Na severní straně Malostranského náměstí vidíte na obrázku menší dům bez loubí, poněkud do zadu vsunutý. Je to dům vedle Montágů, kdysi řečený Bašta. Tam vznikl roku 1541 onen zhoubný požár, který natropil tolik nenahraditelných škod. Na východní straně náměstí vidíte dům označený číslicí 24. To je bývalá malostranská radnice (nyní Beseda), kde 24. září roku 1620 pan Petr ze Švamberka, syn po Janu Jiřím, nástupci Rožmberků, „při obnově úřadu konšelského v Menším městě Pražském nenadále sláckem poražen, a vnesen jsa do domu Jana Kechle z Hollenštejna,⁴⁾ podle samého rathauzu Malostranského ležícího, tam v dolejší světnici veden a v rukou své manželky a jiných vzácných lidí obojího polhaví po malé chvíli umřel.“ (Pavel Skála ze Zhoře: Historie česká.) Tím pan Petr Švamberský unikl meči katovu, jenž by ho byl jako člena direktoria odbojných českých stavů jistě neminul. Za to se mu pomstili aspoň tím, že ho po smrti prokleli a celý jeho ohromný majetek zabavili. Tato konfiskace byla ovšem skutek hrubě násilnický, neboť majetníkem všeho zboží rožmbersko-švamberského byl v době rozsudku vlastně již bratr a dědic Petrův, Adam ze Švamberka, dlící v cizině a na povstání českých stavů nezúčastněný, tudíž docela nevinný. – Obrázek Hradčan a Malé strany, zařazený do textu, je jen nepatrný a značně zmenšený úsek z velkého, devítidílného prospektu Prahy z r. 1606. Je to znamenitý mědiryt Jiljího Sadelera, zhotovený na příkaz cis. Rudolfa II.

VOK, PRAOTEC ROŽMBERKŮ.

Rytina podle obrazu Jos. Hellicha, představující zakladatele kláštera vyšebrodského, Voka z Rožmberka, praotce Rožmberků, nejmohutnější větve Vítkovců, klečícího a obětujícího klášterní chrám. – K za-

¹⁾ Poručník posledních bratří Rožmberských, pan Petr z Rožmberka, byl podle archivních záznamů a svědectví Březanova (také Heermannova v *Rosenbergsche Chronik* str. 250) neduživý na nohy, jež mu časem otékaly, takže nejednou musel vyhledávat proto pomoci lékařů a léčení v teplicích. K odlišení čtyř starších příslušníků rodu Rožmberského, rovněž Petr nazvaných, dal Václav Březan ve svých monografických pracích o Rožmbercích tomuto Petrovi V. přídomek Kulhavý. Zemřel roku 1545. Kšaftem nařídil Petr Kulhavý tři poručníky Vilému a Petru Vokovi, a tu snad stojí za poznamenání, že první z nich, hr. z Gutenštejna, byl také „mdlý na nohy“ a nehrubě zdrav (1549), a druhému, hr. Jeronýmu Šlikovi, jenž byl na léčení v Jáchymově, museli odříci nohu, od čehož za nedlouho umřel (1551), krátce po panu z Gutenštejna, jenž skončil na Žirovnici v pátek po sv. Bartoloměji 1550.

²⁾ Březan (*Život Viléma z R.*, str. 126) píše: Nežli pan Vilém chtěv rád dostati Kašperských hor, dům králi na zámku Pražském chtěl postoupiti, dokládaje, že naň (celkem) přes 45 tisíc naloženo.

³⁾ Upozorňuji na zajímavé novum, nedávno zjištěné a sdělené mi radou ministerstva školství C. Merhoutem: Zahrady při malostranském břehu, jimiž protéká rameno Vltavy, zvané Čertovka, patřily v druhé polovici 16. věku Rožmberkům a Čertovce říkali tehdy Rožmberská strouha.

⁴⁾ Dnes řečený „u Splavinů“.

Jov. Hellsch. fecit.

Aus der Kunst-Anstalt v. C. F. Meißel, Leipzig.

ložení kláštera vyšebrodského pojí se lidová pověst, která (podle¹⁾ dra P. Dominika Kaindla) po prvé je zapsána v rukopise z 30. června 1629 „Nobilissima Stemmatis Ursinorum de Rosis descriptio“. Podle této pověsti stávala prý na místě, kde nyní kaple sv. Anny stojí, již za pradávných dob podobná kaple, v níž obraz sedmibolestné Matky Boží s mrtvým tělem Ježíšovým na klíně byl všeobecně uctíván. Také Vok z Rožmberka, nejvyšší maršálek v Čechách, jenž na nedalekém hradu Rožmberce sídlil, chtěl jednoho dne v této kapli pobožnost vykonat. K tomu cíli musel na svém koni přejít brod Vltavy, ježto kaple byla na protějším břehu. Vltavu našel však značně rozvodněnou, a když se přesto do vzdemutého řečiště pustil, octl se v nebezpečí života. A tu učinil slib, že na místě kaple dá postavit klášter, bude-li od smrti zachráněn.¹⁾ Skutečně se také dostal na druhý břeh. Z vděčnosti za to založil pak na místě zmíněné kaple velký klášter, jemuž dal jméno „Vyšší Brod“ – (snad že voda v brodu vyšší byla než obyčejně). V současných i pozdějších listinách nenalezl však dr. Kaindl nic, co by se k této pověsti vztahovalo. A proto má za to, že pověst ta má za podklad snad *historickou skutečnost*, že Vok z Rožmberka na útěku přes řeku Inn z bitvy u Mühldorfu, v níž král Přemysl Otakar II. poražen byl bavorským vévodou Ludvíkem II. 25. srpna 1257, octl se v nebezpečí života.

Historická skutečnost dra Kaindla má se však ve skutečnosti takto: R. 1257 podnikl Přemysl Otakar II., háje svého bratrance Filipa Korutanského, válku s knížaty bavorskými, vtrhl do Bavor a dostal se až před Landshut. Zde však narazil na takovou přesilu nepřátel, že si netroufal postavit se jim v otevřené bitvě, proto žádal 24. srpna za příměří, kteréž mu také povoleno, avšak jen na jediný den. Toho využítkoval Přemysl Otakar tím způsobem, že se téhož dne a příští noci dal na rychlý ústup. Když však u Mühldorfu se svým vojskem přecházel most, probořil se tento a tu se mnoho branného lidu v řece Innu utopilo, a král, jenž s předvojem byl již na druhém břehu, byl od svého vojska odtržen. Někteří z pozůstalých uchýlili se na věž u mostu, kterouž ale Bavoři na rozkaz falckrabě Ludvíka zapálili a všecko v ní umořili. Ale větší část, a s ní i někteří přední šlechtici čeští (mezi nimi Vok) a rakouští páni, zavřeli se v městě Mühldorfu a bránili se tam celých devět dní tak statečně, že knížata bavorská svolila konečně ke svobodnému jejich odchodu i se zavazadly. (Podle Palackého, Děj. II., 1, 30.) Nelze tedy mluvit o nějaké prohrané otevřené bitvě, nýbrž jen o neštěstí, při němž malá část českého a rakouského vojska (Přemysl Otakar II. byl tehdy vladařem v Rakousích) podstoupila proti drtivé přesile hrdinský boj a domohla se ve skutečnosti mravního vítězství, když si vynutila svobodný odchod. Událost tu nelze tudíž zaměňovat s výše uvedenou lidovou pověstí. — O jménu „Vyšší Brod“ praví dr. Kaindl, že městys tak nazvaný stával tu již před založením kláštera vyšebrodského. Jméno to ostatně vysvětluje správně tak, že neznamena nic jiného, než výše položený brod, na rozdíl od jiných, níže na Vltavě položených brodů.

SÍDLA ROŽMBERKŮ: KRUMLOV ČESKÝ. (Str. IX.)

Lept kněžny Pavlínny Schwarzenberkové, roz. vévodkyně z Arenberku, choti onoho Josefa Schwarzenberka, jehož hostem byl car Alexander I. na Hluboké r. 1815 a 1823. Předlohou byl jí kvaš Ferd. Runka, domácího malíře Schwarzenberků (1746–1834), jehož všechny obrazy jsou v držení tohoto rodu. Kněžna Pavlína uhořela v Paříži r. 1810 při požáru tanečního sálu, na plesu pořádaném jejím švakrem, rak. vyslancem kníž. Karlem Schwarzenberkem, na oslavu zasnoubení Napoleona I. s rak. arcikněžnou Marií Louisou. Od kněžny Pavlínny máme mnoho podobných obrázků.

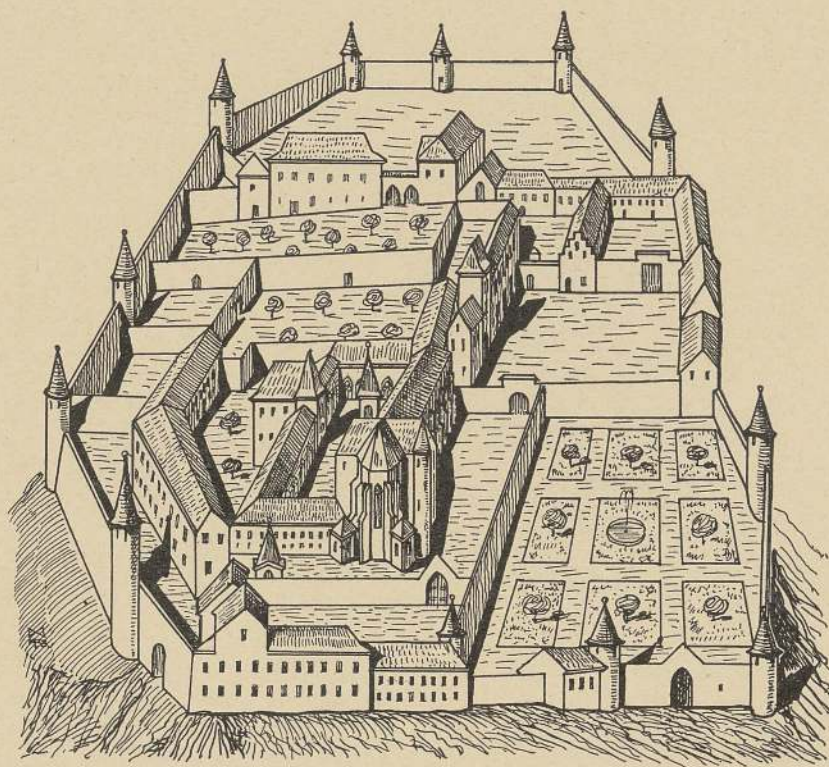
TŘEBOŇ. (Str. XXXV.)

Rytina podle Runkova kvaše, označená jménem F. Mehl. O rytci tom nevíme nic bližšího. — Škoda, že jsem zde nemohl použít z technických důvodů znamenité reprodukce Runkovy Třeboně od pana J. Štěpána. Tento treboňský amatér pořídil podle původního kvaše fotografii, a tu koloroval pastelovými barvami tak dokonale, že činí dojem originálu.

¹⁾ Je zajímavé, jak za starodávna mocní tohoto světa smlouvali se o záchranu svého života s Bohem, Pannou Marií, Kristem Pánem i všemi svatými, když se octli v nebezpečí. (Viz o tom i jiné zápisy v tomto díle.) Zachránění Vokovo z vln vltavského brodu znázorňuje kolosální obraz Jos. Hellicha na stěně po pravé straně hlavního oltáře v klášterním kostele vyšebrodském. Tento obraz je komponován podle staré fresky, kterou

POSLEDNÍ STÁNEK ROŽMBERKŮ: VYŠEBRODSKÝ KLÁŠTER.

Reprodukce podle staré malby ze 16. století v klášteře vyšebrodském. Na starém a vzácném tom obrázku vidíte, že klášterství, které Rožmberkové založili a v němž si zvolili i místo k poslednímu svému odpočinku, je stavěno jako nějaká pevnost. – Podle Soupisu památek (okres Kaplice) prý také r. 1422 klášter, hájený Oldřichem II. z Rožmberka, odolal obléhání husitů. V klášterní historii dra Kaindla však o tom nic není, naopak, husité, poražení od Oldřicha u jeho sídla Rožmberku, na svém ústupu k Budějovicím prý klášter zapálili. – Perovku nakreslil pro toto dílo podle kopie Fr. X. Margold.

ARMA DO(M)INI WILHELMI A ROSENBERG. (Exlibris před str. XXXVII.)

Znak pana Viléma z Rožmberka. Pan Vilém je tu zobrazen ve zbroji se zavřeným hledím, na oři v plném trysku vpřed se ženoucím. Pod obrazem na vlající pásce je jeho heslo „*Festina lente*“ – doslova: „*Spěchej pomalu*“ – česky asi tolik jako „*Dvakrát měř, jednou řež.*“¹⁾ Znak ten je na titulní stránce biblické knihy Jesusa Syracha, vydané v českém znění roku 1574 v Praze. Otisk zde použitý je však pořizen rovněž podle reprodukce ve švédské brožurce štokholmského archiváře Isaka Collijna, tak jako exlibris pana Petra Voka. – Na obrázku je značka původce dřevorytu s letopočtem 1557. Nepodařilo se mi však podle této značky rytec zjistit.

však (jakož i protější, představující Voka z Rožmberka a jeho manželku, obětující klášterní chrám P. Marii) fráter jesuitský Jos. Stecher, povoláný r. 1841 z Freinbergu, aby fresky restauroval, docela zkazil.

¹⁾ Březan (Život Viléma z R., str. 31) poznamenává: Hned tehdež (1547) pan Vilém za symbolum sobě vzal *Festina lente, Eile mit Vernunft.*

ŠIMON CHODEČEK – LOMNICKÝ Z BUDČE.

Když byla hudební část tohoto dílu již vytištěna a nebylo mi více možno poznámku o Lomnickém při písni čís. 47 pozměnit, dostalo se mi od správy treboňského archivu upozornění na zajímavý dokument, jenž nám plně osvětluje záhadu přídomku Ptochaeus-Žebrák Šimona Lomnického. Otázka rodného jména Šimona Lomnického byla v české literatuře přetřásána nejednou, dosud však nerozhodně.¹⁾ Já také v poznámce při písni čís. 47 píši, že podle jedněch byl přídomek Žebrák vlastně rodným jménem Šimonovým, podle druhých že se tak podepisoval teprv, když upadl do bídy. Zápisem populačního seznamu panství treboňského z r. 1586 je však nyní bezpečně zjištěno, že rodné jméno Lomnického bylo *Chodeček*. Ve zmíněném seznamu, uloženém v archivu v Třeboni, je při vesnici Ševětíně na prvním místě zápis, jehož reprodukcí zde uvádím.

„*Šimon rychtář na Vávrově, rodilej v Lomnici, Jana Chodečka syn, poddaný Jeho Milosti páně,*²⁾ *v letech stáří 34. Barbora manželka jeho, rodilá tu v Ševětíně, Mikova dcera, poddaná panská, má let 21. Dítky téhož: Jan syn má 8 let, Antonín má let 2, Potenciána má let 5.*“ Mezi čeledí Šimonovou pak se uvádí též „*Dorota děvče, rodilá v Lomnici, Jana Chodečka dcera,*³⁾ *poddaná panská, má let 16.*“

Staročeské slovo chodeček, zdrobnělé ze substantiva chodec, je synonymum pozdějšího slova žebrák, což se v řečtině vyjadřuje slovem Ptochaeus. Přídomek Ptochaeus, jak známo, dával si pak Lomnický sám v nejednom ze svých tištěných spisů a také jeho výše zmíněný syn Jan je v seznamech chudých žáků Rožmberské bursy krumlovské z let 1599–1602 uveden jako Joannes Ptochaeus Lomnicenus.⁴⁾⁵⁾

Tímto významným novým zjištěním opravuji a doplňuji poznámku při písni čís. 47.

¹⁾ Josef Svátek v *Časopise Českého Musea* 1863 str. 342, Josef Jireček v *Rukověti k dějinám české literatury* str. 460, František Mareš v *Časopise Českého Musea* 1908 str. 265, Vojtěch Novotný-Kolenský v *Programu gymnasia v Litomyšli* 1911–1912 str. 3, a j.

²⁾ Viléma z Rožmberka.

³⁾ Tedy Šimonova sestra.

⁴⁾ V *časopise Moravská orlice* vyšel svého času článek „Odkud pochází slovo žebrák“, z něhož vysvítá, že slovo to objevuje se u nás teprve za války třicetileté. – U Třeboně za dvorem Oborou vedle rybníka Opatovského je rybník zvaný dnes obecně Žebrák, jenž však ve starších záznamech je uváděn jen pod názvem Chodec. – Žebračkám se říkalo chodkyně.

⁵⁾ Snímky zápisu o Šimonu Lomnickém v ševětínské populační knize a náčelného listu pohřební písně pana Petra Voka, jsou prací pana J. Štěpána v Třeboni, jenž pro moje dílo fotografoval již dříve Pout na na Lomci, ve svazku šestém.

VYOBRAZENÍ V ČÁSTI HUDEBNÍ

„POZORŮJ BOŽE MŮJ . . .“ (Vložka, str. 21.)

Píseň z r. 1588 faráře Jana Chmelovce v městečku Hoštce (u Dubé), kaplana pana Viléma: „*Vysoce urozené paní Polikseně z Rožmbekové z Pernštejna.*“ Je to akrostichon. Začáteční písmena sloh tvoří věnování právě zde uvedené. Po levé straně titulu znak rožmbekský, po pravé pernsštejnský se zubí hlavou.

Dole modlitba za šťastný plod paní Polyxeny, která se 11. ledna 1587 stala čtvrtou manželkou Viléma z Rožmberka. Leč i toto manželství zůstalo bezdětné. Udaný nápěv „Pospěš, pospěš pokání činiti“ nepodařilo se mi zjistit. — (Strahov. knihovna.)¹⁾

„PÁNI POZORUJTE NYNÍ . . .“ (Str. 44.)

Opětně akrostichon na jméno a titul: „*Pan Vilém z Rožmberka, rytíř tovarystva zlatého rouna, nejvyšší purkrabě království českého.*“ — K svatbě r. 1587. — (Strahov. knihovna.)

¹⁾ Snímky všech tisků ze sborníku Dobřenského provedl výborně mladý nadaný fotograf Josef Feikl Praha III, syn akad. malíře Stanislava Feikla (nedávno bohužel předčasně zesnulého). Snímky ty daly nemalou práci. Musel jsem dát zhotovit zvláštní dřevěný stojan, aby na něm mohl být těžký a značně objemný sborník Dobřenského účelně rozložen a na příhodném místě malé strahovské zahrady fotografován. Pan Feikl také pořídil snímek Sadelerovy rytiny Malé Strany i některé snímky pohřebního štítu pana Petra Voka, jichž tu nepoužito.

„KDO CHCEŠ BÝTI RYTÍŘ BOŽÍ...“ (Str. 50.)

Píseň věnovaná Vilému z Rožmberka Blažejem Jičínským ke dni 24. máje 1589. — Nevíme, co významného by se toho dne bylo sběhlo. Pan dr. Markus míní, že tu jde o obyčejnou žebravou píseň, za niž Jičínský očekával a patrně také dostal knížecí odměnu. Podobných písní k počtě různých bohatých maecenů složil Jičínský celou řadu. — (Strahov. knihovna.)

„VOLÁM K TOBĚ Z HLUBOKOSTI...“ (Str. 66.)

Píseň příležitostná k vyslání pana Viléma z Rožmberka do Polska k obnově míru s Poláky. Je to skladba Šimona Lomnického nepochybně z r. 1589. Na každý latinský verš 129. žalmu „De profundis“ napsal české čtyřverší. Nějaký zvláštní nápěv k tomuto zpěvu Lomnický neudává. — (Strahov. knihovna.)

„PÍSEŇ O DŮSTOJENSTVÍ SVATÉHO STAVU MANŽELSKÉHO...“ (Str. 71.)

Rýmování složené Šimonem Lomnickým k sňatku pana Petra Voka s Kateřinou z Ludanic. Sňatek ten konal se 14. února 1580 na zámku Bechyni. — Opětně akrostichon na jméno a hodnost: „*Pan Petr Vok z Rožmberka a na Bechyni, jeho milosti císaře římského komorník.*“ — Do textu vloženy jsou dvě rožmberské rúže a do těchto zase písmeny tvořící součást veršů. Nápěv nepodařilo se mi zjistit. — (Strahov. knihovna.)

FAUSTA PRECATIO. (Str. 83.)

Latinské blahopřání chudých studentů pražských k svatbě Viléma z Rožmberka s Polyxenou z Pernštejna, na Davidův 127. žalm o Káni Galilejské. „*Distichum numerale... nuptiarum*“ znamená: dvojverší početní, udávající rok, měsíc, den a svátek sňatku (chronographicum): „*11. ledna na den Jména Ježíš r. 1587*“ — t. j. den Vilémova sňatku. Text je vrouben krásně rytým figurálním rámováním. Nahoře uprostřed je poprsí pana Viléma v koruně, obklopeno alegoriemi cti a slávy (Gloria) a vítězství (Victoria); po levé straně shora dolů jsou alegorie věrnosti a víry (Fides), naděje (Spes), dobročinnosti (Charitas) a spravedlnosti (Justicia); po pravé straně alegorie moudrosti (Prudentia), umírněnosti (Temperantia), statečnosti (Fortitudo) a trpělivosti (Patientia); dole, po stranách rožmberského znaku, alegorie svornosti (Concordia) a vědy (Scientia). — Skladatel básně a autor rytiny nejsou na tisku jmenováni. Spisek vytiskla tiskárna Michala Petrle na Novém Městě Pražském. — (Strahov. knihovna.)

POHŘEBNÍ PÍSEŇ... (Str. 95.)

Náčelný list písně Šimona Lomnického k pohřbu pana Petra Voka (1612), z rukopisu Rožmberské kroniky opata Norberta Heermanna v Rožmberském archivu v Třeboni.

O této kronice, psané německy (Rosenbergsche Chronik), dokázal archivní rada dr. František Mareš, že je to překlad první redakce dnes neznámé české práce Václava Březana.

„VILÍM SLZÍ Z OČÍ SVÝCH...“ (Dodatek.)

Píseň neznámého skladatele k úmrtí kněžny Žofie Braniborské (1564), druhé manželky pana Viléma z Rožmberka. — (Rožm. archiv.) — „Vilím“ znamená: vyleji. — Znak rožmberský kreslil jako závěrečnou vinětu devátého svazku Fr. X. Margold.

ARMA DOI WILHELMI ROSENBERG

FESTINA LENTE

MUZIKANTI A MUZIKY ZA ROŽMBERKŮ

Podle vypravování Frant. Mareše.¹⁾

Hudba instrumentální, jak v polovici XVI. století nabývá převahy, zatlačující vokální hudbu dosavad platnou, víže se, aspoň co se výkonných sil dotýče, k instituci trubačů, pozouněřů, kteří při hradech, městech, v pevnostech na věžích u bran zůstávajíce, hlasem nástroje svého příchod panstva a jiných vzácných hostů oslavovali, ve vážných pak dobách na nebezpečí od nepřítelů hrozící upozorňovali. Tací trubači patřili k družině panovníků a jiných dynastií, zámožné a lesku milovné šlechty i vojenských velitelů. Tak dosvědčuje již císař Karel IV. listem ze dne 3. října 1360, že Jan a Velek, jeho císařského dvora trubači, mysl a srdce všech jeho věrných, cizích i domácích, k jeho císařskému dvoru přicházejících, lsběžnými zvuky trub svých naplňují a císařským dvořanům jeho libozvukými nástroji svými veliké radosti a veselí působí, tak aby z časté zádumčivosti k radostnému plnění povinností svých okřívají. Takových trubačů bylo i v potomních dobách při dvoře královském vždy několik, jako jich Tomek pro XV. století 10 uvádí. Roku 1550 měl nejenom král Maximilian, nýbrž i arcikníže Ferdinand v Augšpurce své trubače; od pana Viléma z Rožmberka obdarování jsou k novému roku 5 toлары 50 kr. Královští a arciknížecí trubači vyskytují se i léta 1555 a 1556; roku 1555 dal pan Vilém trubačům královským – bylo jich 10 – od k stolu troubení půl kopy (1 tolar). Roku 1561 měl markrabě Hanuš Brandenburský 3, markrabě Jiří 4, kníže Meklenburský 5 trubačů, kteří vítajíce Viléma z Rožmberka přicházejícího za svou druhou svatbou do Berlína, 24 kopami od něho za to odměnění jsou. Tací trubači uvádějí se u Starého města Pražského roku 1440 a u Nového města roku 1483 po jednom. Roku 1585 bylo jich na Starém městě 5; na Novém městě roku 1556 jeden. V Jindřichově Hradci připomínají se trubači, nejspíše 2, již roku 1487; troubíce „na nového purkmistra“ dostali 2 groše. V tomto počtu a se službou na věži vyskytují se léta 1560 a 1618. Měli pololetní plat a byt zdarma; vítali-li panstvo, placeni zvláště. Listem daným na Krumlově dne 4. prosince 1526 žádal Jan z Rožmberka, mistr převorství Českého, města Tábora, aby mu Martina trubače, kterého při městě mají, na chvíli zapůjčili. Na Horách Kutných připomíná se pozounář a trubač Zikmund Zika roku 1619 zemřelý. V Berlíně a v Kolíně byl pan Vilém z Rožmberka jeda na svatbu roku 1561 s věží městských od 2 trubačů hlučně přivítán, začez tito 2 kopami obdařeni jsou. Když roku 1563 bratr jeho pan Petr Vok skrze Německo, Nizozemsko a Anglicko cestoval, byl v každém větším městě od trubačů vítán. Při svatbě Evy z Rožmberka s Mikulášem Zrinským roku 1564 v Jindřichově Hradci obveselování svatebčané zpěvem kantorů a hudbou pozouněřův. I dům Rožmberský držel si při dvoře svém trubače; roku 1503 uvádí se trubač Hiršl se služným 9 kop, trubač Kincl s 6 a pištěc Toman s 5 kopami. Neméně roku 1524 vyskytují se 2 trubači Honz malý a Kašpar, z nichž onen bral 13, tento 10 kop služby. Byla to tedy instituce všeobecná. Tím, že trubači ti, jsouce držáni ve větším počtu, než vlastní jejich služba u bran toho vyžadovala, zvláště když i poměry celé se změnily, vedle pozounu i jiným nástrojům se přiučili, ba namnoze již podle své dovednosti jenom přijímáni byli, staly se z trubačův těch zvláštní kapely, které nejenom k obveselení panstva na poslech, nýbrž i k tancům hrávaly a chrámovou hudbu obstarávaly. Zřízením takové kapely roku 1552 předstihl rod Rožmberský vlastní panovníky z domu Habsburského, v podporování umění vůbec a hudby zvláště po celé Evropě slynoucí.

Kapela císaře Ferdinanda I. skládala se roku 1554 z 25 zpěváků a 2 varhaníků; císař Maximilian přidal k nim roku 1566 jednoho konkordera,²⁾ roku 1567 jednoho loutenistu a teprve roku 1576 tři hudebníky. Byla to tedy až do posledního roku kapela převážně vokální. Krom toho uvádí se již roku 1556 v Praze „knížecí“, tedy arciknížecí instrumentista, jak se kapelníkům vůbec tehdy říkalo, ale nepraví se, který arcikníže tím míněn jest.

¹⁾ Č. Č. M. 1894. František Mareš: Rožmberská kapela. – Dr. Fr. Mareš, historik, archivní rada a velezasloužilý dlouholetý ředitel Schwarzenbersko-Rožmberského archivu v Třeboni. – Vypravování Marešovo jsem zhustil, zbaviv je méně závažného anebo již na jiných místech tohoto díla použitého, a opatřil jsem je poznámkami.

²⁾ *Konkorder* – patrně nic jiného, než muzikant, přibraný k zesílení některého nástroje.

Když 24. listop. 1562 Maxmilian v dómu sv. Víta zvolen byl za římského krále a s císařem Ferdinandem vracel se s velkou solenní do hradu, provázal je veliký houf trubačů troubením. Při svatbě pana Viléma s Žofíí Brandeburskou v Berlíně zpívali v kostele při instrumentu 2 komponisté a 4 žáci; jeden varhaník je doprovázel, potom hrál na instrument i nahoře na zámku. Krom toho účinkovali i 2 pištci a bubeníci. I dva Židé produkovali se na loutnu. Za to odměněni: pištec a bubeník dohromady 5 kopami, komponisté 5 kopami, 4 žáci 2 kopami, Židé loutníci 10 kopami a varhaník 20 kopami.

Císař Rudolf II. vydržoval krom zpěváků 6 houslistů, 1 surmistu,¹⁾ 1 klaviristu, 1 loutenistu, 20 trubačův, 1 bubeníka a 5—12 žáků učících se na trouby a na varhany. Někdy kolem r. 1611, kdy císařova pokladnice trpěla úbytěmi a muzikáři dvorští nemohli dosíci vyplacení služného, smluvili se, a jednoho večera zahráli pod okny smutného Rudolfa na posměch i donucenou nějakou žalostivou muziku; a tak si k penězům dopomohli.

Dle svědectví z roku 1556 vydržovala královská města v Čechách zvláštní sbory trubačův či pozouněřův, provozující vedle své služby strážní při branách městských hudbu při slavnostech, při svatbách a v určité dni k obveselení občanstva a oslavující všechny vážnější události v radě městské. Na předním místě třeba tu se zmíni o pozouněřích Starého města Pražského, počtem 5, kteří dle instrukce z roku 1585 na radnici staroměstské veřejně přiměřeně skladby pobožné na svoje nástroje času zimního každou neděli a každý svátek jednou denně o polednách, času letního pak dvakrát denně v dobu ranní a večerní provozovati měli. První z pozouněřův těch učil ostatní, řídil jejich cvičení a bděl nad řádem mezi nimi. Vykonavše tu na radnici povinnost svou, mohli pozouněři i jinde v městě se dáti potřebovati při poctivých sňatcích a slavnostech, ale přes pole nesměli bez svolení purkmistra dáti se najmouti. Listem daným na Krumlově dne 7. září 1556 hlásili se 2 dosavadní Rožmberští trubači, Šebestian Taller a Josef Feinlechner, u purkmistra a rady města Plzně, že by, jsouce zpraveni od knížecího instrumentisty v Praze, že by nějaké městské pištce najímali, od příštího postu službu u nich přijmouti chtěli, připomínajíce při tom, že by od stráže osvobození býti museli a na vězích potřebování býti nesměli, nejsouce tomu zvyklí a neměvše žádných špatných služeb, tak jako se to děje v říšských městech, jako ve Vratislavi a jinde. Co se hudby dotýče, chtějí jim tak dobře posloužiti, jako ve Vratislavi bud na trouby, varhany, loutnu, housle, pozouny a všechny jiné obyčejné nástroje. Jakou odpověď dostali, sice nevíme, ale z listu jejich poznáváme zřejmě, jak ještě v Čechách pozouněři svou dřívější službu u bran městských vykonávali, kdežto v říši namnoze již jí zproštěni byli. Z ostatních královských měst víme ještě o Budějovicích, že roku 1557 trubače měli. Když totiž pan Vilém z Rožmberka s pány úředníky zemskými od císaře mandáty k 2. prosinci do Vídně povolán byv, dne 26. listopadu z Prachatic vyjev do Budějovic zavítal, uctila jej městská rada zpěvem zpěváků, hrou trubačů a jednoho loutenisty; zpěváci, trubači a loutenista odměněni po 30 groších. I v Kolíně byl trubač či pozouněř, jenž městskou hudbu obstarával, maje za to týhodně 18 grošů českých. Ale i menší města, jako Soběslav, měla svůj sbor trubačský; roku 1555 poslali Soběslavští svého trubače Slávu s jeho tovaryši na Bechyni, by dle přání Václava z Švamberka při svatbě Jindřicha z Švamberka s Alžbětou z Rožmberka hráli. I město Amsterdam mělo svou hudbu, a když sem dne 17. března 1563 pan Petr Vok z Rožmberka přijel, přišel purkmistr, rychtář a někteří z rady do jeho hospody uvítat ho; poslali tam též svou hudbu, která se slyšeti dala. Též Linec, jenž svými trhy pro jižní Čechy měl větší důležitost než sama Praha, měl takový dobře vycvičený sbor pozouněřův. K tomuto víže se založení Rožmberské kapely.

Neboť, vypravuje Březan, vrátiv se před sv. Matějem (25. února) 1552 pán mladý Vilém z Rožmberka domů z jízdy, kterouž k uvítání arcikněžny Marie, manželky krále Maximiliana II. do Janovy s jinými pány vykonal, na Krumlov a chtěje s radostí a s veselím masopust, poněvadž mu pán Bůh ráčil šťastně domů pomoci, a že se s svou paní matkou, p. bratrem a pannami sestrami v dobrém zdraví shledal, kvasiti, ráčil písaře německého, Mikuláše Witticha, do Lince s vozem a se 4 koňmi pro městské pozounáře neb muzikanty odeslati, aby na Krumlov přijedouce Jeho Milosti posloužili. Než purkmistr, rychtář a rada, ač rádi by to byli učinili a pánu takovou muziku zapůjčili, tím se vymluvena učinili, že krále Maximiliana v brzkých dnech očekávají a tudíž sami řečené pozouněře potřebovati budou. V té tísní našel sobě pan Vilém jinou muziku v Čechách, při kteréž dosti vesel s panem Joachymem z Hradce, paní manželkou jeho i jinými pány a přátely pobýti ráčil. Ale aby podruhé opět jiných doprošovati se nemusil, zjednal sobě do domu, nelitovav nákladu, všelijakou muziku. V Budějovicích Českých Joachymovi varhanfku ráčil dáti dělati regál nový s několika mutacemi a od něho dáti 90 kop míšenských. K tomu také i jiná instrumenta muzická i muzikanty a pozouněře sobě zjednati ráčil. Gregor Šamper pachole, vyučiv se v Linci na pozoun a cink, ač přípoověď městu dal sloužiti, však na žádost páně od úřadu Linec-

¹⁾ *Surmita* — pastýřský roh; *surmista* — hráč na takový nástroj.

kého propuštěn a až do sešlosti věku při domu Rožmberském zůstal. Zemřel v Krumlově na domu svém v Latraně za vladařství pana Petra Voka. Trubačem a instrumentistou jmenován M. Linhart Gruebar; ostatní členové kapely byli: Šebastian Taller, Josef Feinlechner, Gregor Šamper a snad jiní ještě, jichž jmen neznáme; roku 1564 bylo jich šest. Mistr Linhart najímal ostatní vždy na dvě léta, dostal odevzdané hudební nástroje, jež v inventář, bohužel nyní ztracený, uvedeny byly, a obšírnou instrukci, dle níž sám i ostatní se zachovávatí měli.

Mistr Linhart byl podle všeho Čech, kdežto Taller a Feinlechner nejspíše z říše pocházeli; odvolávají se na zvyky v říšských městech. Hudebníci ti hráli na trouby, varhany, loutnu, housle, pozouny, cink¹⁾ a všechny jiné obyčejné nástroje. Roku 1556 vypuklo mezi pozouněři Rožmberskými nějaké nedorozumění, následkem čehož nejenom M. Linhart své služby se vzdal, nýbrž i Taller a Feinlechner, hlásíce se do služeb města Plzně, jak jsme již dříve slyšeli. Z té příčiny zůstala kapela Rožmberská nějaký čas neúplna; pro nedostatek bližších zpráv a účtů nemůžeme ani času blíže vymeziti. Víme toliko, že dne 6. října roku 1561 Vilém z Rožmberka svému kancléři Václavu Albinovi z Helfenburka oznámil, že zase M. Linharta Gruebara za trubače a instrumentistu přijal, poroučeje mu, aby mu zase instrumenta v pořádný inventář sepsaná vydal. Avšak i tato druhá služba Linhartova nebyla dlouhá, sotva vymíněných dvou let dosáhnoucí; patrně i u něho umělecký duch na dlouho na jednom místě nevydržel. Aspoň v seznamu trubačů z roku 1564 není uveden; nejspíše byl již zase vystoupil. V seznamu tom jmenují se: Gregor Šamper, Mertl, Ludvík, Jan Pehm, Diviš a Michal Reif se služným po 26 kopách ročně, stravou a jedněmi šaty. Šamper uvádí se na prvním místě, patrně jako instrumentista či kapelník. Když roku 1566 pan Vilém z Rožmberka od císaře generálem nad lidem českým proti Turku do Uher jmenován byl, provázal jej Šamper. Po skončeném tažení zanechán byv hraběti Ekovi z Salmu, zůstal v Rabu. Ale vrátil se dne 5. května 1567 na Krumlov, chtěje dle slibu panu Petru Vokovi sloužiti, přistoupil s povolením Jeho Milosti k službě ku panu vladařovi. Roku 1572 doprovázel Šamper pana Viléma do Polska, když tento tam stran kandidatury arciknížete Maximiliana na trůn polský vyslán byl. Bohužel, ani seznam hudebních nástrojů, ani inventář musikalif z té doby se nezachoval, tak že o tom, co kapela Rožmberská provozovala, na jakém stupni dokonalosti stála, jaké postavení zaujímal při tehdejších proměnách hudebních, nic určitého říci nemůžeme. To však říci můžeme, že umění milovný Vilém z Rožmberka, s nákladem na tuto kapelu se nespokojuje, u Lukáše Zigotty, znamenitého trubače dvorní kapely císaře Rudolfa II. (1582–96) v Praze, svým nákladem šest pacholat hudbě učiti dal, je potřebnými nástroji, šatstvem, stravou a obuví zaopatřoval, což dělalo ročně 1620 kop, 25 grošů, 1 denar. Krom toho dal r. 1591 svého trubače Gregora (mladšího) u téhož Zigotty cvičiti a zaplatil na něj 92 kopy, 42 gr., 6 den. Právě-li tedy V. Březan o uvedeném pánu, že byl umění literních zvláštní fedrovník a zvláštní libost měl v stavení, můžeme tuto chválu i na zvelebování hudby rozšířiti. Když vlastní hudci a tanečníci za jeho pobytu v Augšpurce v dubnu r. 1555 před ním se produkovali, dal je jednou 6 kopami, podruhé 4 kopami odměniti, a když vraceje se v březnu 1557 z Minden od své svatby s Kateřinou Brunšvicovou v Zavidově od pacholat zpěvem přivítán byl, dal jim 30 grošů. Slavě roku 1587 v Praze s Polyxenou z Pernštejna čtvrtou svatbu a maje při tom veselí muziku a kantory císařské, odměnil je 382 kopami 36 gr. Roku 1592 dal Františkovi, kompositoru J. Mti. císařské, 10 kop; myslíme zde na Františka Sale, tenoristu císařské kapely v letech 1591–99.

Vůbec pojí se k jménu pana Viléma v archivu Třeboňském svazeček psaných prstonárodních německých písní; nemají not, protože nápěv nejspíše byl znám. Též Řehoř Turini, zpěvák a trubač u dvora císaře Rudolfa II. (1582–84), připsal mu své *Cantiones italicae quatuor vocum*. V hudbě hledal ubohý pán úlevy, když dne 27. srpna 1592 v domě svém na hradě Pražském v těžké nemoci ležel, velmi přepadlý a takměř na polo mrtvý jsa: i zavolal sekretáře svého Martina Šurera, aby mu na instrument zahrál, chtěje tudy nějakého polehčení nabýti. Ale nemoha v nejmenším nemoc a bolest svou k ukročení přivesti, skončil tiše v Pánu dne 30. srpna t. r. Pohřbu jeho v Praze účastnili se vedle koralistů hradu Pražského též císařští muzikanti, kteří v něm štědrého mecenáše ztratili.

Ale i nástupce jeho, pan Petr Vok z Rožmberka, povahy jsa veselý, byl milovník všelikých umění, zvláště hudby. K svému svatebnímu veselí s Kateřinou z Ludanic r. 1580 pozval si pozouněře Starého města Pražského a bratra trubače svého Gregora Šampera; nařízena byla též muzika židovská z Prahy, kteráž velmi libě k tancům hrála. Dříve již, než nastoupil vládu statků Rožmberských a než tedy měl Rožmberskou kapelu v poručení, zřídil si na Bechyni sbor zpěváků; dne 6. března 1585 žádal ho Vilém z Švamberka, aby mu poddané pachole Hanzla, kterého mu předešlého času k zpívání diskantu poslal, který se mu však k zpívání nehodí, zase propustil. Stav se pak vladařem domu, podržel nejen řečenou kapelu, nýbrž staral se i pečlivě o její zdokonalení a její do-

¹⁾ *Cink* – starodávný hudební nástroj kornett, zvukem spadající do rodu rohů, trubek a pozounů; nebyl však jako tyto kovový, nýbrž dřevěný, dírkovaný, s nátrubkem ze slonoviny, jehož otvor činil jen několik málo milimetrů.

rost. U Lukáše Zigotty zůstalo těch šest pacholat až do r. 1597; náklad na ně dostoupil r. 1596 až 2004 kop 37 grošů 7 denarů. Roku 1593 povolal je jaksi na zkoušku i s jejich učitelem L. Zigottou na Krumlov; náklad na cestu činil 39 kop grošů. I později staral se o vyhledávání a vycvičení dobrých sil: roku 1604 platil na Daniele Štroble od učení na instrument a za stravu 120 kop; roku 1607–8 dal Michalovi z města Jindřichova Hradce, který učil Vávru trubače, do dalšího s ním srovnání 8 kop; roku 1608 byl Jan Lupikot, sirotek po nebožtíkově Adamu Lupikotovi z Veselí, pacholetem z muziky páně a zůstav prادلí od praní obojků 1 kopu 40 gr. dlužen, prosil J. M. pána, aby to zaň zapravil, připovídaje, že svého učení pilen a takového dobrodiní věrně se odsluhovati bude. Žádosti jeho arci vyhověno. Dověděv se pan Petr Vok, že Vavřinec diskantista, syn koželuhův z předměstí Třeboňského, v domě chudých u Jesuitů v Krumlově se učí, nařídil dne 6. května 1602 svému účetnímu Benýdkovi, aby jej hned na Třeboň vypravil, že ho potřebovati bude. I dal jej potom u Jana Švestky, tehdejšího kapelníka svého, cvičiti v hudbě a pak mezi svou kapelu vřaditi. Roku 1603–4 byl opět řečený Švestka na Nových Hradech pro nějakého diskantistu. Neméně pečliv byl na zakupování vhodných nástrojů; roku 1593 koupil od Viléma Koltnpruna 2 loutny za 30 kop; roku 1595 dal varhaníku svému Martinovi Krausovi za klavikordium¹⁾ s pedálem 12 kop. Roku 1598 opravoval Zachariáš, varhaník z Slezska, positiv²⁾ páně v jídelně na Krumlově za 60 kop; roku 1607–8 přikoupen jeden cink za 4 kopy 17 gr. 1 d., téhož roku koupen od Jana trubače jeden dulcian³⁾ za 7 kop. Roku 1608 objednáno od varhaníka Melchiora clavicordium, aby se na něm pacholata cvičiti mohla; stálo 10 kop. Od varhaníka Tomáše Greviše koupeny 2 měchy za 4 kopy 17 gr. 1 d. Dvoje housle pořízeny l. 1609–10 za 26 kop. Konečně dáno r. 1611 Honsovi Ayserovi z Normberka za všelijaká instrumenta trubačům páně koupená (6 polních trub, 2 diskant puzony, 1 tenor puzon a 1 vlaský kornet cink) 72 kopy. Mimo to byl i Pavel Johel Podolský, knihař páně, znamenitý muzikus a čistý fanfarum⁴⁾ a, když toho potřeba byla, rád se dal potřebovati.

Pan Petr Vok, pořádaje hraběti Janovi z Serinu, ujeci svému, s Marí Magdalenou, šlechticnou z Kolovrat svatbu na Českém Krumlově, pozval k tomu muziku židovskou z Prahy, jež za to 126 k. 48 gr. odměněna byla. Vraceje se z Prahy 1601 byl pan Petr Vok v Benešově, Miličíně a Třeboni od žáků a v Soběslavi od žáků a trubačů kantací vítán; odměnil účinkující po 30 gr. Roku 1602 dal jednomu kompositoru od dedikování mutety 51 gr. 3 d.; roku 1602–3 varhaníku pana hraběte Jana z Serinu též od připsání jedné mutety 5 kop, r. 1607 Jiříkovi muzikantu J. Mti císařské z milosti 3 kopy, l. 1610 své muzice a literátům Třeboňským, že J. M. pána vázali, 13 kop a konečně roku 1611 muzikantům z Prachatic od věnování písně J. Mti pánu 13 kop. Když r. 1611 vyjednávání jak císařských tak královských kommissarů stran výplaty vojska Pasovského na Třeboni se dalo, strožil pan Petr Vok dne 15. června tabuli s muzikou naproti náměstí v nárožním pokoji, k níž i dámy pozvány byly. Jako za živa, tak nezapomněl týž pán ani před svou smrtí na své hudebníky, kteří mu tolik příjemných chvílí připravili; odkázal Dobíáši Chrobolskému a Petrovi Koláčkoví po 150 kopách, Janovi Švestkovi, Vavřinci Třeboňskému, Janovi Lupikotovi a Janovi starému nemocnému a Václavovi Hrbáčkoví po 100 kopách.

Při slavném pohřbu jeho 30. dne měsíce ledna 1612 byli muzikanti a zpěváci čteně zastoupeni. Již deset dní před tím přijel na funus pan Adam Lukšan z Březnice se svou muzikou. 27. ledna kněžstvo z jednoty bratrské s muzikou přes dvacetí osob se přibralo. Ve velikém pohřebním průvodu z brány Veselské přes rynek do kostela farního šli mezi jinými: městských Třeboňských literátů pět párů; kněží a muzika z jednoty bratrské, zpívající, jmenovitě diskantistů čtyry páry, jiných kantorů šest párů a kněží devět, dále žakovstvo z Veselí; za smutkovým koněm následovala muzika Rožmberská, předně bubeník s vlaskými bubny a trubači s trúbami, vše přistřenými sukнем černým, šest párů. Ti, jakž tělo mrtvé vyzdviženo z zámku, lermo (intrada) troubili a bubnovali, potom pak jdouce submissa voce tiše, než v kostele zase lermo učinili, když koně kolem oltáře ovedli. I vojenský pískač a dva bubeníci šli v průvodu, žalostivě a tiše hrajíce. Také Šimon Lomnický prý cestou zpíval svou píseň „Byl jest jeden slavný pán“.

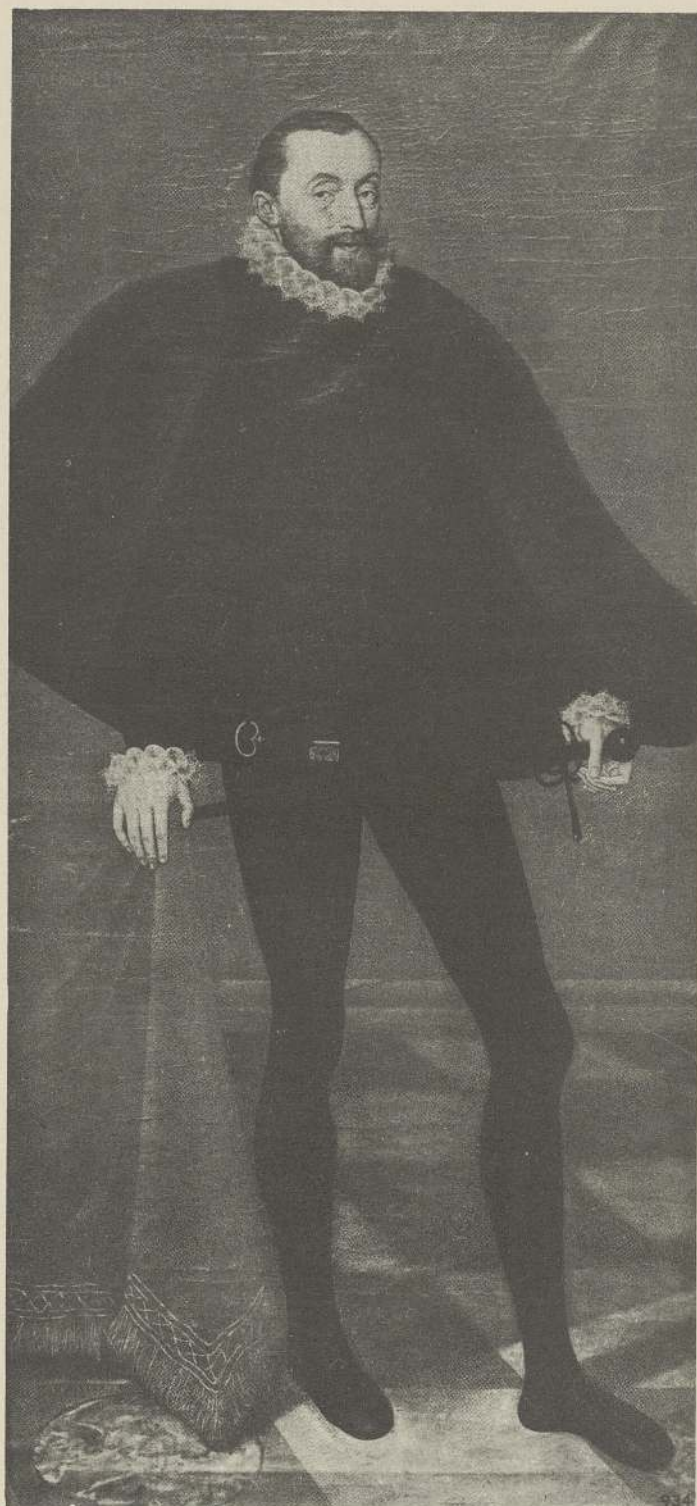
Nástupcové Rožmberků, páni z Švamberka, ač velké břemeno dluhů s dědictvím Rožmberským na sebe přijali a tudíž z mnoha stran přemlouvání byli, aby dvůr svůj nádherný zmenšiti a dluhy zaplatiti hleděli, přece z piety podrželi dosavadní četné služebnictvo, mezi ním i kapelu. Až katastrofa bělohorská přinesla záhubu i muzice rožmberské.

¹⁾ *Klavikordium* — primitivní tehdejší malý klavír.

²⁾ *Positiv* — malé, přenosné varhany.

³⁾ *Dulcian* — fagott 16. století.

⁴⁾ *Fanfarum* — trubač fanfar.

K. W.

TY BUKOVSKÝ PÁNI S KOZLEM TANCOVALI

(Záhadné starobylé skládání)

*Ale tu se stalo, co se nečekalo
z toho kozla:
jak s ním Bradáč trhnul,
on se jim přetrhnul,
a tu z toho kozla sláma ležla ...*

Léta Páně 1599, anebo ve třech následujících letech, zběhla se v městečku Dolním Bukovsku u Veselí nad Lužnicí nějaká ztrachtilá potouchlá příhoda. Škoda věčná, že se nám o ní nezachovalo nižádných bližších zpráv. V žádném archivu, ani v žádných registrech, at obecních či cechovních nebo jakýchkoliv jiných, není o tom zapsáno ani slůvka, a nebýt toho, že se mi úsilím, trvajícím nepřetržitě bezmála půl roku, podařilo vydupat ze země aspoň trosky písně, která tuto příhodu před věky humorně opěvala, nikdo víc by se už nedověděl, proč se Bukovsku až téměř na naše doby přezdívalo Kozákov, a proč na jeho počestné obyvatele „Kozáky“ lidé nešlechtní a nezbední pokřikovali a posměšně mečeli.

To Bůh ví, co tehdy ty bukovské radní pány napadlo: najednou si umínili, že si musí zlepšit svůj městský znak. Nápad ten je tím podivnější, že už tehdy měli za znak erb pánů z Rožmberka, červenou pětilistou růží se zlatým jádrem na stříbrném štítu. Snad jim vlezlo do hlavy, že i páni z Rožmberka si před tím (1556) svůj erb „polepšili“, přibравše k němu jako štítonoše dva statné, ursinovské¹⁾ medvědy. A bukovští radní páni, zřejmě popichováni, poslali panu Petru Vokovi z Rožmberka na Krumlov supliku, z níž povstaly potom věci, které se na Bukovských a jejich potomcích po celé věky šeredně a docela hloupě mstily.

Nemůže být žádné pochyby, že všechno to nadrobil Bukovským obmyslně vlastní jejich spoluobčan Bradáč, šibal otrlý a světem prošlý, jenž prý vykonal cestu až do východních zemí s panem Křištofem Harantem z Polžic, zahynuvším později rukou katovou na pražském staroměstském rynku.

Bradáč bydlil „na hradě“, to jest oné části městečka Bukovska, kde kdysi stávala tvrz, zbudovaná koncem 14. století panem Petrem z Rožmberka, jenž tu občas také sídlil. A tento Bradáč, filuta neposedný, nakukal zřejmě pánům radním, jak by si k novému erbů dopomohli, nabídl se jim, že sám žádost o změnu znaku panu vladaři donese, dal si vyplatit slušný zadátek, posilnil se na cestu v horním a snad i dolním šenku a vykročil ke Krumlovu. Tam se zase náležitě posilnil na mázhauze a pak teprve šel k panu Petru Vokovi, aby mu supliku odevzdal. Ale se svými bukovskými spoluobčany, za jejichž peníze dobře pil a jedl, smýšlel nepočestně. Spuntoval se s šaškem pana vladaře a z toho spolku se vylíhla potom aprilová taškařice. Žel, že slova písně nám celý příběh dostatečně nevysvětlují, neboť těch čtyřatřicet sloh, které jsem urval naprostému zapomenutí, jsou jen zbytky starobylého skládání, které původně bylo jistě mnohem delší.

Píseň, jejíž starodávný nápěv je rovněž velmi zajímavý, zní takto:

1. Ty bukovský páni supliku napsali k Rožumberku—berku, k Rožumberku; na erbů mít chtěli, by se povýšili, buď vyderku—derku, neb veverku—verku, neb veverku.	2. Že věrně sloužejí, pánu nadhánějí v každý míře—míře, v každý míře; by jim dal do znaku na věčnou památku ňáký zvíře—zvíře; je to k víře—víře, je to k víře?	3. Se Bradáčem z hradu drželi jsou radu tříkrát znova—znova, tříkrát znova, aby tu supliku dones Rožumberku do Krumlova—lova, dal jim slova—slova, dal jim slova.	4. Že on nezná leku, když byl v předaleku, v svatý zemi—zemi, v svatý zemi, to při pánu z Polžic, a byl dobrý nejvíc mezi těmi—těmi zbrojnošemi—šemi, zbrojnošemi.

¹⁾ Jak již několikrát řečeno odvozovali Rožmberkové neprávem svůj původ od italských knížat Orsinů či Ursinů a převzali do svého znaku i jejich medvědy štítonoše.

5. Vysadil mu na dlaň
a to písař Hrdaň
na zadátky – dátky,
na zadátky,¹⁾
grošů kopu celou,
aby měl veselou
cestu zpátky – zpátky,
beze vádky – vádky,
beze vádky.
6. Bradáč už tý noci
vyšel k audienci
na Krumlovou – lovou,
na Krumlovou,
dal si v horním šenku,
než šel k Rožumberku,
malvaz dobrou – dobrou
a ryb modrou – modrou,
a ryb modrou.
7. V lese ho nastoupili,
cestu mu zastoupili
stupka, lapka – lapka,
stupka,²⁾ lapka;³⁾
Bradáč, to je kulich,
vrazil do nich tulich,
nebyl babka – babka,
byltě mlatka – mlatka,
byltě mlatka.
8. Na to k sídlu spěšil,
aby se potěšil,
na mázhauzu – hauzu,
na mázhauzu;
řkouc, co bylo v lese,
a že pánu nese
velkou prosbu – prosbu,
to z rathouzu – houzu,
to z rathouzu.
9. Se vladaře šaškem
Vejnemehlo Jaškem
hodovali – vali,
hodovali;
až do kuropení
pili k ochraptění,
co zastali – tali,
však se znali – znali,
však se znali.
10. Měl už Bradáč dávno
s šaškem spuntováno
pěknou králku – králku,
pěknou králku;⁴⁾
že provedou spolu
Bukovským potvoru
na oplátku – plátku,
na památku – mátku,
na památku.
11. On tě šašek jednou
pro hubu nezvednou
dostal bití – bití,
dostal bití
od Bukovských pádně
a chtěl jim teď řádně
za to bití – bití
zatopiti – piti,
zatopiti . . .
12. Vladař Rožumberský,
co chtějí Bukovský,
přečet v hradu – hradu,
přečet v hradu.
„Něco pro zasmátí
chtěl bych udělati!
Dejte radu – radu!“
Hladil bradu – bradu,
hladil bradu.
13. Medle jeho šašek,
Vejnemehlo Jašek,
pištěl vzadu – vzadu,
pištěl vzadu:
„Dej jim, pane milý,
by se utěšili –
v moji radu – radu –
kozí bradu – bradu,
kozí bradu!“
14. „Že chtějí vyderku,
či jenom veverku?
To je málo – málo,
to je málo;
ať tu v plný míře
mají větší zvíře,
by to hrálo – hrálo,
za víc stálo – stálo,
za víc stálo.“
15. „Když tě tu žádají
a dosti nemají
na tvý růži – růži,
na tvý růži,
no tak nevidáno,
ať mají přidáno
na tu růži – růži
z kozla kůži – kůži,
z kozla kůži.“
16. „Pane! kozel pošli,
aby tedy došli
svýho přání – přání,
svýho přání;
dám já sobě starost,
aby měli radost
ty ctný páni – páni
z erbování – vání,
z erbování.“
17. „Poruč, ať se strojí
v měsíci apríli
k erbování – vání,
k erbování;
k tomu ať Bukovský
udělají hezký
pro tvý páni – páni
přivítání – tání,
přivítání.“
18. I Bradáč ke konci
prosíl v audienci
poníženě – ženě,
poníženě:
na místo vyderky
anebo veverky –
kozél, štěně – štěně,
to že veme – veme,
to že veme . . .
19. Pan vladař se zasmál
a na mumraj poslal
kozél bílý – bílý,
kozél bílý,
a že přijde s dvorem,
s celým fraucimorem,⁵⁾
vidět chvíli – chvíli
kratochvíli – chvíli,
kratochvíli . . .

20. Bradáč přišel zpátky,
už neměl zadátky,
kozel přived – přived,
kozel přived.
Volal: „Už to vedu!
doneste posadu,
lermo⁶⁾ ihned – ihned,
bych se najed – najed,
bych se najed!“
21. Páni kozel vzali,
do posady dali,
ale krátce – krátce,
ale krátce;
kozel se umlátíl,
život si ukrátil,
ve oprátce – prátce,
v tý posádce – sádce,
v tý posádce.
22. Pánům rozum došel,
když jim kozel posel
s toho světa – světa,
s toho světa;
báli se vladaře,
měli velké hoře:
„Už je veta – veta,
kde vzít reta – reta,⁷⁾
kde vzít reta?“
23. Aby je retoval,
Bradáč kozel vycpal,
a jim praví – praví,
a jim praví:
„Až sem vladař přijde,
vemte v se⁸⁾ to zvíře –
to se spraví – spraví
a ve zdraví – zdraví,
a ve zdraví.“
24. „Ihned pak nastojte
a s kozlem tancujte,
co umíte – míte,
co umíte,
by vladař předsevzal,
že se roztancoval,
rozumíte – míte?
Uvidíte – díte,
uvidíte.“
25. „Já potom přiskočím,
s mrchou vám zatočím –“
dál povídal – vídal,
dál povídal;
„jen at pišci hudou,
páni myslit budou,
že se strhal – strhal
a doběhal – běhal,
a doběhal . . .“
26. Pan vladař se blíží,
pány mutac⁹⁾ tíží
a je leká – leká,
a je leká;
kozel obstoupili,
všickni ho drželi,
Bradáč meká – meká,
a jen čeká – čeká,
a jen čeká.
27. Tu bukovský páni
s kozlem tancovali
před rathouzem – houzem,
před rathouzem;
Bradáč v tom přiskočil,
s kozlem jim zatočil,
šmejks s ním vo zem – vo zem,
před rathouzem – houzem,
před rathouzem.
28. Ale tu se stalo,
co se nečekalo
z toho kozla – kozla,
z toho kozla:
jak s ním Bradáč trhnul,
on se jim přetrhnul,
a tu z kozla – kozla
sláma lezla – lezla,
sláma lezla . . .
29. Věděli tu páni
rady v nařfkání,
nejvíc platný – platný,
nejvíc platný:
„Ušanuť nás moudře,“
prosili vladaře,
„pane vzáctný – vzáctný,
nás nešťastný – šťastný,
nás nešťastný . . .“
30. Pan vladař už slyšel,
proč ten tanec vyšel
k erbování – vání,
k erbování;
nasmál on se s paní
tomu tancování
k potrhání – hání,
k popukání – kání,
k popukání.
31. K Bukovským on vece:
„Nechte lamentace,
jste si vinni – vinni,
jste si vinni;
když vám kozel posel,
proč někdo nedošel
sí pro jiný – jiný?
Šelmy líný – líný,
šelmy líný!“
32. Ale potom řekl,
že je jenom leknul,
jak náleží – leží,
jak náleží;
na místo erbuňku
že jim dá fedruňku,¹⁰⁾
z jeho zboží – zboží,
je obdaří – daří,
je obdaří.
33. Poměli tě radost,
ale taky žalost,
po tom tanci – tanci,
po tom tanci;
lidé jim nepřáli,
všude se jim smáli:
„Kozlovanci – vanci,
kozel v ranci – ranci,
kozel v ranci.“
34. Že byl Bradáč strůjce
s šaškem v tom erbuňce
na Krumloví – loví,
na Krumloví,
pan Březan učený,
vladařovi věrný,
všem to poví – poví,
kdož to neví – neví,
kdož to neví . . .

Chci nyní přikročit k rozboru písně. Mezerovitost obsahu je patrna. Zejména zůstává nám tajno, co podrobně stálo v suplice a co všecko bylo smlouveno mezi taškářem Bradáčem a krumlovským šaškem. Také neznáme výklad slov „pan vladař už slyšel, proč ten tanec vyšel k erbování“, dále nevíme, co značí slova „kozol v ranci“ a proč pan Petr Vok poslal „živý kozel bílý“, když Bukovští chtěli jen změnu znaku, jehož štítonoši měla být (patrně podle doplněného znaku rožmberského) také zvířata, leč (aby se pan vladař neurazil) jen zvířata skromnější, menší než medvědi, buď „vyderky“ nebo dokonce i nepatrné veverky. (To byl jistě asi návod Bradáčův.) Jak jsem již vpředu řekl, o příhodě bukovské není nikde nic zaznamenáno. Ani pan Václav Březan, archivář třeboňský, vrstevník a životopisec pana Petra Voka, nic o tom všem neví, přes to, že se skladatel písně v poslední sloze na něho odvolává, a ač pan Březan jinou kozlí historku, o níž se ovšem dočetl v aktech, zvětňuje. Píšeť dost podrobně o prostopášném knězi Matěji Kozkovi, r. 1559 proboštu v Borovanech, jenž se „proslavil“ chovem koz, hlavně ale svými divokými jízdami v kočárku, taženém čtyřmi kozly, které sám řídil.¹¹⁾ — Pan dr. Markus, ředitel Schwarzenberského archivu, a archivář pan Hadač v Třeboni prozkoumali na moji žádost snad všechny spisy, co jich o Bukovsku v archivu mají, ale o kozlím mumraji nenalezli nikde ani zmínky.

Podle slov písně spadá děj bukovské kozlí tragikomedie přesně do let, jak je zpředu uvedeno. Neboť r. 1599 vrátil se pan Křištof Harant z východních zemí a r. 1602 musel pan Petr Vok prodat Krumlov císaři Rudolfovi II., poněvadž pan Vilém z Rožmberka zanechal po sobě milion a šest set tisíc grošů dluhů, z nichž bratr a dědic jeho pan Petr Vok nemohl platit úrok. Je bezpečně zjištěno, že pan Petr Vok potom až do své smrti (1611) na Krumlov už nikdy nepřišel. Mohl mu tedy Bradáč supliku Bukovských odevzdat na Krumlově jen v letech 1599–1602.

Bukovští holedbají se v písni, že pánu věrně sloužejí a „nadhánějí“. K tomu mi z třeboňského archivu píše: „Právě r. 1599 osvobodil Petr Vok bukovské občany ode všech robot, což jim nový vladař Jan Jiří ze Svamberka r. 1612 zvláštní listinou potvrdil, s tím doložením, že toliko podruzi ze jmenovaného městečka mají podle dosavadního obyčeje i nadále docházeti na dílo do zahrady Rožmberské při Novém dvoře u Třeboně ležící, proti denní jednomu každému záplatě. I po válce třicetileté, kdy, jak známo, roboty v Čechách všeobecně byly zotřeny, si Bukovští své staré osvobození od nich udrželi, pouze ke konci 17. století ujala se ta zvyklost, že na předchozí písemné požádání správce statku Bzí každý rok v čas hlavních obilních žní přicházelo na 2 až 3 dny po desíti sousedech bukovských s purkmistrem v čele ke dvorům jmenovaného statku vypomáhat při sklizni obilí, vždy však s tou výslovnou výhradou, že tak činí dobrovolně, pouze z lásky ke své vrchnosti, která za to dávala denně každému sousedu z Bukovska, jenž se do práce dostavil, oběd s půlibrou masa, 2 libry chleba a spotřebu piva, purkmistrovi pak za každý den kromě oběda 4 libry chleba a 2 pinty piva. Podle staré tradice měla tato zvyklost svůj původ v tom, že vrchnost panství bezského zapůjčila několikrát v čase neúrody a hladu bukovským sousedům obilí k jarní setbě, začož tito z vděčnosti se uvolili zmíněné výpomocné práce při panských dvorech každoročně za odměnu vykonávat. Skoro současně s tímto druhem dobrovolné roboty bukovských usedlíků činí se v archivních pramenech — po prvé r. 1695 — zmínka

1) Zadátek — závdavek.

2) Stupka — tulák, 3) lapka — loupežník.

4) Králka — starodávný obyčej, při němž děvčata a hoši chodili o letnicích po vsi, dům od domu, majíce mezi sebou krále a králku a zpívající při tom písně, odtud kralické nazvané. Králka značí však také tolik, jako: někomu něco vyvésti, provésti. — „Čert vždy musí svou králku provésti —“ „Ten by rád svou králku vyvedl . . .“ atd. (Jos. Jungmann Sl. II. 163.)

5) S celým fraucimorem — se všemi dámami paní z Rožmberka, po případě i s ženským služebnictvem.

6) Lermo — znamená v tomto případě asi tolik: tak kvapně jako útokem.

7) Reta — z německého Rettung — záchrana.

8) V se — mezi sebe.

9) Mutac — těžké přemýšlení; ještě za mého mládí se říkalo o člověku, ježž něco tížilo: „ten má mutací — něco mu dělá mutací“. Nenalezl jsem, od čeho by to bylo odvozeno. „Mutace“ je proměna.

10) Fedruňk, fedrovat — staroč. slovo z něm. Förderung, fördern, t. j. podporovat, pomáhat, pracovat ku prospěchu někoho nebo něčeho.

11) Lidé neměli Kozku rádi a psy na něj štvali, aby mu kozly splášili, ale nehodný kněz měl vždy v pytlí připraveného zajíce nebo kočku, hodil to psům a ujel. (Č. Č. M. 1858 III. 359–60.)

o jiné robotě Dolního Bukovska, jež však nebyla dobrovolná, nýbrž povinná: ke každoročnímu hlavnímu honu v lesích za Veselím při hranicích statků Zálší a Bechyně měli Bukovští dávat k dispozici několik honců. Záznamy o vykonávání této roboty v první polovině 18. století jsou sice velmi sporé, jakož vůbec materiál bezského archivu z té doby je mezerovitý, ale staří pamětníci na konci 18. století potvrzovali, že Bukovští při výročních panských honech jako honci vypomáhali. Od polovice téhož století máme pak pro to přímé písemné doklady v archivu. Tak na př. je zaznamenáno, že r. 1759 poslali Bukovští k prosincovému honu v borkovském revíru na písemné vyzvání pojezdného Čapka „podle své povinnosti“ 18 honců. — Z toho je jisto, že Bukovští nadháněli v letech 1599 až 1602 panu Petru Vokovi dobrovolně. Proto se tím v suplice tolik vynášejí.

O Bradáčovi se v písni praví, že „byl v svatý zemi, to při pánu z Polžic, a byl dobrý nejvíc mezi těmi zbrojnošemi . . .“ Co je na tom pravdy, lze těžko říci. Pan Krištof Harant z Polžic vydal se na cestu do svaté země a Egypta ve čtvrtek dne 2. dubna r. 1598 ráno, za přítomnosti mnoha pánů stavu panského i rytířského. Vyjel z Bystřice na Klatovsku s mladým synkem nedrahovického šlechtice, Heřmanem Černínem z Chudenic, a jediným služebníkem, jehož jméno však neuvádí, všichni tři koňmo. Byl-li tedy Bradáč skutečně s panem Harantem z Polžic ve východních zemích, pak byl asi vybrán z celé řady zbrojnošů, mezi nimiž byl uznán za nejlepšího.

O písaři Hrdanovi, ani o krumlovském šašku Vejnemehlo-Jaškovi, jež Bradáčovi v taškařici pomáhal, nenašlo se žádných zápisů.

Zbývá otázka, zdali příběh v písni vylíčený dal podnět k přezděvům „Kozákov“ a „Kozáci“, a k posměchům, kterými občané bukovští od dob nepamětných byli pronásledováni. Na tuto otázku lze bez rozpaků odpovědět kladně. Svědčí o tom už sama třicátá druhá sloha písni, v níž se praví: „lidé jim nepřáli, všude se jim smáli: — kozlovanci — vanci, kozel v ranci — ranci . . .“ Všecky jiné výklady, které se mi o té věci podařilo zjistit, jsou příliš slabé a naprosto nepřiléhavé. Tak na př. se praví, že Bukovsko dostalo přezděv „Kozákov“ od toho, že tamní sousedé chovali mnoho koz. Memorial bukovských řezníků z první polovice 18. století, uložený mezi cechovními akty ve schwarzenberském archivu, z něhož mi byl zaslán výpis, nepodává nám k tomu žádné vysvětlení. Řezníci v něm jen nařikají, že pro chudobu místního obyvatelstva špatně své řemeslo těží, an sousedé sotva o větších církevních svátcích si dopřejí kousek hovězího masa; proto se porážejí ponejvíce jen kozy. — Z toho nic nevysvítá.

Hamerský pan děkan J. Žahourek, jež deset let působil v Bukovsku, sděluje mi, že v bukovském farním archivu našel makuláš, v němž před sto lety tehdejší farář odpovídá na otázky, kladené mu písemně profesorem Sommrem, autorem Topografie království českého. V konceptu tom stojí: „Jméno Bukovsko tu není známé, jinak se nemluví a jinak se na obec nikdo nedoptá, než když řekne Kozákov nebo Kozárov. Obyvatelstvu se říká Kozáci a Kozáčky“. — Podle domněnky tohoto faráře bylo prý původní jméno Bukovsko odvozeno od toho, že kolem městečka bylo mnoho listnatých lesů, v nichž převládaly buky, a proto prý sousedé bukovští chovali mnoho koz, a z toho prý vznikla později zase jména Kozákov a Kozáci. — Pan děkan Žahourek má však za to, že Kozákov byl stará vesnice, vedle níž bylo založeno městečko Bukovsko, které jako takové uvádí se již r. 1323. Kozákov pak splynul s Bukovskem a dal mu své jméno. (?) Však prý ještě dnes je na pozemcích na jižní straně Bukovska zřejmý půdorys staré vesnice, který mi pan děkan podrobně popisuje. Uprostřed je prý dobře zřetelný čtverhran, na němž snad stával kdysi starý kostel sv. Mikuláše.¹⁾ Místu tomu se podnes říká „kozí plácek“ a podle pověsti prý se tu shromažďovaly kozy, které byly odváděny do hradu (tvrze), v době pozdější do Třeboně.

Bukovsko bylo — jak dále sděluje vdp. Žahourek — nejvýznamnějším místem v poloze od Tábora až ke Hluboké. Byly tu výroční trhy, k nimž přicházeli řezníci až z Bavor; někteří z nich se tu i oženili. Tak na př. Schramhauser vzal si (podle zápisu v matrice) r. 1720 A. Krotkou. Rod ten podnes tu trvá. V Bukovsku se skládaly také poplatky a cla, a bukovští „Kozáci“ měli také svůj vlastní „kozácký“ kraj. Slyšel jsem od lidí, že kozácký kraj byl rozšířen od Tábora přes Bukovsko ještě dvě hodiny na jih, za Drahotěšice, které patřily k hradu. (?)²⁾

¹⁾ O tomto kostele se J. Trajer ve svém popisu diecése budějovické nezmiňuje, jakož vůbec celý jeho zápis (i Sommrův v Topografii) o Bukovsku je nápadně kusý. Farní kostel bukovský je zasvěcen Narození Panny Marie, ale kdy byl vystavěn, Trajer také neuvádí. R. 1384 byla již v Bukovsku fara.

²⁾ Kozácko, Kozáci, Kozáčky a kozácký kraj, to všecko je mi docela nejasné. Nikdo mi nedovede přesně označit území, které představovalo Kozácko, a nikdo mi nedovede přesně říci, proč se říkalo „Kozácko“. Co jsem zde uvedl jsou jen dohady. Že by lid osidlující kraj kolem Tábora byl dostal jméno „Kozáci“ od toho, že ženy nosily na svých čepkách holubičky tvaru podobného prý kozím rohům, anebo že muži měli kazajky

To všechno nám však naprosto nevysvětluje (kromě kozlí historie), proč Bukovští zakoušeli po celé věky pronásledování a posměchy. A zakoušeli trpkostí mnoho. Ale dovedli se často také důkladně vypořádat s nezbedníky, kteří na ně mečeli. Jednou spráskali mistrně několik plavců z Hamru, jindy zase ševce vltavotýnské, když se vraceli z veselského jarmarku. Nyní mají už pokoj. Ale poslední z rozpustilců, kteří Bukovské znepokojovali, natrápil se jich snad ze všech nejvíce. Byl to čtvrtláník a „furberkář“ Fridrich Adam ve Veselí č. p. 9, človíček malý, ale sporný. O něm mi píše tábořský ředitel měšťanky Pruner, jak před čtyřiceti lety si nedal ujít žádné příležitosti, aby bukovské sousedy pozlobil. Bukovští chodívali k okresním úřadům do Veselí. Tu bylo Adamovi snadno Bukovské dráždit, když byl doma mezi svými, a mohl se spoléhat se všech stran na pomoc a zastání. Ale hůře bylo, když jezdíval do Týna nad Vltavou. Tehdy bylo málo silnic, proto se jezdilo z Veselí do Týna přes Bukovsko. Adam vozíval do Týna na trh zelí a také tam vozíval řemeslníky na jarmarky. Večer na zpáteční cestě na Bukovští číhávali. Proto trhovci Adama ukrývali jak mohli. Jednou ho zavázali do otýpky slámy, po druhé ho skryli v prázdné bedně, v níž ševci vozívali na trh boty. Kdyby ho Bukovští byli dostali, zle by se mu bylo vedlo, neboť Adam byl jejich nejurputnější nepřítel. O tom svědčí i tento případ: Když mu umřela žena, šel plačky na faru obstarat pohřeb. Vtom viděl přicházet od kostela tři bukovské občany, kteří měli nějaké řízení u soudu. Jak je spatřil, osušil slzy, nechal fary a pohřbu, běžel domů, vylezl na půdu, a když šli Bukovští kolem, spustil ve vikýři mekot, jako by hnál celé stádo koz na pastvu.

Adam už je dávno mrtev. Zasloužil by ještě dnes za své chování vůči Bukovským přísnou důtku, ale já mu ji zde nemohu udělit, neboť tomuto Adamovi děkujeme, že se nám starobylé skládání o bukovském kozlím mumraji zachovalo. Odkud je měl, nikdo nám dnes už nepoví. Já Adama neznal. Snad už byl po smrti, když jsem před třiceti šesti lety přišel po prvé na Blata a do Veselí. Nikdy jsem o něm za ta všechna léta až do loňského podzimu neslyšel, tím méně o tom, že by byl zpěvák a znal píseň tak vzácnou jako „Ty bukovský páni . . .“ A nikdo jiný tu píseň kromě Adama nikdy nezpíval.¹⁾

Jak já jsem tedy k ní přišel? Jako ke všem ostatním. Jen ustavičným slíděním, sháněním a pátráním. A při tom snad také šťastnou náhodou nebo malým zázrakem. Sám nevím, jak bych to nazval. Ale zachránil jsem ji těžce a pracně, po kouskách, ba téměř po slovech, zdoluhavou prací, trvajícím celé měsíce.²⁾

Ještě jedna záhada tu je, která asi už také nikdy nebude rozluštěna: kdo tu píseň skládal? Musel to být veršovec stejně dobrý jako hudebník. Měl jsem v podezření Šimona Lomnického, jenž v městysi Ševětíně, Bukovsku blízkém, sídlil od r. 1585 až do r. 1618, kdy dvorec jeho „z dopuštění božího a zkrze nešetřnost lidskou“ přišel ohněm nazmar. Ale nahlédnuv do jeho díla, shledal jsem, že by Lomnický něco takového byl nedokázal. A to mi bylo také i s jiných stran potvrzeno.

Proč Bukovští pro kozlí mumraj tak dlouho a těžce trpěli, je nepochopitelné. Vždyť, když se to všechno vezme, nic se vlastně nestalo. Někáká malá pošetilost, šprýmaři nastrojená, jakých i ve větších městech hojně se přihodilo a jakých i každý z nás za svého života jistě si několik spískal, třeba to nebylo právě s kozlem. Lidé už dávno zapomněli, co se před třemi sty lety v Bukovsku stalo, ale mečeli, mečeli, aniž věděli proč, a Bukovští nevěděli také proč. Inu ovšem, když si lidé na někoho zalezou, je to zlé. To aby se člověk ze světa vystěhoval. Kdyby však ještě dnes někdo si na Bukovské troufal, dopustil by se bohapusté ničemnosti a zasloužil by nejpřísnějšího, pro všechny časy příkladného potrestání.

vzadu prodloužené do malé špičky, pro kterou se jim smávali, že mají kozí ocas – to je názor málo přesvědčivý. – Fr. Lego píše r. 1900 (Č. lid, roč. IX): Hraničními body krojového okresu kozáckého, jenž na jihu přiléhal ke krojovému okresu blatskému, jsou tyto osady: Hlavatce, Vyhnanice, Budov, Třebešice, Čenkov, Malšice, Dražička, Libějice, Radomovice, Planá, Doubí, Třebiště a Zeleč. – Jméno „Kozáci“ vysvětluje také poukazem na kroj: „Když pak po té čepec ještě plnou se zakryl, vystupovaly tyto hroty mašle z pod pleny velmi ostře, jako nějaké růžky, z kterých příčiny *zdejším selkám* v okolní krajině, kde kroj ten se nenosil, přezdívalo jménem ‚Kozáček‘, a odtud pak *ovšem* lidový kroj této krajiny byl nazván ‚kozáckým‘.“ – To je velmi lehce řečeno. Někákým vysvětlením nebo důkazem to není. – Václav Petřů, v témž ročníku Č. lidu, udává hranice Kozácka jinak. – Stále mi tane na mysli záhada: Dolní Bukovsko stojí na Blatech, ale před sto lety Bukovští nosili kozácký kroj a říkalo se jim Kozáci! To stojí za úvahu a badání. Myslím, že každý se tu bude muset vrátit ke kozlí historii, v níž vidím kořen i rozluštění této záhady.

¹⁾ Aspoň za času Fridricha Adama ne. Ale dříve, před sto a více lety, byla asi ještě obecně známa, jak o tom dává tušit můj zápis z Valu, o němž se dočtete v poznámce při písni č. 8.

²⁾ Vše bližší je uvedeno při písni č. 8: „Ty bukovský páni . . .“ Zachoval nám ji G. Machoň ve Veselí.

PL. 2. PETER VOK v. ROSENBERGS STORA INRE EXLIBRIS.

1. Veselckej kerchůvek...

Mírně. *p*

1. Ve-sel-ckej ker - chů - vek,
 2. Po-mo-dli se za mě,
 3. Dva-cet ro - ků slou - žit,³⁾
 4. Dy-bych se ne - vrá - til

mp

na pěkným ko-pe-čku, je vi-dět zvo-de-všad,
 O - če-ná - šek ti - še, my už zej - tra rá - no
 to je dlou - há do - ba, než-li nám u - te - če,
 za de-set let, se vdej, mo - je znej - mji - lej - ší,

mp

ja - ko na sto - le - čku; ja - ko na sto - le - čku
 je - dem na Bur - ku - še;¹⁾ na Bran-bur - ka²⁾ je - dem,
 bu - dem sta - rý vo - ba; dřív-li do - mu při - du,
 Pán - bůh ti ště - stí dej; dyl na mě ne - če - kej

poco rit. *mf* *a tempo* *p*

je vi - dět je - ho kříž, snad se ty, má
 při - dej Zdrá - vas k to - mu, a - by to Pán -
 bu - deš ty má že - na, ve - sel - ckej pan -
 a vem si ji - ný - ho, mě už na tom

poco rit. *mf* *a tempo* *p*

mp

mji - lá, za mě tam po - mo - dliš.
 bůh dal, já se vrá - til do - mu.
 fa - rář pě - kně nám po - že - hná.
 svě - tě ne - bu - de ži - vý - ho.

mp

VYSVĚTLIVKY. **1.** Burkuš — Prušák. (*Jos. Jungmann: Burguš, cf. slc. et mađ. Burkuš — Preusse, člověk nevrly, mrzutý. Burkus — veliký, silný, složitý muž.*) **2.** Brandenburské pluky (*lidově Brandeburáci, Brandeburci*) byly v Čechách třikrát: r. 1742, pak 1756 — 1757, posléze 1778 — 1779, kdy Rakousko se přelo s Bavorskem o nástupnictví na trůn této země. Na rozkaz Bedřicha II., stojícího na straně Bavor, vnikly v červnu 1778 brandenburské pluky do východních Čech, kde se jim postavil generál Laudon se svým vojskem. Poněvadž však na žádné z obou stran nebylo vážné chuti k boji, nestalo se vlastně nic, než že Brandeburáci nám vyjedli všechny brambory, které v Čechách teprve od r. 1772 byly pěstovány. Od toho přezdív: „bramborová válka“. **3.** Jen k jízdě odvádělo se na dvacet let. Jde tu tedy o loučení rejthara, pravdě nejpodobněji kyrysníka. — Vznik písně spadá podle toho do let 1742 — 1778.

(Pokračování na příští straně.)

POZN. Zpíval mi Gustav Machoň ve Veselí nad Lužnicí. Píseň tu vlastně už dávno zapomněl, teprve při čtení vojenských písní v mém díle vzpomněl si Machoň na starého cestáře Leštinu, vysloužilého „kulisara“, od něž „Veselckej kerchůvek“ znal. Zvolna, po kouscích potom píseň ze své paměti vybavoval a kladl na papír, až ji měl zase celou pohromadě. — Matěj Leština narodil se 1820 ve Smržově u Lomnice n. Lužnicí. Ve svém mládí pracoval v třeboňském pivovaru a byl pak odveden ke kyrysníkům, kde pobyl 17 let. Vrátil se z vojny pracoval zase v třeboňském pivovaru, oženil se s dcerou panského hajného Karla Jindry a přijal pak místo cestáře ve Veselí. V posledních letech svého života bydlel u Machoňů. Můj Gustav Machoň, nyní už stříbrem politý, byl tehdy ještě děčko, jemuž, jak sám praví, koukala košile z kalhot. Ale pamatuje se dobře, jak Leština, když přišel někdy večer podroušený domů a „babička“ ho proto kárala, ulehl na postel, zazpíval si potichu „Veselckej kerchůvek“ a — rozplakal se. Snad ho dojala vzpomínka na jeho první lásku, s kterou se snad při svém odchodu na vojnu touto písní loučil. Leština zemřel r. 1886 a jeho píseň zpíval potom Machoňův otec, od něhož se jí naučil zase můj Gustav. A tak nám zůstala krásná ta píseň zachována. Slova její mám za prostonárodní báseň, kterou by bez rozpaků mohl podepsat Fr. L. Čelakovský.

2. V Třeboni na hrázi...

Mírným pohybem.

The musical score is written in G major and 3/8 time. It features a vocal line and a piano accompaniment. The piano part consists of a right-hand melody and a left-hand bass line. The score includes three verses of lyrics and a final line of lyrics. Dynamics include *mp* (mezzo-piano) and *p* (piano). The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

1. V Tře-bo - ni na hrá - zi
 2. Na - stal jest pro ně čas,
 3. Co se to tam blej - ská,

du - dy tam hou - ka - jí, to tře - bon - cký
 a - by už vy - je - li, a ry - bník Svět,
 tam za tou do - li - nou? to tře - bon - cký

pě - šá - ci,^{*)} to tře - bon - cký pě - šá - ci
 Ro - žm - berk, Bo - ši - le - ckej, Švar - cen - berk,
 pě - šá - ci, to tře - bon - cký pě - šá - ci

zo - ken vy - kou - ka - jí.
 sdru - hej - ma slo - vi - li.
 na lo - dích už je - dou.

mp

POZN. Zapsal jsem v Dolním Bukovsku u řed. školy Truhláře. K tomu se zpívají ještě dvě slohy :

4. S nima pan fišmajstr,
 s celou svou gardou sám,
 má vždy pěkný rybičky,
 jak štičky, tak kapříčky,
 má ho rád kníže pán.

5. Pijme mu na zdraví,
 i jeho rodině,
 aby mu ho Pánbůh dal,
 dlouho ho tu zachoval,
 v třebonckej rovině.

Tyto kostřbaté, zřejmě později přidělané slohy, otiskuji zde jen k vůli úplnosti.

3. Pán Bůh požehnáním svatým...

(Píseň k svatbě Viléma z Rožmberka r. 1587.)

Mírným pohybem. *p*

1. Pán Bůh po - že - hná - ním sva - -
 2. Vý - bor - né zdra - ví a ště - -
 3. Li - dem sta - tek se do - stá - -

tým, ctným man - že - lům no - vě sňá - tým,
 stí, vše co pro - spě - šné - ho je - sti,
 vá, a po přá - te - lích se dá - vá,

rač po - že - hna - ti s vý - so - sti, z hoj - né
 rač jim dá - ti plod vy - vé - sti, k po - tě - še -
 a - le Bo - hem u - lo - že - na dá - vá se

ot - co - vské mi - lo - stí.
ní jich mi - lo - stí.
šle - chet - ná že - na.

Jedenadvacet dalších sloh obsaženo je ve vzácném původním tisku této svatební písně z r. 1587, jehož barevnou reprodukcí na začátku 9. svazku přináším.

POZN. R. 1587 měl předposlední vladař domu rožmberského zase slavnou svatbu, pochovav před tím tři mladé manželky, princezny z německých panujících rodů. – Václav Březan o této svatbě zapsal: 11. Januarii, jinak v neděli po třech králích, pan Vilém z Rosenberka po čtvrté ženiti se ráčil v Praze, v domu svém na zámku, pojímav sobě šlechtičnu z Pernšteina, pannu Polexinu, sirotka po panu Vratislavovi z Pernšteina, nejvyšším kancléři království českého, na kterémžto veselí i JMCá¹⁾ první den býti ráčil v domě Rosenberském. V městech Pražských na rozdílých místech štědře dal pan ženich²⁾ krmiti velký počet chudých lidí za tři dni pořád. Rozličná carmina³⁾ na toto manželství od poetů skládána; mezi jinými Nicodemus Frischlinius⁴⁾, poeta laureatus, byv teház v Praze, toho v verších svých doložil, že pánu manželky všecky dostaly se pod literou B, totiž Brunshweig, Brandenburg, Baden, Bernstein (Pernštejn). – Březan připojuje latinský distichon Frischlinův. Ve sbírce latinských svatebních písní z 16. věku „Epithalamia“, v knihovně král. kanonie premonstrátské na Strahově, nalezl jsem ještě několik takových rožmberských příležitostných skládanek bez nápěvů. – Jak jsem již nahoře řekl, má tato píseň 24 slohy. Ale poněvadž jsou všechny obsaženy v tisku reprodukováném na začátku tohoto svazku, upustil jsem zde od jich opakování. – Zjištění nápěvu mi dalo nemalou práci, poněvadž skladatel písně, Blažej Jičínský, nesprávně udává: Zpívá se jako „Pane Bože z vysokosti . . .“ nebo „O blahoslavený člověk . . .“ Ani jeden z těchto nápěvů jsem v kancionálu M. Šteyera z r. 1683 nezjistil. Až při probírání se sborníkem Václava Dobřenského (1580) na Strahově, přišel jsem nahodile při jiné písni na to, že Jičínský měl správně napsat: Zpívá se jako „Blahoslavený člověk ten . . .“ Podle tohoto začátku jsem nápěv nalezl u Šteyera (ale také ne bez obtíží) na str. 18.

¹⁾ Císař Rudolf II.

²⁾ Vilém z Rožmberka byl tehdy již jedenapadesátiletý.

³⁾ Carmina – básně.

⁴⁾ Frischlin Nikodemus (nar. 22. září 1547 ve Virtembersku), znamenitý lat. básník a filolog, v devěta-dvacátém roce svého věku již tak proslavený, že Rudolf II. r. 1576 (podle jiných Maximilian II. r. 1575) jmenoval jej korunovaným básníkem. Rok nato dosáhl palatinátu (comes palatinus). Zprvu zbožňovaný, byl později krutě pronásledován závistí, nenávisť a záští, a nakonec, po návratu do vlasti ho zatkli (v Mohuči) a uvěznilo v pevnosti Hohenurachu. Při pokusu dostat se na svobodu, v noci z 29. na 30. listopad, r. 1590, roztříštil se o skály. (Bylo mu teprve třiadvacet let.)

4. Panimámo, kdo to jede k nám?

Mírně. *mp*

1. Pa - ni - má - mo, kdo to je - de k nám?
 2. „V je - dný ru - ce dr - ží ka - la - mář,
 3. „A - le což je tě - žko psa - ní psát,
 4. „Sa - mi ste si pře - do - bře vza - li,

„Ze zá - me - ťku pí - sař!
 v dru - hý ru - ce pé - ro,
 když in - kou - stu ne - ní,
 co se vám lí - bi - lo,

Ten má za klo - bou - čkem pé - ri - čko, jak Fran - ti - šek cí - sař,
 však on si tě, hol - ka, za - pí - še do sr - dé - čka své - ho,
 a - le je - ště hůř je mji - lo - vat, co k li - bo - sti ne - ní,
 a - le mně si vzí - ti ne - dá - te, co by mě tě - ši - lo,

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a steady bass line and chords in the right hand. The vocal line has four verses of lyrics. The score includes dynamic markings such as *mf* and *mp*, and a tempo instruction 'Mírně.' (Moderato). The piece concludes with a final cadence in 2/4 time.

ten má za kloboučkem pé-ří-čko,^{*)} jak Fran-ti-šek cí-sař.“
 však on si tě, hol-ka, za-pí-še do sr-dé-čka své-ho.“
 a - le je-ště hůř je mji-lo-vat, co kli-bo - sti ne - ní!“
 a - le mně si vzí-ti ne-dá-te, co by mě tě - ši - lo.“

*) Je tu snad míněno pero za mysliveckým kloboukem. Císař František se několikrát ubíral Třeboní, možná, že tu byl na honě a lidé ho tu snad viděli s nějakým obzvláštním perem za mysliveckým kloboukem. V schwarzenberském archivu však nenašli, že by se cí. František byl zúčastnil kdy honů na Třeboňsku. Pan řed. dr. Markus míní, že lid chtěl slovy: „ten má za kloboučkem peříčko, jak František císař“ naznačit prostě nádheru. Mít něco jako císař pán, byl pro lid pojem vrcholného přepychu a krásy.

POZN. Zpíval mi Jan Dvořák ve Zlukově. U Erbena (3. vyd. str. 273) je vzdálenější obměna slov.

5. a) Na tom bošileckym mostku...
 b) Nevěř, holka, chlapci, nevěř...
 c) Jen ty se mě, milá, všimni...

Mírně. *mp*

a) 1. Na tom bo-ši-lec-kym most-ku,
 2. Na tom bo-ši-lec-kym most-ku,
 b) Ne-věř, hol-ka, chlapci, ne - věř,
 c) Jen ty se mě, mi - lá, vši - mni,

hrá-ly tam dvě pan-ny kost-ku, *) a tak dlou-ho hrá-ly, až se o-be-hrá-ly,
 hrá-ly dvě pa-nen-ky kost-ku, hrá-ly, hrá-ly, hrá-ly, do se-be se da-ly,
 na ře-šát-ku vo-dy ne-měř, vo-da ti vy-te-če, chla-pec ti u-te-če,
 ja-ký mám ko-ní-čky ši-mly, pě-kný ku-lo-va-tý, o-cás-ky u-ťa-tý,

na tom bo-ši-leckym most-ku, a tak dlou-ho hrá-ly, až se o-be-hrá-ly,
 sho-di-ly se do-lu s mostku, hrá-ly, hrá-ly, hrá-ly, do se-be se da-ly,
 ne-pu-de za te-bou po-dnes, vo-da ti vy-te-če, chla-pec ti u-te-če,
 na nich mám stří-br-ný kší-ry, pě-kný ku-lo-va-tý, o-cás-ky u-ťa-tý,

na tom bo-ši-leckym most-ku.
 sho-di-ly se do-lu s most-ku.
 ne-pu-de za te-bou po-dnes.
 na nich mám stří-br-ný kší-ry.

*) Kostka — hra v kostky. Hře v kostky se také říkalo „hra ve vrhcáby“. Vrhcáb — vrhcábni kámen: složenina slov „vrh“ a „cába“ — nádoba k míchání kostek. (Viz: Jungmann Sl. V. str. 183.)

POZN. Zpíval mi Jan Dvořák ve Zlukově. Ve sbírce Slavie je pouze první sloha, ovšem bez nápěvu. Slova b) mám od učitele Adámka, slova c) mi zpíval lékárník Koloušek v Lomnici n. Lužnicí. V prvním vydání Blatáckých písní nebyla tato sloha obsažena, zato tam byla sloha: „Nejni žádný děvče věrný, to, který má oči černý, na všechny se dívá, jenom se usmívá, její slovíčka sou jemný...“ Na týž nápěv mám od řed. Prunera v Táboře tato slova: „Čí je děvče, čí je, čí je, co tu košilečku šije, to má modrý oči, sem tam s nima točí, a to je děvčátko moje...“ Zpívala mu ji pí. Turková, choť řed. gymnasia v Táboře, rodačka z Malšic.

6. Dycky sem o tobě slejchala...

Mírně živým pohybem.

p

1. Dy-cky sem o to - bě
2. Za - vo - lals po - nej - prv,
3. Čož ty si, muj mji - lej,

mp

slej - cha - la ja - kej si vy - smě - vá - ček, po - zva - la sem si tě
po dru - hý, já sem e - ště ne - spa - la, za - vo - lals po tře - tí,
roz - mji - lej, což ty si šel - ma vel - ká, ty tvo - je o - čič - ky

na no - cleh, da - la sem ti na há - ček.
po štv - r - tý, já sem se ti vy - smá - la.
mo - drou - čký, o - no ti to z nich kou - ká.

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a steady bass line and chords in the right hand. The vocal line has three verses of lyrics. The score includes dynamic markings like *p* and *mp*, and performance instructions such as 'Mírně živým pohybem.' and 'p'. There are also repeat signs and a final double bar line.

POZN. Zpívala mi Adámková ve Valu.

7. Kdyby tady byla taková panenka...

Mírně.

p

1. Kdy - by ta - dy by - la
2. „Kdy-bych já ti mě - la
3. Kdy-bych já ti mu - sel

ta - ko - vá pa - nen - ka, kte - rá by mě chtě - la,
sy - na vy - cho - va - ti, za - se pan - nou bý - ti,
z ty o - ves - ný slá - my vě - ne - ček u - ví - ti:

mf

kte - rá by mě chtě - la, sy - na vy - cho - va - la, za - se pan - nou
ty by si mně mu - sel z tý o - ves - ný slá - my vě - ne - ček u -
ty bys mně mu - se - la sy - na vy - cho - va - ti, na voj - nu ho

mf

by - la, kte - rá by mě chtě - la, sy - na vy - cho - va - la,
 ví - ti, ty by si mně mu - sel z tý o - ves - ný slá - my
 dá - ti, ty bys mně mu - se - la sy - na vy - cho - va - ti,

za - se pan - nou by - la.
 vě - ne - ček u - ví - ti.
 na voj - nu ho dá - ti.

p

4. „Kdy-bych já ti mě - la sy - na vy - cho - va - ti, na voj - nu ho
 5. Kdy-bych já ti mu - sel ko - líb - ku dě - la - ti, do dře - va ne -
 6. „Kdy-bych já ti mě - la ko - ši - li - čku ší - ti bez ja - hly, bez
 7. Kdy-bych já měl to - bě že - břík u - dě - la - ti až k ne - bes - ké

mf

dá - ti: ty by si mně mu - sel ko - líb - ku dě - la - ti,
 tí - ti: ty bys mně mu - se - la ko - ši - li - čku ší - ti
 ni - tí: ty by si mně mu - sel že - břík u - dě - la - ti
 vý - ši: le - zlí by - sme spo - lu, spa - dli by - sme do - lu,

mf

do dře - va ne - tí - ti, ty by si mně mu - sel
 bez ja - hly, bez ni - tí, ty bys mně mu - se - la
 až k ne - bes - ké vý - ši, ty by si mně mu - sel
 byl by ko - nec vše - mu, lez - lí by - sme spo - lu,

ko - líb - ku dě - la - ti, do dře - va ne - tí - ti."
 ko - ši - li - čku ší - ti bez ja - hly, bez ni - tí.
 že - břík u - dě - la - ti až k ne - bes - ké vý - ši."
 spadli bysme do - lu, byl by ko - nec vše - mu.

POZN. Zpíval mi J. Dvořák ve Zlukově. V 1. vyd. Bl. písní byly jen tři slohy. Nyní zjistil jsem další slohy ve Svinech a Táboře, jakož i obměnu: „Kdybych já ti měla košiličku šiti bez jahly, bez niti, ty by si mně musel hvězdy spočítati, co na nebi svítí.“ „Kdybych já ti musel hvězdy spočítati, co na nebi svítí, ty bys mně musela z tý ovesný slámy herbábí uvítí.“

8. Kdyby byla vojna...

Mírně živým pohybem.

mp

Kdy-by by - la voj-na, já bych byl
Ko-ní-čka vra-ný-ho, se-dlo ta-

poco rit. *a tempo*

rád, mu-sel by mně cí-sař ko-ní-čka dát.
ky, já bych se vo-zí-val za dě-vča - ty.

mf

poco rit. *a tempo*

POZN. Zpíval mi říd. uč. M. Dvořák v Horusicích. U Erbena je obměna slov (3. vyd. str. 489).

9. Ty bukovský páni...

(O Petru Vokovi a bukovských radních pánech.)

Mírně. *mp*

1. Ty bu-kov-ský pá-ni su-pli-ku na-psa-li
 3. Se Bra-dá-čem zhradu dr-že-li jsou ra-du
 5. Vy-sa-dil mu na dlaň a to pí-sař Hr-daň

k Ro-žum-ber-ku-ber-ku, k Ro-žum-ber-ku; na er-bu mít chtě-li, by se po-vý-ši-li,
 tři-krát zno-va-zno-va, tři-krát zno-va, a-by tu su-pli-ku do-nes Ro-žumberku
 na za-dát-ky-dát-ky, na za-dát-ky²⁾ gro-šů ko-pu ce-lou a by měl ve-se-lou

buď vy-der-ku-der-ku, neb ve-ver-ku-ver-ku, neb ve-ver-ku.
 do Krumlo-va-lo-va, dal jim slo-va-slo-va, dal jim slo-va.
 ce-stu zpát-ky-zpát-ky, be-ze vád-ky-vád-ky, be-ze vád-ky.

mp

2. Že věr-ně slou-že - jí, pá-nu nad-há-ně - jí vkaž-dý mí-ře - mí - ře,
 4. Že on ne-zná le-ku, když byl v pře-da-le-ku, v sva-tý ze-mi - ze - mi,
 6. Bra-dáč už tý no-ci vy-šel k au-di-en-ci na Krumlovou - lo - vou,

The first system of music features a vocal line in a single treble clef and a piano accompaniment in grand staff (treble and bass clefs). The vocal line begins with a rest followed by a series of eighth and quarter notes. The piano accompaniment consists of chords and moving lines in both hands. Dynamic markings include *mp* at the start and *p*, *mp*, and *mf* throughout the system.

vkaž-dý mí-ře, by jim dal do zna-ku na věčnou památku ná-ký zví-ře - zví-ře;
 v sva-tý ze-mi, to při pá-nu z Polžic, a byl dob-rý nej-víc me-zi tě-mi-tě-mi
 na Krumlovou, dal si v horním šenku, než šel k Rožumberku, malvaz dobrou-dobrou

The second system continues the musical piece. The vocal line and piano accompaniment follow the same format as the first system. The piano accompaniment features more complex chordal textures and melodic lines. The system concludes with a double bar line.

je to kví-ře - ví - ře, je to kví - ře?
 zbrojno-še - mi-še - mi, zbrojno-še - mi.
 a ryb modrou-modrou, a ryb mo - drou.

The third system is the final one on the page. It includes a vocal line and piano accompaniment. The piano accompaniment ends with a double bar line and a fermata. Dynamic markings include *mp* and *p*.

7. V lese ho nastoupili,
cestu mu zastoupili
stupka, lapka — lapka,
stupka,³⁾ lapka;⁴⁾
Bradáč, to je kulich,
vrazil do nich tulich,
nebyl babka — babka,
byltě mlačka — mlačka,
byltě mlačka.
8. Na to k sídlu spěšil,
aby se potěšil
na mázhauzu — hauzu,
na mázhauzu;
řkouc, co bylo v lese,
a že pánu nese
velkou prosbu — prosbu,
to z rathouzu — houzu,
to z rathouzu.
9. Se vladaře šaškem
Vejnemehlo Jaškem
hodovali — vali.
hodovali;
až do kuropění
pili k ochraptění,
co zastali — tali,
však se znali — znali,
však se znali.
10. Měl už Bradáč dávno
s šaškem spuntováno
pěknou králku — králku
pěknou králku;⁵⁾
že provedou spolu
Bukovským potvoru
na oplátku — plátku,
na památku — mátku,
na památku.
11. On tě šašek jednou
pro hubu nezvednou
dostal bití — bití;
dostal bití
od Bukovských pádně
a chtěl jim teď řádně
za to bití — bití
zatopiti — piti,
zatopiti...
12. Vládař rožumberský,
co chtějí Bukovský
přečet v hradu — hradu,
přečet v hradu.
„Něco pro zasmátí
chtěl bych udělati!
Dejte radu — radu!“
Hladil bradu — bradu,
hladil bradu.
13. Medle jeho šašek,
Vejnemehlo Jašek,
pištěl vzadu — vzadu,
pištěl vzadu:
„Dej jim, pane milý,
by se utěšili —
v moji radu — radu —
kozí bradu — bradu,
kozí bradu!“
14. „Že chtějí vyderku,
či jenom veverku?
To je málo — málo,
to je málo;
ať tu v plný míře
mají větší zvíře,
by to hrálo — hrálo,
za víc stálo — stálo,
za víc stálo.“
15. „Když tě tu žádají
a dosti nemají
na tvý růži — růži,
na tvý růži,
no tak nevidáno,
ať mají přidáno
na tu růži — růži
z kozla kůži — kůži,
z kozla kůži.“
16. „Pane! kozel pošli,
aby tedy došli
svýho přání — přání,
svýho přání;
dám já sobě starost,
aby měli radost
ty ctný páni — páni
z erbování — vání,
z erbování.“
17. „Poruč, ať se strojí
v měsíci aprili
k erbování — vání,
k erbování;
k tomu ať Bukovský
udělají hezký
pro tvý páni — páni
přivítání — tání,
přivítání.“
18. I Bradáč ke konci
prosil v audienci
poniženě — ženě,
poniženě:
na místo vyderky
anebo veverky —
kozel, šteně — šteně,
to že veme — veme,
to že veme...
19. Pan vladař se zasmál
a na mumraj poslal
kozel bílý — bílý,
kozel bílý,
a že přijde s dvorem,
s celým fraucimorem,⁶⁾
vidět chvíli — chvíli
kratochvíli — chvíli,
kratochvíli...
20. Bradáč přišel zpátky,
už neměl zadátky,
kozel přived — přived,
kozel přived.
Volal: „Už to vedu!
doneste posadu,
lermo⁷⁾ ihned — ihned,
bych se najed — najed,
bych se najed!“
21. Páni kozel vzali,
do posady dali,
ale krátce — krátce,
ale krátce;
kozel se umlátíl,
život si ukrátil
ve oprátce — prátce,
v tý posádce — sádce,
v tý posádce.
22. Pánům rozum došel,
když jim kozel pošel
s toho světa — světa,
s toho světa;
báli se vladaře,
měli velké hoře:
„Už je veta — veta,
kde vzít reta — reta,⁸⁾
kde vzít reta?“

23. Aby je retoval,
Bradáč kozel vycpal,
a jim praví — praví,
a jim praví:
„Až sem vladař přijde,
vemte v se⁹⁾ to zvíře —
to se spraví — spraví
a ve zdraví — zdraví,
a ve zdraví.“
24. „Ihned pak nastojte
a s kozlem tancujte,
co umíte — míte,
co umíte,
by vladař předsevzal,
že se roztancoval,
rozumíte — míte?
Uvidíte — díte,
uvidíte.“
25. „Já potom přiskočím,
s mrchou vám zatočím—“
dál povídal — vídal,
dál povídal;
„jen ať pištcí hudou,
páni myslit budou,
že se strhal — strhal
a doběhal — běhal,
a doběhal . . .“
26. Pan vladař se blíží,
pány mutac¹⁰⁾ tíží
a je leká — leká,
a je leká;
kozol obstoupili,
všichni ho drželi,
Bradáč meká — meká,
a jen čeká — čeká,
a jen čeká.
27. Tu bukovský páni
s kozlem tancovali
před rathouzem — houzem,
před rathouzem;
Bradáč v tom přiskočil,
s kozlem jim zatočil,
šmej k s ním vo zem — vo zem,
před rathouzem — houzem,
před rathouzem.
28. Ale tu se stalo,
co se nečekalo
z toho kozla — kozla,
z toho kozla;
jak s ním Bradáč trhnul,
on se jim přetrhnul,
a tu z kozla — kozla
sláma lezla — lezla,
sláma lezla . . .
29. Věděli tu páni
rady v naříkání,
nejvíc platný — platný,
nejvíc platný:
„Ušanuj nás moudře,<“
prosili vladaře,
„pane vzácný — vzácný,
nás nešťastný — šťastný,
nás nešťastný . . .“
30. Pan vladař už slyšel,
proč ten tanec vyšel
k erbování — vání,
k erbování;
nasmál on se s paní
tomu tancování
k potrhání — hání,
k popukání — kání,
k popukání.
31. K Bukovským on vece:
„Nechte lamentace,
jste si vinni — vinni,
jste si vinni;
když vám kozel pošel,
proč někdo nedošel
si pro jiný — jiný?
Šelmy líný — líný,
šelmy líný!“
32. Ale potom řekl,
že je jenom leknul.
jak náleží — leží,
jak náleží;
na místo erbuňku
že jim dá fedruňku,¹¹⁾
z jeho zboží — zboží,
je obdaří — daří,
je obdaří.
33. Poměli tě radost,
ale taky žalost,
po tom tanci — tanci,
po tom tanci;
lidé jim nepřáli,
všude se jim smáli:
„Kozlovanci — vanci,
kozol v ranci — ranci,
kozol v ranci.“
34. Že byl Bradáč strůjce
s šaškem v tom erbuňce
na Krumloví — loví,
na Krumloví,
pan Březan učený,
vladařovi věrný,
všem to poví — poví,
kdož to neví — neví,
kdož to neví . . .

VYSVĚTLIVKY, od druhé až do jedenácté, dlužno hledat v předmluvě „Ty bukovský páni s kozlem tancovali . . .“

POZN. Koncem léta 1930 byly mi na moji žádost zaslány táborským odb. učitelem F. Adámkem začátky slov několika písní z obce Valu u Veselí nad Lužnicí, rodiště Adámkova. Tři z nich mne zaujaly a mezi nimi byl také úryvek „Ty bukovský páni s kozou tancovali . . .“ Tužil jsem v něm něco starobylého a proto jsem se brzy na to vypravil do Tábora a odtud jsem druhého dne jel s řed. Prunerem a uč. Adámkem do Valu. Zde mi pak zpíval sedmadesátiletý výměnkář Václav Bílý (syn onoho M. Bílého, jenž mi již před 35 lety zpíval Blatácké písně) výše uvedenou slohu, která doslova zněla takto: „Ty bukovský páni s kozou tancovali před rathouzem — houzem, před

rathouzem; Bradáč se dopálil, s kozou jim zatočil, šmejkl s ní vo zem — vo zem, před rathouzem — houzem, před rathouzem.“ Řekl jsem, že mi Bílý „zpíval“. Ale představte si „zpěv“ churavého, téměř osmdesátiletého starce, jenž před tím přestál čtyři těžké operace. Jistě asi desetkrát musel mi zvolna a v odstavcích přednést nápěv, než jsem jej mohl celý správně zapsat. Výměnkář Bílý to trpělivě snášel, ač nedostatek dechu činil mu potíže. O textu řekl, že je celý, že více slov nezná a že jich nikdy nebylo více. Myslil jsem, že si snad na další vzpomene později, pročez mu na moji žádost řed. Pruner za týden na to dopsal, ale odpověď došla negativní. Unavoval bych Vás, kdybych tu chtěl líčit spletitou a trnitou cestu, kterou jsem nastoupil za doplněním té písně. Naposledy, když už mne všechno zklamalo, obrátil jsem se na svého zlatého Machoně, jenž mne málo kdy nechal na holičkách. Spočátku nechtěl Machoň o písni docela nic vědět; ale pak si začínal vzpomínat, jak ji slýchal před čtyřiceti lety od Adama, a konečně jsem zponenáhla vyzkoušeným svým způsobem vyloudil z něho — čtyřatřicet sloh! Gustavu Machoňovi tedy děkujeme (vedle uč. Adámka, jenž mne na píseň upozornil), že nám starobylý zpěv zůstal zachován, a s ním i kus jihočeské historie.— Zmínil jsem se zde o svém „vyzkoušeném“ způsobu, jak lovit z lidí staré zapomenuté písně. Nedělám z toho způsobu žádné tajemství. To je tak: Domluvil jsem Machoňovi, aby stále a za všech okolností měl u sebe papír a tužku, a jakmile si vzpomene na sebe nepatrnější úryvek anebo třeba jen jediné slovo, aby si je ihned poznamenal. Co se nepoznamenaná okamžitě, všechno se zase zapomene a mnohdy docela důkladně. Machoň, jenž svým povoláním je mistr truhlářiny a vlastník malého hospodářství, mne poslechl. Při hoblování, při klížení, při práci polní, na obchůzkách, v kostele i na místech kam člověka volají různé potřeby, ve dne i v noci, stále měl papír a tužku v pohotovosti a činil si poznámky. Ovšem, k tomu je potřeba, aby člověk také stále na věc myslel. A tu lásku Machoň k české písni má. Jedině tak se stalo, že jsme spolu „bukovské pány“ potomstvu zachovali. Když už ne píseň celou, tak aspoň valnou její část. — Přečtěte tohle jistě si předložíte otázku: tak jakou pak práci měl s tím vlastně Weis, když všechno dělal Machoň? Hned vám to vysvětlím. Machoň psal, jak již naznačeno, jen úryvky, zlomky. Jen několik málo sloh vybalvil ze své paměti celých, a to ještě hodně nedokonale. Jakmile měl nějakou částku písně pohromadě, poslal mi to do Prahy. A tu právě nastala moje práce. Neúnavně bičoval jsem Machoňovu paměť. Upozorňoval jsem ho na př.: zde chybí verš, korespondující s jiným veršem, s nímž tvoří rým a ten rým tu schází; mezi tou a tou slohou je mezera, děj je přerušen, chybí souvislost a smysl, musela tu být nějaká další sloha, snad dvě, tři, čtyři... Zde je méně stop, než má být, snad tu bylo nějaké zvláštní starobylé slovo, které jste zapomněl a nahradil slovem novodobým... A všechno putovalo zase do Veselí... Ubohý Machoň! Mučil se, mučil. Vzpomínáním na něco, co již před lety vymizelo z jeho paměti tak dobře, že i přítel jeho a spolužák, řed. Pruner v Táboře, jenž se s Machoněm stýká už od mládí a často ho sám zpovídal z písní, nikdy od něho o „bukovských pánech“ neslyšel ani slůvka, a byl všecek užaslý, když jsem mu předložil hotovou věc... No, řekněme si upřímně: tak docela nemohl Machoň tu píseň zapomenout, ale dřímala v něm, dřímala, a poněvadž jí asi nepřikládal ceny, nepovažuje ji za blátáckou, usínala docela. Teprve náhoda, že jsem ve Valu objevil její trosku s nápěvem, přivedla ji vyličeným zde způsobem zase na světlo. A z toho se upřímně těším.

10. Plavala husička po Dunaji...

Mírně živě. *mp*

Pla-va-la hu-si-čka
Po-čkej, my - sli-ve-čku,

mf

mp

po Du-na - ji,   hou-sát-ka se za ní ko-lí - ba - jí,
po-vjím na tě,   žes pro-dá - val dří - ví na sto - ja - tě,

my-sli - vec pod hrá - zí na ně če - ká,   že sta - rou za - bi - je,
po-vjím vše - cko na tě v kan-ce-lá - ři,   žes pro - dá - val dří - ví

The musical score is written in 3/8 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of three systems. The first system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a rhythmic pattern of eighth notes and chords. The second system continues the vocal line with lyrics and the piano accompaniment. The third system concludes the piece with the final vocal line and piano accompaniment. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) and *mp* (mezzo-piano). The tempo is marked 'Mírně živě' (moderately lively).

mla - dý ne - chá.
ho - spo - dá - ři.

POZN. Zpíval mi Matěj Šamáček v Diníně. Na týž nápěv zpívá se také píseň: „Kdyby byla vojna...“ (č. 8).
V novější době zpívali mi ji u Nováků ve Vescích s jiným nápěvem.

11. Všecko jedno je. . .

(Pijácká.)

Úsečně, mírným pohybem. *mf*

1. Vše-cko je-dno je, ka-ma - rá-di mé,
2. Kdo má pe-ní - ze, mů-že pji-vo pít,
3. Kdo má pe-ní - ze, mů-že v kar-ty hrát,

má-me-li pe-ní-ze, ne-bo ne-má-me, } vše-cko je-dno je, ka-ma - rá-di mé,
kdo pe-ní-ze ne-má, ne-mu-sí ho mít; }
kdo pe-ní-ze ne-má, mu-sí se dí-vat; }

má-me-li pe-ní-ze, ne-bo ne. *mf*

POZN. Zpíval mi Jan Kouba v Drahově.

12. a) Já už více přes Mažice...

Rozmarně (*scherzando*) i furiantsky.

mf

1. Já už
2. Vy-kou -
3. Dyj sem

mp

ví-ce přes Ma-ži-ce cho-dí-vá-vat ne-bu-du,
ka-la zo-ke-ne-čka, by-la ja-ko z-rů-že květ,
zka-zil, ať sem zka-zil, co je ko-mu do to-ho,

mp

mji - lo - val sem je - dnu pan - nu,
pla - ka - la a na - ří - ka - la,
však já mu - sím po - čet klá - sti,

p

mp

mji-lo-val sem je - dnu pan - nu, víc mji-lo-vat
pla-ka-la a na - ří - ka - la, že sem já jí
však já mu - sím po - čet klá - sti Pá - nu-bo-hu

ne - bu - du.
zka - zil svět.
ze vše - ho.

mp

Pozn. je na příští straně.

POZN. Zpíval mi Jan Hamr, rolník v Drahově, ale jen druhou a třetí slohu. První slohu jsem zapsal teprve v novější době (1923) v Mažicích od Anny Hruškové. Od ní mám též obměnu slohy druhé: „Vykoukala z okenečka, z toho nejhořejšího, [spatřila na vraném koni] svého znejmilejšího.“ Rovněž od ní mám tento dodatek:

4. Tu máš, holka, tu máš dukát za tvoje milování, [aby si mě nepřivedla] do žádného soužení.	5. A já nechci žádnéj dukát, ani žádný peníze, [já sem si tě vyvolila,] muj Jeničku, za muže.

Slova ta zapsal také prof. J. V. Dušek. V Lomnici nad Lužnicí mi zpíval Václav Mácha na nápěv poněkud změněný tato slova:

b) Až já pujdu do Třeboně...

1. Až já pujdu do Třeboně zajdu si k mej milence, jesli já se k ní dostanu [potěším moje srdce.]	2. Ona, jak mě uhlídala, z okna na mě volala: pojď sem ke mně, muj Jeničku, [zvostaň u nás do rána.]
3. Já bych u vás, má Andulko, já bych u vás rád zvostal, jen že bych u tvech rodičů, [ani doma neobstál.]	4. Že zkazuju tvejm rodičům, by nám lásku dopřáli, abysme se, má Andulko, [jedenkrát dostali.]

Jak vidět, Mácha neopakoval třetí řádku ve sloze, nýbrž čtvrtou. Kdo by chtěl však zpívat tato slova na nápěv předešlý, musí nezbytně opakovat třetí řádek, jinak by nevyšel.

13. Vod Valu de rovní cesta...

Mírně. *p*

1. Vod Va - lu de ro - vná ce - sta ¹⁾
2. Nic ty mně tím ne - vy - ve - deš:
3. „Já ti na mzdory ne - dě - lám,
4. Dá - li nám to Pámbu do - čkat,
5. Ze sa - fá - nu ²⁾ po - du - šti - čku,

mf

do ko-len-cký vo - bo - ry,²⁾ ne - dě - lej mi, Bě - tu - lin - ko,
ať si má-me pro-hlá - šku,⁴⁾ zká - za - la mně vče - ra ji - ná,
a - ni žádnou dra - ho - tu, dyť je - de - me na vo - da - tve⁶⁾
chlapce ne - bo hol - či - čku, dá - me my jim u - dě - la - ti
a z da - ma - šku po - vi - ján, a - by li - di ne - my - sle - li,

mf

dra - ho - ty a na mzdo - ry,⁸⁾ ne - dě - lej mi, Bě - tu - lin - ko,
a jed - na z Po - ně - drá - žku,⁵⁾ zká - za - la mně vče - ra ji - ná,
už za tej - den, v so - bo - tu, dyť je - de - me na vo - da - tve
měkoučkou po - du - šti - čku, dá - me my jim u - dě - la - ti
že já pe - ní - ze ne - mám, a - by li - di ne - my - sle - li,

dra - ho - ty a na mzdo - ry. —
a je - dna z Po - ně - drá - žku. —
už za tej - den, v so - bo - tu! —
mě - kouč - kou po - du - šti - čku. —
že já pe - ní - ze ne - mám.⁸⁾

Vysvětlivky a pozn. jsou na příští straně.

VYSVĚTLIVKY. **1.** Skutečně jde od Valu, vesnice u Veselí n. Lužnicí, krásná rovná cesta do kolenecké obory. **2.** Kolenecká obora byla zřízena r. 1770, rozšířena r. 1772 a zrušena r. 1835. Rázovité a malované zbytky jejich vrat byly odstraněny teprve v nedávné době. O vesnici Kolenci je v tomto díle několikrát řeč. **3.** Mzdory — vzdory. **4.** Prohláška — ohláška sňatku s kazatelnou. **5.** Ponědražek — podle nového názvosloví Ponědražka — je ves malou hodinu od Valu vzdálená. **6.** Vodatve — oddavky. **7.** Safán — safian. **8.** Poslední řádka má též obměnu: „aby lidi nemysleli, že sem ňákej grobián.“

POZN. Zpíval prý starý Bílý z Valu, nyní již dávno zesnulý. Slýchával ji od něho Gustav Machoň.

Celý rok trvalo, než jsem ji z Machoně po kouscích vymámil.

14. V tej veselckej hospodě...

Mírným pohybem. *mp*

Vtej ve-sel-ckej
Tan-cu-jou tam

mf *p*

ho-spo-dě, mu-zi-ka tam hra - je, mu-sím se tam po-dí-vat,
se-dlá-ci, ma-jí mo-drý pup - ky,¹⁾ pak-fo-no-vý kal-ho-ty,²⁾

Detailed description: The musical score is for a piece in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It features a vocal line and a piano accompaniment. The piano part consists of a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and quarter notes in the left hand. The vocal line begins with a rest for four measures, then enters with the lyrics 'Vtej ve-sel-ckej Tan-cu-jou tam'. The tempo is marked 'Mírným pohybem' (Moderato) and the dynamics range from *mf* (mezzo-forte) to *p* (piano). The score includes two systems of music, with the second system containing the main lyrics and two footnotes: ¹⁾ and ²⁾.

kdo to tam tan - cu - je.
u ko - le - nou dut - ky.³⁾ *mf*

VYSVĚTLIVKY. **1.** Pupky — lýtka v modrých punčochách, spíše však snad krátké modré zástěry, jaké nosili muži k muzikám. **2.** Pakfonový kalhoty — žluté, kožené, krátké spodky. **3.** Dutky — třapce u spodků.
POZN. Zpívala prý před 35 lety chasa v Žišově. Mně ji zpíval Max Mostecký, důchodní v Mezimostí.

15. Vyletěli dva holoubci...

Mírně.

1. Vy - le - tě - li dva ho - loub -
2. A - ni - čka se z o - kna kou -
3. Po - věz - te mi, vy ho - loub -
4. My ti to jde - me vy - ři -
5. O, vy ho - loub - ko - vé si -

ci, sed - li sou si na zvo - ni - ci,
ká, co to na zvo - ni - ci hou - ká,
ci, co se sta - lo mý - mu chlap - ci,
dit, že už nás ne - bu - de kr - mit,
ví, ne - se - te mně no - vi - ny zlý,

mp

a tam ža - lost - ně hou - ka - li, ja - ko když hra - na zvo - ně - jí,
 jak ho - loub - ky u - vi - dě - la, pře - ža - lost - ně za - pla - ka - la,
 že dnes - ka ke mně ne - je - de, po - věz - te, co vás sem ve - de,
 vše - ra, když ko - nič - ky pla - vil, hla - vič - ku so - bě roz - ra - zil,
 že muj Je - ní - ček ne - ži - je, ru - báš už mu tě - lo kry - je,

mp

p

ja - ko když hra - na zvo - ně - jí.
 pře - ža - lost - ně za - pla - ka - la.
 po - věz - te, co vás sem ve - de?
 hla - vič - ku so - bě roz - ra - zil.
 ru - báš už mu tě - lo kry - je.

p *dim.*

POZN. Zpíval mi Matěj Šamáček v Diníně. V prvním vydání Blaťáckých písní měla tato píseň pět sloh, z nichž však druhá až pátá jsou v písni: „Kdo to chodí po hřbitově... (Viz Erben, 3. vyd. str. 525.) K tomu přičinil jsem tehdy poznámku: „Nesouvislost sloh je zjevna, leč nebylo lze přes veškeru snahu doplňků se dopátrat. Pan Šamáček se na ostatní nepamatuje a kromě něho nikdo jiný ve vesnicích, které jsem dosud prošel, tuto píseň nezná.“ — Po pětatřiceti letech vyloudil jsem uvedená zde slova na Gustavu Machoni ve Veselí. Něco však přece asi chybí.

16. a) Stála je v zahrádce...

b) Má zlatá maminko...

Zvolna.

a) Stá-la je v zahrádce v pěknej šně - ro-vaj-ce,
b) Má zla-tá maminko, po-věz-te hnedlinko,

su-kyn-ku mě-la štrá - fo - va - nou, tvá - ři - čky jak ple-na,
jak semnou-bu-de, až já se vdám? „Ne-boj se, Nanyň-ko,

če-pe-ček s pantlema, bu-de z tebe, děvče, ho-dná že - na.
po-čekaj jen ma-linko, tvuj mji-lej ti po-vjí rád vše-cko sám.“

POZN. Zpíval mi Václav Bílý (77letý) ve Valu. U Erbena (3. vyd. str. 317) jsou slovní obměny. (Viz následující píseň.)

c) Stála je v zahrádce...

(Varianta z Erben. Příloha.)

Mírně.

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It consists of three systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a steady eighth-note accompaniment in the left hand and chords in the right hand. Dynamics include piano (p) and mezzo-piano (mp). The lyrics are: 'Stála je v zahrádce v pěkné šně - ro - vač-ce, a su - kni - čku mě - la štrá - fo - va - nou, tvá - ři - čky jak ple - na, če - pe - ček s pentle - ma: bu - de z te - be, hol - ka, hezká že - na.'

Stá - la je v za - hrá dce v pě kné šně - ro - vač - ce,

a su - kni - čku mě - la štrá - fo - va - nou, tvá - ři - čky jak ple - na, če - pe - ček

s pentle - ma: bu - de z te - be, hol - ka, hezká že - na.

POZN. Uvádím zde tuto obměnu jako příklad starobylé písně jihočeské. Je to píseň z Erben, jenž ji označuje jako prachenskou. Erben označuje vůbec písně jím sebrané pověčně: z Domažlicka, z Jičinska, z Berounska, z Prachenska, atd. — Prácheňsko — (užívám tohoto způsobu psaní podle úředního Statistického slovníku republ. čsl., ač s ním v jiných věcech, zejména pokud se týče „Kašperských Hor“ naprosto nesouhlasím) — Prácheňsko je pojem

velmi široký. Dlužno tu uvážit, že Prácheňský kraj měl (podle J. G. Sommra r. 1840) plošnou výměru 80 čtverečních mil, tedy asi 800.000 jiter. Rozprostíral se od bavorských hranic až po hranice Berounského kraje, zabíraje při tom největší část Šumavy s Královským Hvozdem a všemi rychtami, s Prachaticemi, Husincem, Vlachovým Březím, Vimperkem, Karlšperskými Horami, Sušicí a Železnou Rudou, dále města Volyni, Strakonice, Písek, Bavorov, Protivín, Vodňany, Netolice, Mírotice, Mírovíce, Horažďovice, Blatnou, Nepomuk, Březnici, Rožmitál, atd. Podle toho bylo by lze písně, které jsem zachránil na Stachovské rychtě a na Šumavě vůbec, řadit také mezi písně prácheňské. Ještě připomínám, že Prácheňský kraj dostal jméno od starobylého župního hradu Prachně (Prachyně, lat. Prahen) u Horažďovic, jenž nepochybně vznikl již v dávnověku pohanském. Podle báje sídlil tu kdesi Chrudoš, připomínaný v Libušině soudu. — Dokumentárně je hrad Pracheň zjištěn po první listině z r. 1184, podle níž jistý Heřman, syn Vilémův, vyměnil s klášterem v Plasích ves Čechin za Luhov. Bedřich, vévoda český, potvrzuje tuto směnu listinou, na níž mezi svědky jmenován je také Witcho (Vítek), kastelán prácheňský. *Tento Vítek je praotec Vítkovců a tím i Rožmberků.* Listina Břetislava I. s datem 18. srpna 1045, v níž je starší zmínka o Prachni, je padělek z 13. století. (Viz: G. Friedrich „Codex diplom. Boh.“ I. č. 304 a č. 379.) — Prácheňský kraj byl r. 1849 zrušen, ale r. 1855 opět obnoven a přezván na „Písecký kraj“.

17. Laštovička švítorná...

Mírně. *p*

La - što - vi - čka šví - tor -
Vstaň, muj mji - lej, už je

mp *p*

ná, čer - né, bí - lé pé - ři má,
den, za - přá - hni a po - je - dem,

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). It features a vocal line and a piano accompaniment. The piano part includes dynamic markings *mp* and *p*. The lyrics are in Czech and describe a black and white dove.

skoro neznatelně živěji *poco rit.* jako zpočátku

rá - no vstá - vá, vy - vo - lá - vá: vstaň, muj mji - lej,
do há - je - čku, do chlá - de - čku, tam se do - bře

skoro neznatelně živěji

už je den; rá - no vstá - vá, vy - vo -
mít bu - dem, do há - je - čku, do chlá -

poco rit. jako zpočátku

lá - vá: vstaň, muj mji - lej, už je den.
de - čku, tam se do - bře mít bu - dem.

POZN. Zpíval mi dědoušek Václav Dvořák ve Zlukově. Dvě slohy jsem vynechal.

18. a) K Borkovicům cesta...

b) Vitmanovský ovce...

Mírně živým pohybem.

mp

a) 1. K Bor-ko-vi - cům ce - sta,
2. Já o ní do - bře vím,
b) Vit-manov - ský*) o - vce

a - le že je ou - zká,   kdy-by na - ši pá - ni   po-vo - le -
a - le nic ne - po - vím,   kdy-by na - ši pá - ni   po-vo - le -
ma - jí zla - tý zvon - ce,   pa - se je má mi - lá   u pan - ský -

ní da - li,   je tam hol - ka   hez - ká.
ní da - li,   já se ní o - že - ním.
ho dvo - ra,   ať to vě - ří,   kdo chce.

Pozn. je na příští straně.

*) Na radu uherského ekonoma Antonína Widtmanna rytíře z Denglazu, dvorního rady arcivévody Karla, dal kníže Josef Schwarzenberg kolem roku 1820 proměnit dno rybníka „Nový vdovec“ u Hlíny v pole a luka. Pro lid určený k obdělávání těchto pozemků, jakož i pro uskladnění sklizně dal tam kníže postavit nový dvůr, jenž k počtě Widtmannově nazván „Vitmanov“. Hned od počátku byl při dvoře ovčín. Widtmann zemřel v Třeboni na cestě do Vidně 31. srpna 1842. Výnos dvora, od počátku skrovný, během nedlouhé doby klesl v trvalou pasivitu, a tak byl r. 1865 dvůr Vitmanov zrušen, pozemky opět zavodněny a rybník Nový vdovec zase obnoven. Se dvorem zanikl také ovčín a s ním ovšem i ty vitmanovské ovce se zlatými zvonci. Budovy bývalého dvora používány potom za hájovnu, která po převratu přešla pozemkovou reformou v ruce státu. (Podle schwarzenberského archivu v Třeboni.)

POZN. První dvě slohy mi zpíval Novák z Borkovic. Třetí mi zpíval Vančura v Mláce. — Od dráčovského učitele Voborníka mám zápis na podobný nápěv: „K tomu Bzí je cesta, cesta ušlapaná, já bych tam po ní šel, já bych tam nedošel, je tam holka hezká, a — hou, je tam holka hezká.“ — V dolním Bukovsku zpívala mi Marie Trubáčková: 1. „K Bukovsku je cesta, ale že je ouzká, kdyby naši páni povolení dali, je tam holka hezká. 2. Když sem se tam dostal, dobře sem se vyspal, ona ráno vstala, dveře zavírala, abych tam jen zvoštal. 3. Já tu nezvoštanu, já musím jít domu, koníčky pucovat, pěkně okšírovat, dávat jim obroku.“

c) To šalounský doubí. . .

Mírně živým pohybem.

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The piano part features a steady eighth-note bass line in the left hand and chords in the right hand. The vocal line has a melody with some grace notes and is marked with a piano (*p*) dynamic. The lyrics are in Czech and describe a path through a forest.

To ša-loun - ský*) dou - bí
Mo - je po - tě - še - ní,
je ši - ro - ký dlou - hý, a tam se pro - chá - zí,
pomoz mně z vě - ze - ní. „Z vě - ze - ní po - mů - žu,

když slunce vy-chá-zí, mo-je po - tě - še - ní.
z voj-ny, to ne-mů-žu, nej-ni mo - žná, nej - ni.“

*) Šalounským doubím je míněn dubový háječek u dvora Šalounu u Lomnice nad Lužnicí. Dvůr ten se původně jmenoval „Haškovský“, když jako příslušenství dvora Lomnice dostal se r. 1435 k Třeboni. V 16. století zove se „Bašta“ a pak po baštýři Šalounovi (1530—1535) Šalounem. R. 1636 připomíná se Šaloun jako pustý. Následujícího roku daroval ho král Ferdinand III. svému radovi a hejtmanu na Třeboni Janovi z Eckerstorfu, o němž je zmínka ve vypravování o Krávojně. Od Eckerstorfa koupil dvůr Baštu či Šaloun r. 1661 zase Jan Adolf hr. Schwarzenberg za 1200 kop miš. grošů zpátky ku Třeboni. Dnešní stavba pochází z r. 1776 a byla velmi nákladná a obtížná pro bezednost močálu, na němž dvůr stojí. Sta a sta dubových kmenů tam zapuštěno. (Třeboň. schwarzenb. archiv.)

POZN. Zpíval mi Tomáš Bouda v Lomnici n. Lužnicí. Slova písně jsou patrně jen úryvkem. Nápěv je v začátku totožný s písní „Jel Honza orati...“ (VII. čís. 30).

19. Žádná by to nedovedla...

Mírným pohybem. *mp*

1. Žá-dná by to ne-do-ve-dla, ze sta je-di - ná,
2. O - na se tak u-stro-ji - la, ja - ko na svá - tek,
3. O - na sto - jí před dvírkama: „ho - ši, poj - te k nám,
4. „Já je ma - žu každý rá - no hustou sme - ta - nou,

mf *p*

a - by se tak u - stro - ji - la, ja - ko má mji - lá, a - by se tak
 ru - ce v bo - ky po - de - pře - ný, kou - ká ze vrá - tek, ru - ce v bo - ky
 na - še dvíř - ka ne - vr - za - jí, já je ma - zá - vám, na - še dvíř - ka
 a - by dvíř - ka ne - vr - za - ly, dyž k nám ho - ši jdou, a - by dvíř - ka

u - stro - ji - la, ja - ko má mji - lá.
 po - de - pře - ný, kou - ká ze vrá - tek.
 ne - vr - za - jí, já je ma - zá - vám.
 ne - vr - za - ly, dyž k nám ho - ši jdou.

POZN. Zpíval mi Josef Vaňata ve Zlukově. Varianta třetí a čtvrté slohy je u Erbena (3. vyd. str. 275).

20. Zdvořile, zdvořiles mně...

Mírně. *mp*

Zdvo - ři - le, zdvo - ři - les mně, má zla - tá pa - nen - ko,
 „Ne - mu - síš, ne - mu - síš ty, syn - ku napejchanej

mf *mp*

zdvo-ři-les mně u-stla-la: sa-ma si si leh-la na po-stýl - ku,
ne-mu-síš k nám cho-di - ti, já mám svou postýlku jen pro se - be,

pochettino rit. *a tempo*
a mně si u-stla-la hra-cho-vin - ku, zdvo-ři - le, zdvo-ři-les mně,
a - ni sem ne-zká-za - la pro te - be, ne-mu-síš, ne-mu-síš ty,

pochettino rit. *a tempo*

má zla-tá pa-nen-ko, zdvořiles mně u-stla-la.
synku napejchanej, nemusíš k nám cho-di-ti." *mf*

POZN. Zpíval mi M. Havlíček v Drahotě. Druhá sloha nebyla v prvním vydání Blatáckých písní obsažena; ztěžka jsem ji vymámil v nejnovější době na G. Machoňovi ve Veselí.

21. a) U Třeboně stojí lípa bílá...

Mírně. *p*

1. U Tře-bo - ně sto - jí lí - pa bí - lá,
 2. Vy - ši - la mně na něm jen dvě rů - že,
 3. Vy - ši - la mně na něm je-dno srd - ce,

mp

u Tře-bo - ně sto - jí lí - pa bí - lá, pod tou lí-pou sto - le-ček,
 vy - ši - la mně na něm jen dvě rů - že, že o - na mě mi - lo - vat,
 vy - ši - la mně na něm je-dno srd - ce, že o - na mě mi - lo - vat,

mp

vy - ší - vá tam šá - te-ček má mi - lá, pod tou lí-pou sto - le-ček,
 že o - na mě mi - lo - vat ne - mů - že, že o - na mě mi - lo - vat,
 že o - na mě mi - lo - vat víc ne - chce, že o - na mě mi - lo - vat,

mp

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It consists of three systems of vocal melody and piano accompaniment. The first system includes three vocal lines and piano accompaniment. The second system continues the vocal lines and piano accompaniment. The third system concludes the piece with vocal lines and piano accompaniment. Dynamics include piano (p) and mezzo-piano (mp). The tempo is marked 'Mírně' (moderato).

vy-ší-vá tam šá - te - ček má mi - lá.
že o - na mě mi - lo - vat ne - mů - že.
že o - na mě mi - lo - vat víc ne - chce.

b) Okolo Stříbce je cestička...

Mírně.

1. O - ko - lo Stříb - ce je ce - sti - čka,
2. Šel sem tou ce - sti - čkou je - den - krát,
3. O - ni si o mně po - ví - da - li,
4. Vy mně truc na truc ne - dě - lej - te,

o - ko - lo Stříb - ce je ce - sti - čka, na ní pě - kná ze - le - ná,
šel sem tou ce - sti - čkou je - den - krát, spa - třil sem tam mou mi - lou,
o ni si o mně po - ví - da - li, ja - ko by mně truc na truc,
vy mně truc na truc ne - dě - lej - te, jen vy se s pá - nem - bo - hem,

na ní pě-kná ze - le - ná tra - vi - čka.
mou An - dul - ku roz - mi - lou s ji - ným stát.
ja - ko by mně truc na truc dě - la - li.
jen vy se s pá - nem - bo - hem mi - luj - te.

mp

POZN. Obě písně zpívala mi R. Konrádová ve Stříbřeci.

22. Hdyž má mjlá husy pásala...

Mírně živě.

mf

1. Hdyž má mji - lá hu - sy pá -
2. Pá - sla je tam v je - te - li -
3. Hna - la hu - sy me - zi - le -
4. „Proč bych si je roz - plí - ta -
5. „Až já bu - du tvo - je mji -

mp *mf*

sla, pě - knej bí - lej šá - tek na - šla,
ně, na tej pě - knej ou - do - li - ně,
sy: „roz - plejt si ty tvo - je vla - sy,
lá, hdyž já ne - jsem tvo - je mji - lá,
lá, roz - ple - tu je ja - ko ji - ná,

mf

tra - la - la - la, tra - la - la - la,

pě - knej bí - lej šá - tek na - šla.
na tej pě - knej ou - do - li - ně.
roz - plejť si ty tvo - je vla - sy.
hdyž já ne - jsem tvo - je mji - lá.
roz - ple - tu je ja - ko ji - ná.

mp

POZN. Zpíval mi Václav Tůma ve Zlukově. Podobný nápěv má píseň „Jsou jeptišky v klášteři...“ Slova její nelze však uveřejnit. K vůli rytmicky zajímavé odchylce nápěv zde připojuji:

Píseň „Jsou jeptišky v klášteři“ je v rukopisném Zpěvníku Karla Marie Jiříčka, pardubického sládka. Sborník Jiříčkův pozůstává ze čtyř objemných svazků, uložených v knihovně Národního musea, sig. III. E. 15. Jiříček opisoval si v letech 1845—1862 písně národní i umělé, nikoli však jen písně již tištěné, nýbrž i takové, které slyšel mezi lidem. Tím nabývá jeho zpěvník jistého významu. Všechny čtyry svazky byly po delší čas v držení Fr. Šimáčka, jenž je posléze daroval knihovně Národního musea.

Z woystraze bezbožným / tu porěšený pobožným wšem Pána Boha milujícíým lidem / t čímeo posledněm a nebezpečněm Letém.

Na Směno Wysoce Droseneho Pána Jana Wy-
léma z Rožmberka a na cestěm Krumlowi a Třeboni / Kojíte Towarys.
 šwa Zlatého Xauna / Uaywysšyho Pana Purtrabě Králowstwíj Českého / r.
 Tito Weršowé anebo Púšnička gest w nowi složená / na Zámku Prašským /
 od Blazjege Gircínskeho / je wšy vctiwé a ponížjené sluzebnosti /
 Jeho milosti tu poctiwosti.

Es zpívá se / yako: Wšychni Lidé křesťj spúje / w žižšyých a wetmách / r.

23. Páni pozorujte nyní...

(Vilému z Rožmberka k r. 1587.)

Mírným pohybem. *p*

1. Pá - ni po - zo - ruj - te
 2. Vy - lé - vá Bůh na o -
 3. Me - tlu svou při - chy - stal

poco rit. *a tempo*

ny - ní, buď do - má - cí, a - neb ji - ní, o čemž
 blo - ze zá - zra - ky k na - ší vej - stra - ze, ne - chtě -
 na nás, však, než po - čne tre - sta - ti nás, na - po -

poco rit. *a tempo*

poco rit.

se teď zmín - ka či - ní.
jí - ce na - ší zká - ze.
mí - ná ka - ždé - ho z nás.

poco rit. *p a tempo*

4. Z ROZMařilosti povstati čas nám od zlého přestáti, než nás počne Bůh trestati.	12. LOmiti rukami budou lidé, když ty věci půjdou, blaze těm, kdož z toho vyjdou.	20. RYchle zdejší obcování vezme v světě své skonání, v nebi trvá bez přestání.
5. BERE se k nám zlého mnoho, můžem znát hněv boží z toho, sluší povážiti toho.	13. VĚci strašlivé se zběhnou, moci nebeské se pohnou, mnozí lidé strachem zemrou.	21. STojíme-li tudíž padnem, kráčíme k cíli dnem za dnem, proč v duchu tělem nevládnem.
6. KAždý den se slyší jiný přežalostivé noviny, považmež, či jsou to viny.	14. A že jsme Boha hněvali nejhorší zlé k nám se valí, hříchy jsme příčinu dali.	22. VÁšně těla skrocovati máme a k Bohu volati, pokudž se chce smilovati.
7. Ač málo dbáme, nebozí, jak Bůh a zázraci mnozí morem, mečem, hladem hrozí.	15. TŘEba se nám hříchův káti, Bohu se na milost dáti, než nás jeho hněv zachvátí.	23. ZLATÝ věk již utek od nás, hliněnný obtěžuje nás v poslední nebezpečný čas.
8. NA nás jdou zlé věci opět, nebylo jich, jak stojí svět, jako těchto posledních let.	16. BOží láska se poznává že nám čas, k pokání dává, běda, kdož ho zanedbává.	24. HOtovosti při nás není, nechcem míti na to zření, že se všechny věci mění.
9. ČEhož dosvědčují staří proroci a praktykáři, i všeho světa hvězdáři.	17. NIKdy se zas nenavráti vzáctný čas, kdož jej potratí, musí věčně litovati.	25. ROUcho mějmesvatýchctností, jakožto poctiví hosti, chcemli s Kristem do radosti.
10. S KÝM chce o to radu vzíti když ty věci počnú býti, mají soudný den předjíti.	18. RYTÍŘsky bojovat sluší nám v pokušeních pro duši, než smrt stánek těla zruší.	26. NA vás se Bůh v hněvu strojí, znejtež to křestané moji, kdo z nás před ním práv ostojí.
11. KRUMtovní se pravda jistá poznává z slov Pána Krista, jenž se s námi k počtu chystá.	19. TO VÁžiti máme zdravě, o to pečovati právě, což přísluší k věčné slávě.	27. NEJprv přiložena k stromu již sekera střela k tomu naložená věrmež tomu.

28. VYtat bude neplodný strom
všeliký zlý, dobrého kromě,
a uvržen na oheň v tom.
29. Štusův¹⁾ divných ten svět skusí,
až se ztroskotá na kusy,
k posledku zahynút musí.
30. Šikují se na křestany
nepřátelé na vše strany,
chtěje rozbítí své stany.
31. PUKá se, aby netřesklo,
v čemž se křestanům zastesklo,
dej Bůh, by to zlé uteklo.
32. Raději at jsme v pokoji,
nevěda o válce, boji,
to za všechny věci stojí.
33. KRÁčejme k věčnému králi
na službu, jenž za ty válí,²⁾
kteříž by se jeho báli.
34. BĚží všechny věci k cíli,
však svět vešel v kratochvíli,
ač se k svému konci chýlí.
35. KRÁLOVSTVÍ boží se blíží,
budme trpěliví s kříži,
snášejič všelikou tíži.
36. ČEkejme bedlivě pána,
at jest nám od něho dána
milost, než se zavře brána.
37. Stůž každý v svém povolání,
podle hřiven sobě dání,
chcešli mít poděkování.
38. Když se Pán k soudu navrátí,
kážeť na pravici býti,
potom se do nebe brátí.
39. Y chcemeliž k tomu přijíti,
kdež se věrní věčně sytí,
snažmež se Boha prositi.

40. HOspodine, odpust zlosti,
v Kristově zasloužilosti,
jenž za nás učinil dosti.
Amen.

Vytištěno v Starém městě Pražském
u Buryana Waldy
Létha Páně M. D. LXXXVII.

¹⁾ Štusův – ran, nárazů – z něm. Stoss.

²⁾ Vá lí – staročeský tvar, místo válčí.

POZN. Jak z reprodukováného zde začátku původního tisku z r. 1587 je zjevno, složil tuto píseň Blažej Jičínský „na Zámku Pražským“ (patrně v paláci rožmberském na Hradčanech). Je to akrostichon na jméno a titul: „Pan Vilém z Rožmberka a na Českým Krumlově a Třeboni, rytíř tovaryšstva zlatého rouna, nejvyšší purkrabě království českého.“ – Sloha 27. je nesrozumitelná. U Jičínského je otištěna bez interpunkce. Pokoušel jsem se interpunkcí dát jí nějaký smysl, leč marně. Takových sloh mají rýmovníci Jičínský (jinak Domina) a Lomnický (rodinným jménem Žebrák) více. – Nápěv nalezl jsem v kancionálu M. Šteyera z r. 1683.

24. Už mně koně vyvádějí...

Zvolna. *p*

1. Už mně ko - ně   vy - vá - dě - jí,
2. Pře - staň - te mně   ko - ně se - dlat,
3. Nej - pr - ve s mo -   jí ma - ti - čkou,
4. Dě - ku - ju vám,   má ma - ti - čko,

už mně ko - ně, se - dla - jí, už mně ko - ně vy - vá - dě - jí,
pře - staň - te mně trou - bi - ti, pře - staň - te mně ko - ně se - dlat,
ke - rá mě vy - cho - va - la, a po - dru - hý s mou pa - nen - kou,
za va - še vy - cho - vá - ní, dě - ku - ju ti, má pa - nen - ko,

a hor - ny - sti trou - bě - jí, už mně ko - ně,
já se mu - sím lou - či - ti, pře - staň - te mně,
ke - rá mě mji - lo - va - la, a po - dru - hý,
za tvo - je mji - lo - vá - ní, dě - ku - ju ti,

vy - vá - dě - jí, a hor - ny - sti trou - bě - jí,
ko - ně se - dlat, já se mu - sím lou - či - ti,
s mou pa - nen - kou, ke - rá mě mji - lo - va - la,
má pa - nen - ko, za tvo - je mji - lo - vá - ní.

POZN. Zpíval mi Karel Jakeš ve Veselí. V novější době (1923) zpíval mi na týž nápěv Fr. Železný ve Zdíkově tři slohy, které jsou patrně úryvkem delší písně: 1. „Stojí hruška v širém poli, vršek se jí zelená, pod ní stojí má panenka, je celá uplakaná. 2. „Proč pak pláčeš, proč naříkáš pro věneček zelený? neplač, holka, nenaříkej, já ti koupím zláčený.“ 3. „Jak pak ty jen rovnat můžeš zláčený k zelenému, jak pak ty se rovnat můžeš k mládenci poctivému? ...“

25. V tej třebonckej hospodě...

Mírným pohybem.

mp

1. V tej tře-bon-ckej ho-spo-dě mu-zi-ka pě-
 2. Tan-cu-jou tam pos-kne-čti, ma-jí čer-ve-
 3. Ty ša-ty sou do-sta-li to od pa-na

kně hra - je, puj - dem se tam po-dí - vat, kdo pak to tam
 ný ša - ty, klo - bou - čky pre-mo-va - ný, a fé-dr-pu -
 poš - mi - stra, dyj sou mě - li za-přa-hat pro cí - sa - ře

poco rit.

tan - cu - je, kdo pak to tam tan - cu - je.
 še ta - ky, a fé-dr-pu - še ta - ky.
 Fran - ti - ška, pro cí - sa - ře Fran - ti - ška. *)

a tempo mp

poco rit.

* VYSVĚTLIVKA : Píseň se týká cesty císaře Františka I. a jeho choti Karoliny Augusty do Prahy, koncem července 1833. Oba císařští manželé vyjeli s celou suitou na dvaceti vozech z Vídně 25. července a dospěli přes Štokeraavu a Horn na noclech do Schremsu. Odtud vyjeli na druhý den ráno a před 10. hod. dopolední přijeli na hranici Čech mezi Tuští (něm. Schwarzbach) a Suchdolem, kde u pohraniční tabule na dlouhém dřevěném mostě byla postavena slavobrána a zde byli císařští manželé uvítáni za obrovské účasti lidu z dalekého okolí. V Suchdole se přepřahalo. Nejbližší přepřahací stanicí byla pak Třeboň. Zde byl tehdy poštmistrem Frant. Xav. Rádl, jenž svůj úřad bral nesmírně vážně a nedal si do svých záležitostí nikým mluvit. Tak na př. direktor třeboňského panství všemožně se snažil, aby se panství dostalo cti, aby jeho koně vezli císařské manžely, ale pan Rádl tuto nabídku mocného direktora hladce zamítl, odvolává se, že je osobně odpověden za to, že císaře povezu jen spolehliví koně poštovní. A také se vyťasil s příslušným přísným poručěním vrchní poštovní správy v Praze, které platilo ovšem pro všechny poštímistry na celé trati císařovy cesty.— Zajímavé je, jak císař tehdy jel. Na každé poštovské stanici muselo být připraveno 66 koní. V Třeboni musel pan Rádl přistavit z toho počtu 12 koní. Šest z nich táhlo dvousedadlový kočár v čele průvodu, obsazený císařskými manžely a dvěma lokaji, další 4 poštovní koně byli zapřaženi v pryčce jedoucí hned za prvním kočárem, v níž seděl generál jízdy hrabě Crenneville, císařův generální pobočník, plukovník von Appel, pak lokaj a dvorní sedlář. Zbývající dva poštovní koně byli určeni do pryčky č. 12, v níž jel dvorní účetní von Schart s jedním mužem vídeňské hradní stráže. Vedle těchto dvanácti poštovských koní dodalo panství třeboňské 30 svých nejlepších režijních koní, poddaní třeboňského panství pak ostatních čtyřadvacet koní.— Pan „pošt mistr“ Fr. X. Rádl, patrně aby se před vídeňským dvorem hodně „blýskl“, oblékl své „posknechty“ do uniforem zbrusu nových a z toho pak vznikla naše roztomilá píseň.— Přes Třeboň jel císař František I. toho dne (t. j. 27. července 1833) již po čtvrté. V aktech třeboňského archivu je o těchto dřívějších cestách mocnářových přes jižní Čechy uchováno mnoho zajímavých podrobností. (Podle třeboňského schwarzenberského archivu.)

POZN. Zpíval mi Jan Dvořák ve Zlukově. Na týž nápěv zpívali mi u Nováků ve Vescích nábožensko-mravoučnou píseň, tak zvanou „příkladnou“, jakých bylo na českém jihu dříve dosti, a které se hlavně při svatbách zpívaly. Píseň u Nováků mi zazpívaná je podle svědectví mých zpěváků nekonečná; uvádím zde jen 19 sloh: 1. Sem pospěšte křesťané, poslechnout slovo Páně: krásná panna Johanka byla rodem pohanka. 2. Otec její myslivec, pohanský zatvrzelec! Nesměla se modlití, ani Bohu sloužiti. 3. Tajně Boha ctívala, Matku boží vzývala, při tom Krista Ježíše svaté rány líbala. 4. Šla Johanka sloužiti, do města se cvičiti, dostala se do služby k nábožnému hraběti. 5. Ten hrabě jí rád míval, jako své dítě ctíval, se svou manželkou milou měl radost nevýslovnou. 6. Dvě léta tam sloužila, pak hraběte prosila, že by ráda na víru katolickou vstoupila. 7. Prosim vás, moji páni, prosím pro Krista rány, jen vy se mě ujměte, za kmotry mně budete. 8. Chceš, Johanko, křtěna být, jaké jméno tvé má být? Já miluji Marii, jméno její nosit chci. 9. Otec dceru proklínal, smrti jí vyhrožoval, ale ona nedbala, přec se pokřtít nechala. 10. Řkouc: pro mne sám Kristus Pán svatou krev vycezoval, já též umru pro něho, pro Ježíše samého. 11. Měla ona obyčej: každou neděli večer růženec se modlila, Matičku boží ctíla. 12. V lese stojí kaplička, v ní je Krista Matička, tam svou radost mívala, svatou Pannu ctívala. 13. Otec flintu nabije, že dceru zamorduje; dověděl se, kam ona modlívat se chodila. 14. Přišel, na ni namířil, po svoji dceři střelil, ona jen se usmála, Matku boží vzývala. 15. Otec jí vyhrožoval, těžkou smrt představoval, ale ona nedbala, pobožnost svou konala. 16. Přišel k ní v noční době, když byla na modlitbě, meč a flintu v ruce své, takto pravil k dceruše: 17. Nechtělas poslechnouti, já tě musím zabít; meč jí vrazil do srdce, převelice hluboce. 18. „Marjá Panno,“ zvolala, „pro rány Krista Pána, otče, krev má nevinná, pomsta bude jediná.“ 19. Nechal v ní meč vězeti, tak ji nechal ležeti, a sám domů pospíchal, temnou nocí ubíhal. . . (Dalších správných sloh a tím i také mravoučného rozluštění jsem se nedopátral, přes to, že mi ve Vescích dali zpěvník, v němž je přes třicet sloh; ty jsou však tak zamotány, že z nich není možno ničeho vybrat. Ale myslím, že tohle každému stačí.)

Deus prouidebit.

222

**Wysoce Drozenému Panu / Pa-
nu Wplémowi z Rožmberka / a na Cjestém Krum-
lowé a Třeboni: Rytíři Towaryšstwa Zlateho Kamna. Spráw-
cy a Wládaři Slawného Domu Rožmberského / Nejvyššímu
Panu Purgrabi Království Cjeského / Gebo milosti / rč.
Blázej Gitičinský, pozdravenij / s žádostij a s wissowaním wse-
ho dobrého a Spasitelného (přítom swau chudau Službu před-
střagic / sewšy wctiwau ssetrnosti). wěrné wissuge / a wptijnné
žadá / rč. A tuto Pjiseň duchownj (o Božim Rytíři)
připisuge / přiwlastňuje / y daruge: Ge-
homilosti ku Poctiwosti.**

223

**RESTINA
LENTE.**

224

Tep mšle / pod kři-
žem gdaucy /
Pro radost Sláwy
šudaucy.

**Wšst skály Božij Rytíři /
Korunat se Sláwy šljšš.**

**O Duchownijm Rytíři /
Cottj / o každém Křestianském Cjlowiku rytčnj-
cym pod Křižem Krystowym / pro naděti šudaucy Sláwy / a pro
dogitij wěčného žiwota / po tomto časném / pracném / a tesklivém ži-
wotě / kteréhož máme dogiti z wjry Krystowy / a w geho dosti wči-
nénij / netoliko za hčijchy naše / ale za hčijchy wšeho Swěta. Tato
Pjiseň Duchownj (k odpjírání Diablu zlošnému / Swětu podwo-
dnému / Tělu swěwolnému / hčijchu mržnému / y wšeliké zlé a nezřijzené
žádosti) gest wonowé složena / y z nákladu geho wytlačena / To-
tjž, od Blázeje Gitičinského / ginát Domina / rč.
Léta Páně M. D. LXXXIX.
24. dne Máje.**

26. Kdo chceš býti rytíř boží...

(Vilému z Rožmberka k r. 1589.)

Mírným pohybem.

mp

1. Kdo chceš bý - ti ry - tíř bo - ží,
2. Máš vzít o - dě - ní du - chov - ní,
3. Hled svá be - dra pod - pá - sa - ti,

p *mp*

pro mzdu ne - bes - ké - ho zbo - ží,
bys moh o - do - la - ti o - hni,
du - cho - vní meč při - pá - sa - ti,

mp vem so - bě na - u - če - ní z to - ho, *f* ne - py -
dá - blu s vše - mi ší - py je - ho, ne - byl
k od - pí - rá - ní vše - mu zlé - mu, dá - blu,

kneš na vě - ky to - ho.
pře - mo - žen od ně - ho.
svě - tu, tě - lu své - mu.

4. Oblec pancnýř spravedlnosti, kráčeř z jedněch v druhé ctnosti, bojuj jako rytř pravý, pro korunu věčné slávy.
5. Vem na se lebku spasení, k všelijakému snášení zde rozličných protivenství, pro věčné blahoslavenství.
6. Bud vždy Kristovým rytřem, vem před se pavězu s křížem, měj víru, naději jistú, že zvítězíš v Pánu Kristu.

POZN. Píseň ta má ještě mnoho sloh dalších, nemám však za důležité, aby zde byly všechny otištěny. Kdo se o ně zajímá, toho poukazuji na sborník Václava Dobřenského z r. 1580 v strahovské knihovně. – Nápěv zjistil jsem v kancionálu M. Šteyera z r. 1683. – Nevíme, co význačného by bylo připadlo právě na 24. května 1589. Pan dr Markus míní, že tu jde prostě o žebravou píseň, za niž Jičínský čekal knížecí odměnu.

27. Až bude náš rychtář...

Mírně živým pohybem. *mf*

Až bu - de náš ry - chtář svý - ho sy - na
Až bu - de náš ry - chtář svo - ji cer - ku

p *mp*

poco rit. *a tempo*

že - nit, pu - de - me ho vši - chni ze vsi do - pro - vo - dit,
vdá - vat, mu - sí - me jí pě - kně ces - tu k do - mu svá - zat,

poco rit. *a tempo*

Detailed description: The image shows a musical score for a piece titled '27. Až bude náš rychtář...'. The score is written in G major and 3/8 time. It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The vocal line begins with a rest, followed by the lyrics 'Až bude náš rychtář svýho syna' and 'Až bude náš rychtář svoji cerku'. The piano accompaniment starts with a piano (*p*) dynamic and includes a mezzo-forte (*mp*) section. The score includes tempo markings: 'Mírně živým pohybem.' (Moderately lively movement), 'poco rit.' (slightly ritardando), and 'a tempo' (return to original tempo). The lyrics for the second system are 'že nit, pu de me ho vši chni ze vsi do pro vo dit,' and 'vdá vat, mu sí me jí pě kně ces tu k do mu svá zat,'.

a mu - se - jí hou - kat du -
a to zro - vna u je - jich

mp

mp

dy, rych - tář nám dá pji - va štyry su - dy, su - dy,
vrat, rych - tář nám dá za to zlatej du - kát, du - kát,

mp

pji - va šty - ry su - dy.
za to zla - tej du - kát.

POZN. Zpíval mi Gustav Machoň ve Veselí. Je to rovněž píseň starého Bilého z Valu a Machoň musel dlouho vzpomínat, než se na ni docela upamatoval.

28. Dyj sem já šel vod Zlukova...

Mírným pohybem. *mp*

1. Dyj sem já šel vod Zlu-ko-va
2. Já sem se jí hned začal vy-
3. Já se bu-du co ne-vi-dět

p *mp*

poco rit. *a tempo*

ce - stou, po-tkal sem tam je - dnu pan - nu hez - kou,
ptá - vat: „br - zo - li se, hol - ka, bu - deš vdá - vat?“
že - nit, chceš-li, hol - ka, já k vám bu - du cho - dit;

poco rit. *a tempo*

ne - ma - lou a ne - vel - kou, ne - ma - lou a ne - vel - kou,
„Za rok, ne - bo za dvě le - ta, za rok, ne - bo za dvě le - ta;“
za rok, ne - bo za dvě le - ta, za rok, ne - bo za dvě le - ta,

Detailed description: This is a musical score for a song. It consists of three systems of music. The first system includes a vocal line and a piano accompaniment. The tempo is marked 'Mírným pohybem.' and the dynamics are 'mp'. The piano part starts with a piano (*p*) dynamic and then moves to mezzo-piano (*mp*). The second system continues the vocal line and piano accompaniment, with tempo markings 'poco rit.' and 'a tempo'. The third system also continues the vocal line and piano accompaniment, with 'poco rit.' and 'a tempo' markings. The lyrics are in Czech and describe a man who has been with a woman for a long time, and she asks him if he will marry her.

poco rit. *a tempo*

hez-kou hol-ku mo-dro-vo - kou.
ře-kla hol-ka mo-dro-vo - ká.
bu-dez-te-be hez-ká te - ta.

poco rit. *a tempo*

POZN. Zpíval mi Jan Dvořák ve Zlukově. V prvním vydání Blatáckých písní byla ještě čtvrtá sloha: „Sedlejte mi mýho koně lysku, já pojedu zejtra ráno k Písku; na konička vyskočím, šátečkem si zatočím, naposled se s tebou loučím...“*)

29. a) Eště kůže na beraně...

b) Naše máma dycky říká...

Živě. *mf*

a) E - ště ků - že
b) Na - še má - ma

mp *mf*

na be-ra-ně, uj se-dlá-ci pi-jou na ně, e - ště ků-že na be-ra-ně,
dy-cky ří - ká, že mě str-čí do py-tlí-ka, na - še má-ma dy-cky ří - ká,

fp *fp* *fp*

*) Je to patrně asi úryvek jiné písně, před lety již zaniklé.

mp

uj se - dlá - ci pi - jou na ně; pi - je je - den, pi - jou dva,
že mě str - či do py - tlí - ka; až pak bu - de mu - zi - ka,

e - ště be - ran ků - že má, pi - je je - den, pi - jou dva,
že mě vyn - dá z py - tlí - ka, až pak bu - de mu - zi - ka,

e - ště be - ran ků - že má.
že mě vyn - dá z py - tlí - ka.

POZN. Zpíval mi Matěj Bílý v Mezimostí. Zpívala prý se při zabíjení skopce.

30. a) Ach, můj Bože nebeskej...
 b) Sedláčkovi dobře je...

Mírně *p*

a) Ach, můj Bo - že ne - bes - kej,
 b) Se - dlá - čko - vi do - bře je,

jen mě tu - ze ne - tre - stej; dyž vsta - nu rá - no,
 dyž na - mlá - tí, on vě - je;*') pše - ni - čka pla - tí

modlím se má - lo, měl bych či - nit po - ká - ní,
 za šty - ry zla - tý, je - čmí - nek je za du - kát,
poco rit. *a tempo*

p

děv - čát - ka mi ne - da - jí.
na se - dlá - čky do - bře tak.

p *mp*

*) Věje — od slova vátí (vítr věje). Sedlák, když na mlatě vymlátí obilí, věl, či přemítal, přehazoval je „věječkou“, aby se pleva odloučila. Věječka, lopata vějící, byla dole hranatá, vykrouhlá, dřevěná. (Jos. Jungmann Sl. V. str. 54.)

POZN. Zpívali mi Matěj Bílý v Mezimostí a Jan Dvořák v Zlukově. V novější době J. Vašta v Soběslavi, se začátkem: „Náš tatíčku nebeskej...“

31. Eště dnes...

Zcela mírně živě. *mf ritard.* *mp a tempo*

E - ště dnes bu - de ze mě
E - ště dnes bu - de ze mě

ve - le - bný pán, e - ště dnes bu - de ze mě kněz;
ka - pu - cí - nek, e - ště dnes bu - de ze mě kněz;

mf ritard. *mp a tempo*

mf ritard. *mp a tempo*

mf ritard.

dám si hla - vu o - stří - ha - ti, bu - du hol - ky zpo - ví - da - ti, e - ště
za ka - mny, tam na la - vi - ci, dám u - dě - lat zpo - věd - ni - ci, e - ště

mf ritard.

mp a tempo

dnes bu - de ze mě kněz.
dnes bu - de ze mě kněz.

mp a tempo *mf*

POZN. Zpívali mi Jan Hamr a Jan Kouba v Drahově. Ve sbírce Slavie (I₃ 67) je obměna slov, bez nápěvu.

32. Páni muzikanti...

(Vojenská.)

Mírně.

mp

1. Pá - ni mu - zi - kan - ti,
2. Se - stup - te zas do - lů,
3. Plášť už na so - bě mám,
4. Tam - bor prud - ce tlu - če,

mp

mf

vem - te i - štr - men - ty, za - hraj - te mně,
 hraj - te vše - mu li - du, a - by se to
 na mou mji - lou vo - lám, a - by mě šla
 mně se tře - se srd - ce, pod, má ze všech

mp

za - trub - te mně ná - kej pě - knej marš, stou - pně - te na la - vi -
 za - lí - bji - lo též Pá - nu Bo - hu, a též ta - ky mej mji -
 vy - pro - vo - dit, je - li u - při - mná; o - na mně od - po - ví -
 znej - mji - lej - ší, pod, po - dí - vej se; aj se na mě po - dí -

mf Velmi mírně

ce, ob - ve - sel - te mé srd - ce, a - by se to
 lej, mej Ma - řen - ce roz - mji - lej, ať si z to - ho
 dá, že to ne - ní věc mo - žná, žá - dnej ne - ví
 váš, pak mě víc ne - u - hli - dáš, ško - da je tě

a tempo

za - lí - bji - lo, mo - jí mji - len - ce.
 nic ne - dě - lá, že sem od - ve - den.
 co je lá - ska, kdo ji ne - po - zná.
 má pa - nen - ko, mo - dré o - ňi máš.

a tempo
mp

POZN. Zpíval mi ve Valu uč. Adámek z Tábora, valsčský rodák. Slova doplnili mi na místě V. Bílý a J. Bílý.
 Píseň měla kdysi snad více sloh.

33. Dybych já moh vědět...

Velmi mírně.

1. Kdybych já moh vě - dět, kde ty bu - deš le - žet,
 2. Na o - kýn - ko kle - pám, na mou mji - lou vo - lám:
 3. Po - stýl - ka ze - le - ná, pe - řin - ka pra - cho - vá,

mo - je zla - tá Na - nyn - ko, — při - šel bych já k to - bě, než mě - sí - ček vy - jde,
 „pojď, Na - nyn - ko, o - te - vřít; — je - stli ne - o - te - vřeš, spá - nem - bo - hem si lež,
 Na - nyn - ka ja - ko kví - tí, — ja - káž je to ra - dost, dyž je e - ště mladost,

p
mp

za-kle - pat na o - kým - ko, ———— při - šel bych já k to - bě,
ne - mu - sím já k to - bě jít, ———— je - stli ne - o - te - vřeš,
za hez - kou pan - nou jí - ti, ———— ja - káž je to ra - dost,

než mě - sí - ček vy - jde, za kle - pat na o - kým - ko. ————
s pá - nem - bo - hem si lež, ne - mu - sím já k to - bě jít. ————
dyž je e - ště mladost, za hez - kou pan - nou jí - ti. ————

mp

POZN. Zpíval mi Jan Dvořák ve Zlukově. Ve sbírce Slavie (I₂ str. 23) je slovní obměna. Slyšel jsem tu píseň také na Šumavě se začátkem: „Kýž je možná vědět . . .“

34. Já sem Hošek...

Rozmarně. (*Scherzando*) *mf* Mírným pohybem, furiantsky.

Já sem Ho - še - - ek,
„Aj, ty Ho - šku, ————

mp *mf*

u - dě - lám si do - še - - ek, až ten do - šek u - dě - lám,
po - čkej ty si tro - šku, nic ty na mě ne - vo - lej,

tak si na tě za - vo - lám: má mji - lá,
ne - jsi žádnéj muj mji - lej: mám svý - ho

poco rit. *f* Rozmarně. *p*
pod sem, při - kre - ju tě šo - sem!
Ku - bu, ty si u - tři hu - bu!

VYSVĚTLIVKA. V Ponědrážku na Třeboňsku žil před dávnými lety sedlák Hošek, výborný zpěvák. Ten prý přišel jednou do hospody, a spatřiv tam kteréś místní hezké děvče, které přišlo pro pivo, vesele je oslovil improvisací první slohy. A děvče bylo prý tak pohotové, že mu na místě odpovědělo vtipnou improvisací slohy druhé. Tak mi vypravoval Machoň. — Dnes v Ponědrážku už Hošků není, ale na jednom statku říkají tam podnes „u Hošků.“

POZN. Zpíval mi Gustav Machoň ve Veselí nad Lužnicí.

35. Okolo Blateckýho...

Mírným pohybem.

p

1. O - ko - lo Bla - tec - ký - ho,
2. Nes ty mě, ko - ně - ku, nes,
3. Těš se jen, má mji - lá, těš,

du - by se ze - le - na - jí,
tam přes ten bo - ro - vej les,
byl sem já na pou - ti dnes,

po - věz mně, má mji - lá, An - dul - ko roz - mji - lá, kde sme se
do - nes mě k mej mji - lej, An - dul - ce roz - mji - lej, já s ní chci
kou - pil sem ti pou - ti, ta pout tě za - rmou - tí, že ty mě

mji - lo - va - li, po - věz mně, má mji - lá,
 pro - mlu - vit dnes, do - nes mě k mej mji - lej,
 ne - do - sta - neš, kou - pil jsem ti pou - ti,

An - dul - ko roz - mji - lá, kde sme se mji - lo - va - li?
 An - dul - ce roz - mji - lej, já s ní chci pro - mlu - vit dnes.
 ta pout tě za - rmou - tí, že ty mě ne - do - sta - neš.

VYSVĚTLIVKA. „Blatecký“ je malý rybník poblíže vesnice „Blatce“ nebo „Blatec“, která leží na cestě vedoucí z blatského Komárova do Bechyně. Z Komárova je tam asi $\frac{3}{4}$ hodiny pěšky. Rybník ten býval kdysi větší, nyní už je z polovice vyschlý. Staré duby jsou tam podnes. — Zajímavé je, že *k vůli rybníku Blateckému se bratři Rožmberkové poštířili a to hodně tuze*. Pan Vilém, jenž se na pana Petra Voka hněval už pro jeho odchýlení se od katolictví a přistoupení k religii evangelické, nemálo se také pohoršil věci na pohled nepatrnou. Václav Březan vypravuje o tom v životopise pana Petra Voka k roku 1586 takto: „Z jara dělána stoka přes grunty Třeboňské u vsi Svinek na rybník Blatecký, jenž náležel k panství Bechyňskému; a ač něco na odporých o to bylo, však potom mezi pány bratřími porovnání, když lidem slušné odměny vykázány jednáním Krčínovým, stalo se. Jan Benýdek byl tehdáž hejtmanem na Třeboni.“ Ale k porovnání tak brzy nedošlo. Neboť k roku 1587 poznamenal Březan na str. 113: „A takž pan Petr Vok... ač od pana z Hradce, aby na veselí svatební téhož pana bratra (Viléma) do Prahy přijel, že nedorozumění to mezi nimi bohdá spokojí, požádán byl, nejel.“ Abyste tomu dobře rozuměli: Pan Petr Vok dal stoky, či strouhy k rybníku Blateckému, jenž náležel k jeho panství Bechyni, udělat v gruntech třeboňských, patřících panu Vilémovi, a ten nařídil, aby byly zase zamety, t. j. zasypány, ač Krčín se přimlouval, aby se tak nestalo. K tomu Březan poznamenal na str. 116: „Pro to zametání a zasutí těch stok Jan Benýdek, hejtman Třeboňský, byl od pana Petra v nebezpečnosti za dlouhý čas.“ — Zdá se mi, že rybník Blatecký zanikl později proto, že byl odkázán na vodu přiváděnou povíce z cizího panství, což vedlo ke sporům i mezi bratry. Po smrti posledního Rožmberka, pana Petra Voka, byl osud Blateckýho asi trvale rozhodnut. (Podle akt archivu třeboňského spustl za války třicetileté.)

POZN. Zpívala mi ve Vescích M. Semrádová. Nemohu tvrdit, že by píseň ta byla vznikla už za pánů z Rožmberka, ale pravděpodobně je, že vznikla v době, kdy Blatecký ještě něco znamenal, tedy nejpozději asi v letech 1618 až 1648. V Erbenovi (3. vyd. str. 211) jsou obměny druhé a třetí slohy.

ILLVSTRISSIMI DOMINI D. VILHELMI A ROSIS &c. SV-
PREMI PVGRAVII REGNI BOHEMIAE, &c. GRA-
tia recuperandae pacis Poloniae destinati, Legati dignissimi
Allusio in Psalmum Davidis 129. De profundis
clamaui ad te Domine &c.

Lambicum.

De profundis clamaui ad te Domine.

Wolám k tobě z hlubokosti/
w cypí Zemi w neznámosti/
wšlyš hlas můj z své milosti/
mocný Bože na vyšsti.

Fiant aures tuę intendentes.

Y buďtež Swatě Bžij twé/
nakloněné k modlitbě mé/
a k hlasu mého wolání/
prošjím wěrně bez přestánís.

In uocem deprecationis meę.

Ljstostiwý Bože Pane/
k twé milosti swrchowaně/
wolám wšdycky wewšlech časých/
nesšetř hříchůw skutkůw našých:

Si iniquitates obseruaberis Domine, Domine
quis sustinebit?

E y būdeshli žich šecřiti/
Lidem podle nich platiti/
Pane Bože wšsemohauč/
řdo sněsti gen bude moce:

Quia apud te propiciatio est.

Mnohého žšy smilowánj/
w tebeť gest slitowánj/
proněž day pokoj Narodům/
neday žahynauti Rodům.

Et propter legem tuam sustinui te Domine.

ZR uss auklady lřtiwých Lidj/
genž pokoge nenáwidj/
day Křestianům w lásce býti/
tak palž chce twág Žákon mřti.

Sustinuit anima mea in uerbo eius.

O čekáwám trpěliwě/
w Polřie pracugi bedliwě/
abych slowem Pana mého/
žgednal tam mnoho dobrého.

Sperauit anima mea in Domino.

Zjádne nemám pochybnosti/
čěšjím se Božj milosti.
má Dusse wšdy dauřá w Pana/
že wěc nebude žmřhán a.

A custodia matutina usq; ad noctem,

M ůg Bože račij pomocy/
a od gřtra až do nocj/
šám ty mne rač ořřřhati/
w předšewšetj spomáhati.

Speret Israel in Domino.

Být dauřal Lid Izrahelřj/
ten nášš mily Narod Čěřřj/
že pokog bude wewřzen/
nebude wěčně protřzen/

Quia apud Dominum misericordia.

E y neb Pán gest milostiwý/
milosřdný ljstostiwý/
a milosřdenřtroj geho/
nemá konce nižádneho.

Et copiosa apud eum redemptio.

R ořřřitost mu nelibá/
Swornost geho Sřdceř hřbá/
ž laždě težkosti šauřeni/
hogné wšho wřkaupenj.

Et ipse redimet Israel.

K onečně ont wřkaupj šám/
wřřwobodj gřa mocný Pán/
Lid Izrahelřj Křestianřj/
ž laždě ržznice nelřřj.

Ex omnibus iniquitatibus eius.

A no žewšlech neprawostj/
y řdož gřau w hře težkosti/
pomůž gim Pán Bžj z milosti/
a přiwede do Radosti.

Esimon Lomnický.

36. Nesu ti, milej, nesu novinu...

Mírným pohybem. *p*

1. Ne-su ti, mi - lej, ne - su no-
 2. Dyž be-rou, be - rou, já ta - ky
 3. Vy-bo-jo - val sem ko - ně vra-

mp

mf

vi - nu, že na těch Bla-tech be-rou na voj-nu, že na těch
 pu - jdu, co vy-bo - ju - ju, to - bě da ru - ju, co vy-bo-
 né - ho, sed-ni, má mi - lá, sed-ni na ně-ho, sed-ni, má

Bla-tech be-rou na voj-nu.
 ju - ju, to - bě da - ru - ju.
 mi - lá, sed-ni na ně-ho.

The musical score is written in 3/8 time with a key signature of three sharps (F#, C#, G#). It consists of three systems of music. The first system includes a vocal line and a piano accompaniment. The piano part starts with a mezzo-piano (*mp*) dynamic and then softens to piano (*p*). The second system continues the vocal line with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and the piano accompaniment. The third system concludes the piece with a final vocal line and piano accompaniment.

p *mf*

4. Jak na něj sed - la hned ce - lá zbled - la, kam se ti,
5. Ztra - ti - la sem ji vle - se na trá - vě, dyj sem se -

An - čko, krá - sa po - dě - la, kam se ti, An - čko,
ka - la je - te - le prá - vě, dyj sem se - ka - la

krá - sa po - dě - la?
je - te - le prá - vě.

POZN. Zpívala Frant. Šimečková ve Zlivi mému věrnému průvodci po Blatech Zbudovských, odb. uč. Karlu Mitiskovi z Čes. Budějovic. Připojila ještě tři slohy z písně „Chmeličku, chmeli...“, které sem ovšem nepatří.

37. Proč kalina v strouze stojí...

(Svatební.)

Zvolna.

The musical score is written for voice and piano. It consists of three systems of music. Each system has a vocal line on a single treble clef staff and a piano accompaniment on two staves (treble and bass clefs). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The tempo is marked 'Zvolna.' (Ad libitum). The score includes lyrics in Czech. Dynamics include piano (*p*) and accents. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

Proč ka-li-na v strouze sto-jí?
Jak pak bych se já hně-va-la,

Pro-to - že se su-cha bo-jí. Stůj,ka-li - no, ne-hej-bej se,
dyť sem všecko o - pu-sti-la, ot-ce, mat-ku, i přá-te-le,

má pa-nen - ko, ne-hně-vej se.
zvo - li - la sem je-nom te - be.

POZN. Zpíval mi Václav Bílý ve Valu. U Erbena (3. vyd. str. 340) několikaslohová varianta.

38. Já sem ze Zlukova...

Mírným pohybem. *mp*

The musical score is written for voice and piano. It consists of three systems. The first system is in 2/4 time, key of D major, and features a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The second system includes a tempo change to 3/4 time, marked 'ritard.' and 'a tempo', with lyrics continuing across the systems. The third system returns to 2/4 time and concludes the piece. Dynamics include *mf* and *mp*.

Já sem ze Zlu-ko - va ry - chtá - řo -
 Já sem ry - chtá - řův syn, já se že -

ritard. *a tempo*

vá ce - ra; ne - vdá - va - la bych se, ne - vdá - va - la bych se,
 nit mu - sím; ša - fá - řo - vá Nan - ka je mo - je mji - len - ka,

ritard. *a tempo*

kdy - bych ne - mu - se - la.
 tu já do - stát mu - sím.

POZN. Zpíval mi Jan Dvořák ve Zlukově. V prvním vydání Blatáckých písní jsem přičinil poznámku: Tuto píseň přinesl prý na Blata „řezáč“ (nunvár) Haluza z Komni na Moravě již před dvaceti lety. (Tedy nyní před více než padesáti lety.) Haluza prý zpíval: „Já sem ze Šanova...“ Nyní k tomu dodávám: Je-li to pravda, pak píseň jistě nezůstala tak, jak ji Haluza přinesl, nýbrž po blatsku se během let přetvořila nebo přizpůsobila.

Píseň o duostogennstwj Swateho stawu Manželstého/ kte-

ryzto sám Báh bstanowiti/ poswetiti/ a w mnohých wícech betiti rátil/

Jakž se z řečro Weršytkow to poznati može:

*Auctor, postq, locus, tempus, saluatio, virgo,
Christus, discipuli, signum factum quoque primum.*

ka poctiwosti a Eména y Slawnému Swadebnímu Weselí/ Wysoce Droženého Bá-
na/ Pana Petra Wola z Kozumberka a na Běhyni zc. Geho milosti Uryjšněgšyho Cysake
Kžimského zc. Komerníla zc. Pana meho milostiwého Geho milosti.

Jako: Vitámque faciunt beatiorem, &c.

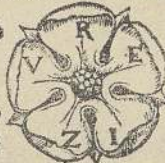
Duostognost Stawu Manželstého.

Wínsa geho milosti Panu.

Báh wšemohući gšá Král Angelstý/
Děwysóce zwelebil Staw Manželstý
E y předně w tom je gest ho puowodce sám/
Tak jakž Knížky Moryššowoy swědčí nám.
Kžady gine, Lide wstanowili/
W čem gšau se mnozy mnoho honosyli.
On Pak Staw Manželstý sám začal gšit/
Kde w Káži w tom nayroztošněgšym mjšťe.
Za času gestke Swate newinnosti/
Kžáčil gey nářiditi z swe milosti.
Otc náša Adam ženich nayprwěgšý/
Z dňmal gest tak jakž Buoh čteč neymocněgšý.

Gežjšy kta: ženichu naywěgšý/
E y dayz at náša Pán naymilostiwěgšý.
Snd se wšemi swými milými hosti/
Od kždě gest wytworbozen žačosti.
M eg gey wždy w swém Bojštem opatrowáný/
I zwláště pak a gegý milostj Panj.
L ástu Swatau swau rač gim vřázati/
O d wyhnutj Amene zachowati.
S weho Noe yalo gšy zachowal/
T ehdž kžys Swet potopau pokutowal.
I akož teč Pannu zwolit sobě Matku/
T z asem swým day Uwešše točto Šňátku.

M ocny Pán žeb
D ystni a krásu
E y hneďky po
K ošte, može se,
K Adamowi mu

o wyňal z Kolu geho/
wu wydekal z něho
eš sám gš ge oddáwal/
tak gim požeňáwal.
šel Muzatka twá/

X aby pak l
S štáštni
A by se ta libá
K ožšosnau
S ktwěnj g

adošti wšemu Kodu.
Kžala kwet cene plodu.
Kuože rozwikla/ (wila
wšnj, rod swáj občest-
wěššene krásy Kuože.

A y wy šudre społu w gednom Tele dwa.
A tak y nynj to Bošše zěženj/
U ám wšechněm k welikému potěšenj.
Angelstého toho Krále páwodem/
Bce zrosti mezy tjmto dawným Kodem.
E y nuže wšřectni wšmēs se radágame.
T hubj, Bohatj, žadegme winšugme.
šospodin Pán at račj požeňati/
Kžestj prospěch, a swau milost dáti.
Kowým Manželuom Kodu wzneššeneho/
I akž lbo vmj, winšš činež z Sedce swého.

J akož pak Pán Buoh wšřectno dáti može.
E y teč Pane Gezu Křyste genžs a twými/
Kžáčil byti a wčedněgý mlčými:
Z wán w Káne Galilegšte na Swadbu sám:
I Mlka Matka twá byla také tam.
S k e Kraužs se štaral aby při tom šňátku/
š o downjcy neměli nedostáku.
K o negž také at při tomto Weselj/
M o han mjšri dobreho cošby čěli.
K adugjce se wšřectni wšřal w rowě šázni/
U ž dá at twei milosti negšau prázdni. **AMEN.**

Wášy milosti

poniženy poddany

Šymon Lomnický Špřawo
ce Školnj w Kžicj.

Wpřisěno w Starém Měste Wražšém
y Čitáka Ugrina. Léta M. D. LXXX.

39. Drahovcký mládenci...

Mírným pohybem, nerozvláčně.

Zvolna. *p* *poco rit.*

Dra-hov-cký mlá-den-ci za - spa -
 Jest-li tě, má mji-lá, ne - do

mp *p* *poco rit.*

a tempo *pochettino rit.*

li dnes, vy - ve - dli ko - ní - čky za čer - - nej les,
 sta - nu, vy - stou - pím na ská - lu, sra - zím hla - vu,

a tempo *poch. rit.*

a tempo *poco a poco rit.*

za čer - - nej les, vpra - vou stra - nu, že já tě,
 sra - zím hla - vu na dvě stra - ny, za tvo - je

a tempo *poco a poco rit.*

The musical score is written in 3/8 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of three systems of vocal and piano accompaniment. The first system begins with a vocal line marked 'Zvolna.' and a piano accompaniment marked 'mp'. The second system continues the vocal line with 'a tempo' and the piano accompaniment with 'a tempo'. The third system concludes the piece with 'a tempo' and 'poco a poco rit.' markings. The lyrics are in Czech and describe a scene in a forest where a young man leads a girl away from a dark forest.

Zvolna.

má mji-lá, ne-do-sta-nu.
fa-leš-ný mji-lo-vá-ní.

mp

POZN. Zpíval mi Vojt. Havlíček v Drahově.

40. Kde si byla, má panenko ...

Mírným pohybem.

1. Kde si by-la, má pa-nen-ko, kde si by-la,
2. Můj Pe-pí-čku, te-prv nyn-čko mů-žu ti to
3. Až da-le-ko za ho-ra-ma, na Ho-stý-nu

p *mp*

mp *p* *mp*

pochet. rit.

má mji-lá? dá-vný čas sem tě ne-vi-děl, po-věz, ku-dys cho-di-la?
po-vě-dít, dřív sem ti to ne-mo-hla říct, že bys byl chtěl se mnou jít:
sem by-la, a-bychna-ší věr-ný lá-sce mi-lo-sti vy-pro-si-la,

pochet. rit.

Volněji.

p

Po do - li - nách? a po ho - rách? po pu - sti -
 po do - li - nách, a po ho - rách, po pu - sti -
 po do - li - nách, a po ho - rách, po pu - sti -

Jako prve.

p

nách? po ro - vi - nách? Dávny čas sem tě ne - vi - děl,
 nách, po ro - vi - nách; a - le na pou - ťo - vý ce - stě
 nách, po ro - vi - nách; ta - ky sem se k Pá - nu Bo - hu

pochet. rit.

pochet. rit.

po - věz ku - dys cho - di - la?
 mu - se - la sem sa - ma být.
 za te - be tam mod - li - la.

POZN. Zpíval mi Vojt. Havlíček v Drahotě. V prvním vydání Blatáckých písní byla jen jedna sloha, poněvadž Havlíček více textu neznal. Po třiceti pěti letech vzpomněl si Gustav Machoň ve Veselí na další dvě slohy.

41. Každá má mjlého...

Mírným pohybem.

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat). It consists of three systems of music. The first system shows the vocal line and piano accompaniment. The piano part features a rhythmic pattern of eighth notes in the right hand and quarter notes in the left hand. Dynamics include *mf* and *f*. The second system contains the main vocal melody with lyrics. The piano accompaniment continues with chords and rhythmic patterns. Dynamics include *p* and *f*. The third system shows the vocal line and piano accompaniment concluding the piece. Dynamics include *mf* and *f*.

Ka-ždá
Já ho

má mji-lé-ho, já ne - mám žád-né-ho, ka - ždá má mji-lé-ho, já ne-mám
ta-ky mě-la, mně ho od - lou-di - la ta Doř-ka da-reb-ná pa-stej-řo -

nic.
jic.

POZN. Nemám poznamenáno, kde jsem tuto píseň na Blatech před pětaticeti lety zapsal. Slova jsou u Erbena (3. vyd. str. 234).

42. a) Na tej třebonckej hrázi...

Mírným pohybem. *mp*

Na tej tře - bonckej hrá - zi,
Dyj sme se roz-hně-va - li,

poco rit. *a tempo*

du-by se ze-le-na - jí, po-věz mně, má mji-lá, An-dul-ko roz - mji-lá,
hně-vej-me se na-po - řád, až pu-jdeš o - ko-lo, po-tě-še - ní mo-je,

poco rit. *a tempo*

proč sme se roz-hně-va - li, po-věz mně, má mji-lá,
po-zdra-ve - ní mů-žeš dát, až pu-jdeš o - ko-lo,

Detailed description: The image shows a musical score for a song. It consists of three systems of music. Each system has a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff). The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and the time signature is 3/8. The first system starts with the instruction 'Mírným pohybem.' and a dynamic marking 'mp'. The lyrics are 'Na tej tře - bonckej hrá - zi, Dyj sme se roz-hně-va - li,'. The second system has two tempo markings: 'poco rit.' and 'a tempo'. The lyrics are 'du-by se ze-le-na - jí, hně-vej-me se na-po - řád, po-věz mně, má mji-lá, An-dul-ko roz - mji-lá, až pu-jdeš o - ko-lo, po-tě-še - ní mo-je,'. The third system also has 'poco rit.' and 'a tempo' markings. The lyrics are 'proč sme se roz-hně-va - li, po-zdra-ve - ní mů-žeš dát, po-věz mně, má mji-lá, až pu-jdeš o - ko-lo,'. The piano accompaniment features a steady eighth-note bass line and chords in the right hand.

An-dul-ko roz - mji-lá, proč sme se roz-hně-va - li?
po-tě-še - ní mo-je, po-zdra-ve - ní můžeš dát.

POZN, Zpíval mi před více než třiceti lety blatský rodák Loula, tehdy c. k. soudní adjunkt v Semilech. V novější době (1925) zpívali mi ji K. Nováková a Semrádová ve Vescích u Soběslavě. V prvním vydání Blatáckých písní byla jiná druhá sloha. Ta je nyní v příloze zde následující: „Nešťastnej šafářův dvoreček...“ Druhá sloha, jak jsem ji zde v nyní písní a) použil, je od K. Novákové. Také na Šumavě, ve Lhotě nad Rohanovem, zpíval mi (1923) první slohu říd. uč. Čaloun, ale s nápěvem v první části totožným s písní: „Když sem byl v arestě...“

b) Nešťastnej šafářův dvoreček...

(Příloha.)

Mírně živým pohybem. *p* — *mp*

1. Ne-šťast-nej	ša - fá - řův	dvo - re - ček,	ne-šťast-nej
2. Ne - řej - tej,	můj vra - nej	ko - ní - čku,	ob - je - dem
3. Tři-krát sme	dvo-re - ček	ob - je - li,	kůň se na
4. Co sem se	za te - bou	na-cho - dil,	co sem já

mf

ša - fá - řův - dvůr; když sem jel o - ko - lo, srd - ce mě
 tři - krát ko - lem, snad bu - de tak hod - ná, An - dul - ka
 vra - ta vzpí - rá; co to je no - vé - ho od děv - če -
 ce - stu šla - pal, ty si mi ne - by - la od Bo - ha

mf

mp *mf* *mf*

bo - le - lo, za - řej - tal můj vra - nej kůň, když sem jel o - ko - lo,
 roz - mi - lá, o - te - vře vra - ta ho - nem, snad bu - de tak hod - ná,
 te mé - ho, že vra - ta ne - o - tví - rá, co to je no - vé - ho
 sou - ze - ná, pro - to sem tě ne - do - stal, ty si mi ne - by - la

mp *mf* *mf*

mp *mf*

srd - ce mě bo - le - lo, za - řej - tal můj vra - nej kůň.
 An - dul - ka roz - mi - lá, o - te - vře vra - ta ho - nem.
 od děv - če - te mé - ho, že vra - ta ne - o - tví - rá.
 od Bo - ha sou - ze - ná, pro - to sem tě ne - do - stal.

mp *mf* *p*

p *mp* *mf*

5. Ne-řej-tej, můj vra - nej ko - ní - ťku, ne - řej - tej po - de mnou
 6. So-tva sme vy - je - li za brá - nu, po - sla za mnou po - sla -
 7. Řek - ni jí, můj dra - hej po - slí - ťku, že ji dám po - zdra - vo -
 8. Ať sem se s An - dul - kou ro - ze - šel, pře - ce sem na svě - tě

mf *mp*

nic, už ta - dy ne - bu - du, do bo - je po - je - du,
 la, a - bych se o - brá - til, do - mů se na - vrá - til,
 vat, a - by se vdá - va - la, na mě ne - če - ka - la,
 rád, mů - že mně Pán - bůh dát, že bu - du mi - lo - vat,

mf *mf*

už tu - dy ne - pů - jdu víc, už ta - dy ne - bu - du,
 že vra - ta o - te - vře - la, a - bych se o - brá - til,
 že mu - sím ma - ší - ro - vat, a - by se vdá - va - la,
 dě - vče jak ka - ra - fi - ját, mů - že mně Pán - bůh dát,

do bo - je po - je - du, už tu - dy ne - pů - jdu víc.
 do - mů se na - vrá - til, že vra - ta o - te - vře - la.
 na mě ne - če - ka - la, že mu - sím ma - ší - ro - vat.
 že bu - du mi - lo - vat děv - če jak ka - ra - fi - ját.

POZN. Uvádím zde tuto píseň jako obměnu nápěvu předcházející písně a). Zapsal jsem ji už 25. května 1885. Slova doplnil jsem si v novější době ve Vescích u Soběslavě, kde mi píseň tu zpívali a dali mi starý psaný zpěvník, z něhož jsem si vypsál i další slohy. — V nejnovější době zpíval mi J. Bílý ve Valu tuto obměnu:

1. Pověz mně, má mjlá, rozmjlá, proč ti paňmáma brání? „Brání mně pro tebe, potěšení moje, že nemáš pole žádný.“	2. Ať si já žádný pole nemám, přece sem na světě rád; může mně Pámbu dát, že budu mjilovat děvče jak karafiát.

U Slámů v Oubyslavi na Šumavě zpívali mi r. 1922 toto:

Přenešťastnej ten Machojc dvoreček,
 přenešťastnej ten Machojc dvůr;
 přišel tam Jeníček,
 urazil kramfliček,
 jeden celej, druhýho půl . . .

(U Erbena viz obměnu, 3. vyd. č. 621.)

43. Koukala má panenka...

Mírným pohybem.

Kou - ka - la má pa - nen - ka
 Ne - kle - sej, muj ko - ní - čku,

z o - ke - ne - čka,   kou - ka - la má pa - nen - ka   ma - lou šku - lin -
muj ši - mlí - čku,   ne - kle - sej, muj ko - ní - čku,   ne - kles po - de

poco rit.
kou,   u - hra - nu - la mně ko - ní - čka, mo - je zla - tá An - du - li - čka,
mnou,   dám ti no - vý pod - ko - vi - čky, pod vše - cky šty - ry no - ži - čky,
poco rit.

a tempo
klesnul po - de mnou,   klesnul po - de mnou.
po - je - deš se mnou,   po - je - deš se mnou.
a tempo
mf

POZN. Zpíval mi Jos. Marek v Drahově.

44. Miloval sem v své mladosti...

Mírně. *p*

1. Mi-lo-val sem v své mladosti je-den kvítek přera-
 2. A ta roz - mi - lá kvě-tin-ka, to by-la mo-je Na-
 3. Z to-ho já si nic ne-dě-lám, ji-ný kví-tek si vy-

mp *p*

mf

dostný, když se mně nej - le-pší rozvil,tak sem,přesmutný, ho pro-z byl,
 nyn-ka, ta tě-ši - la mo-je srd-ce,už ne - bu-de tě - šit ví - ce,
 hle-dám, vždyť je pan - nen v svě-tě do-sti,víc než zr-nek na ja - lo - vci,

mf

mf

když se mně nej - le-pší rozvil,tak sem,přesmutný, ho pro-z byl.
 ta tě-ši - la mo-je srd-ce,už ne - bu-de tě - šit ví - ce.
 vždyť je pan - nen v svě-tě do-sti,víc než zr-nek na ja - lo - vci.

The musical score is written in 3/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of three systems. The first system includes a vocal line starting with a piano (*p*) dynamic and a piano accompaniment starting with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The second and third systems continue the vocal line with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and the piano accompaniment. The lyrics are in Czech and describe a nostalgic memory of a young man who loved a girl in his youth.

POZN. Zpíval mi Karták v Lomnici nad Lužnici. Je to píseň umělá.

FAVSTA PRECATIO

IN THALAMVM ILLVSTRIS: AC
 GENEROSISS. DOMINI D. GVILHELMI VRSINI,
 SVPREMI DOMVS ROSENBERGICÆ GVBERNATORIS,
 aurei velleris Equitis, sacre C.M. ab Arcanis Confilijs, Regni Boemizæ Proregis, &c. Cum Illu-
 strem, ac Magnificam, & vitæ sanctimonia pudicitiaq; spectabilem Virginem D.D.
 Polyxenam à Pernstein in Matrimonium duceret,

Ex Psalmis Davidis CXXVII. et nuptijs Cæcæ Galilee.

Domo pauperum Studiorum Pragæ honoris & obseruantiz causâ oblata.

Ranquillus felixq; status, cui copia
 cornu
 Diuite, & auratis subseruit gloria pen-
 nis,
 Illi sorte datur, pauida qui mente Tonantem
 Obleruans, superis moderatur legibus actus.
 Prodigia quapropter Galicæ dextera Sponsi
 In Christum, & Christi comites, exam enegenum.
 Sed locuples pietate animi, dum munera fudit,
 Munera collegit: foelix, & numine firmus,
 Credit; in aduersis, constanti pectore fidit,
 Non gentile premet genialis dextera vinum;
 Inclyta cum pleno sperantur flumine musta.
 At tu, Romuleum genus, ô Aribertie Princeps,
 Gens Aribonitis, centeno Saxone Rege
 Centeno q; Italo, nongentos clara per annos,
 Cui Pernstanna Ducis, & cõtra Solymannia castra
 Ductorum belli soboles heroica nubit;
 Qui Regni augusti Prorex, ducibusq; super his
 Imperij æqualis, celebres dominaris in vrbes;
 Quem Rex Helpeizæ focium sibi vellere legit
 Aureo; quem lingua, quem forti pectore Vlysses
 Integra Sarmatici mirata comitia Regni,
 Hic vir, hic est magno, dixerunt, nomine dignus:
 Cum tu, maiorum memoranda exempla secutus,
 Templi locus, lapsa & reuocas in pristina claustra;
 Cum miseris, viduisq; pater, pacisq; lequester,
 Et patriæ cum sis turris, fidelissima Regi;
 Cum Pragæ & Cromouæ fidei plantaria donis
 Acsolida impensa nutris; cum splendida fundo
 Testa tuo ponis virtuti; atq; omnibus vnus
 Laudibus illustis, sapiens, iustusq; piusq;
 Integritate, fide, vitæ grauitate, pudore,
 Flore q; virtutum reliquo, qui corpus in ipsum,

Rugæ expers, venit, ornatus, tibi fædere sanctam
 Adlicis thalami fociam: quæ premia tales
 Expectent tedas: quæ mens ea ceperit: Hæc tu,
 Regie, fatidico perstringas carmine, vates.
 In florente loco, quò non inimica procella,
 Non liuor penetrat, mæstiq; iniuria Lethi,
 Pacis vbi blandæ lenis circumstrepit aura,
 Res tua consistet, superum quicumq; vereris
 Numen, & illius moliris tramite gressum.
 Cuncta tibi ex voto cedent: epulasq; capeffies,
 Dulce exantlati pretium, fructumq; laboris,
 Ipsa thori consors, vitis velut ornat, & ambit
 Fæta domum, multa recreabit prole maritum,
 Pignora iucundo stipabunt agninemensam;
 Ut gaudio vernant Oleæ plantaria campo.
 Ista Dei pauidis pluet indulgentia cæli.
 Æthereum Numen, diues quæ possidet æther,
 Florentem Solymam, vitæ dum velceris aura,
 Ac feros placida punitos pace nepotes,
 Munifica, largaq; manu præstabit Olympo,
 Cuncta tibi summi declarans signa fauoris.
 Nunc ego, quod magne pietati oracula spondet,
 Turbamisella Deum, ne lentus conferat, oro,
 Crescat posteritas, & tanquam laurea sylua,
 Fragret odore bono, patrijs virtutibus aucta:
 Ac tua sic utilis niueum caput inferat astris
 Gloria, vt in natis maneat post fata superstes,
 Viue diu spes: per te quot milia viuunt:
 Viuat læta diu felice propagine coniunx,
 Sancta propago, pio gemino prognata parente,
 Viuat, & ornatos maiorum nomine, falces
 Tradat in æternam decorandos robore stirpem.
 Patria tota, ROSA non torpescente, vigebit.

DISTICHVM NVMERALE

COMPLECTENS ANNUM, MENSEM.

Diem, ac festum Nuptiarum.

Vn Dena Ian patrīb Vs DVo Dennīs Ies Vs,
 Et Pernstanna sVæ silfite Vr aLta Rosæ.

P R A G Æ, Ex officina typographica Michaelis Peterle, Anno M. D. LXXXVII

45. Zkázala mi panenka...

Mírně. *p* ————— *mp*

1. Zká - za - la mi pa - nen - ka
 2. Ta pa - nen - ka bo - ha - tá
 3. Ta pa - nen - ka chu - dob - ná

chu - dob - ná, zká - za - ly mi bo - ha - tý dvě;
 je krá - sná, jen do - kud ji mat - ka ži - ví,
 je krá - sná, ta má tvá - ře ja - ko má - slo,

mji - lej - ší mi ta je - dna, ta pa - nen - ka chu - dob - ná, než - li ty
 a když mat - ka po - mi - ne, krá - sa vše - cka s ní spad - ne, pro špi - nu
 já sem so - bě chtěl na ni vše - ra ve - čer po - svi - tit, svě - tlo mi

rit.

rit.

bo - ha - tý o - bě.
so - tva cho - dí.
v ru - ce zha - slo.

a tempo *mp*

POZN. Zpíval mi Jan Dvořák ve Zlukově. U Erbena (3. vyd. str. 308) je dvouslohová obměna.

46. a) Alou, páni muzikanti...

Mírným pohybem. *mp*

Alou, pá - ni muzi - kan - ti, zahrajte mi
pí - sni - čku, ne - mám - li vám čím za - pla - tit, já vám sle - ču

mf *mp*

mf

spo-dni-čku, o - na ne - ní da-reb-ná, o - na je dost

mf

způ-sob-ná, vče-ra mně ji ka-dlec při-nes je ze sta - vu sun-da-ná.*)

*) Místo: „ona není darebná“ . . . atd. slyšel jsem na Šumavě zpívat: „můj milej je jako růže, on mně ji tu nenechá, zejtra ráno pro ni přijde, dva dukáty za ni dá“.

b) Sedlikojce, Pelejice...

Týmž pohybem.

mp

Se-dli-koj - ce, Pe-le-ji - ce, Kundra-ti - ce,

mf

mp

Svi-ny, jen ty si mě, mápanen - ko, jen ty si mě vši - mni;

mf mámko-ní - čky ši - mly, jen ty si mě vši - mni, vče-rasem byl

u svý mji - lý, dnes už tam je ji - ný.

POZN. První mi zpívala choť učitele Holzmana v Lomnici nad Lužnicí, druhou učitel Jos. Dušek tamtéž První prý se zpívala na svatbách. Slova druhé srovnej s písní č. 4c) - IX.

47. Chval každý duch Hospodina...

(Ponocenská z Lomnice nad Lužnicí.)

Mírným pohybem. $\text{♩} = \text{♩}$

Chval ka-ždý duch Ho - spo - di - na,

i Je - ži - še, Je - ho Sy - na! Od - bi - la

de - vá - tá ho - di - na, chval-mež Pá - na Bo - ha:

Pa - ne Bo - že vše - mo - hou - cí, o - pa - truj nás

The first system consists of a vocal line in treble clef and a piano accompaniment in bass clef. The vocal line begins with a series of eighth notes, followed by a quarter note and a half note. The piano accompaniment features a steady bass line with chords in the right hand.

té - to no - ci! Pa - nen - ko Ma - ri - já,

The second system continues the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has a melodic phrase followed by a quarter rest. The piano accompaniment includes a *mp* (mezzo-piano) dynamic marking and a *rit.* (ritardando) marking.

buď nám mi - lo - sti - vá! Sva - tý Vá - cla - ve!

The third system concludes the vocal line and piano accompaniment. The vocal line has a melodic phrase followed by a quarter rest. The piano accompaniment includes a *mp* (mezzo-piano) dynamic marking and a *rit.* (ritardando) marking.

Sva-tý Křti-te-li Je-ne! Sva-tý Flo-ri-já - ne,

buď to-ho - to mě-sta pa - tro - nem! Spě - te spá - nem -

bo-hem, od-bi-la de-vá-tá ho-di-na.

POZN. Nápěv mám od učitele Jana Holzmana v Lomnici nad Lužnicí, jenž jej vyslechl před lety od lomnického ponocného. Jinak píseň ta není nikde zapsána nebo zaznamenána. Ve školní, obecní a farní kronice ničeho se o ní nenašlo. Od r. 1920 se píseň ponocenská již nezpívá a sice na přání jistého radního, jenž v městské radě učinil návrh na její odstranění, poněvadž prý zpěv ponocného je pro zloděje vlastně směrnici, v které části města mohou bezstarostně krást. A městská rada tento návrh přijala! Tím zmizel starobylý obyčej a krásná píseň upadla v zapomenutí. K tomu dodávám: Návrh ten byl nemístný. Zloději byli a budou do skonání světa. Dokud ponocný ještě zpíval, kradli snad jen v té čtvrti, kde se právě nezdržoval; nyní, když už nezpívá, kradou asi nerušeně ve všech městských čtvrtích. Žádná ponocenská píseň zlodějům kradení neusnadní ani neztíží. Proto podávám návrh, aby se krásná ta píseň znovu oživila a zavedla. — O vzniku písně mi pan uč. Holzman řekl, že snad pochází ještě z dob husitských, kdy Lomnice byla pevností s hradem a kdy ji snad hlásný zpíval. Sám to však považuje za domněnku ničím nedoloženou. — Tvrzí byla Lomnice od r. 1382, kdy král Václav IV. vyzdvihl ji z městyse na město a povolil jí opevnění „z litosti a útrpnosti ... poněvadž znamenité škody a nedostatky zkrze spálení a časté proměňování pánův a jiné nešťastné příhody utrpěla“. Dlouho však Lomnice nezůstala opevněným místem. O nové pohromě její píše Beckovský ve své Poselkyni starých příběhů českých (1700): „Jan Řezník, vůdce Táboritů po oné hlavní bitvě (u Lipan, v níž husité byli potřeni) dne 30. máje 1434 se udalé, do Lomnice, jakožto pevnosti se uvrhl, a to osazení jeho outokem na město, skrze *Oldřicha z Rožmberka*, k tomu cíli a konci od pánův Českých vyslaného, dobyté býti muselo, při čemž město se zděmi i s hradem rozkotáno i se zemí srovnáno bylo“.*) Oldřich, zprvu příznivec víry podobojí, mstil se tu pomocí Budějovických Táboritů, s kterými úporně válčil a kteří mu působili ohromné škody na jeho jihočeských statcích. Město bylo sice znovu zbudováno, ale bez opevnění a hradu. Za tři roky nato (1437) dostal *Oldřich z Rožmberka* zboží lomnické od císaře Zikmunda darem. — Lomnice má dva chrámy: Farní chrám sv. Jana Křtitele a filiální kostelík sv. Václava. Farní kostel byl založen asi v letech 1255—1300, patrně *Vitkovcem*, nejvyšším král. komořím *Ojřem*, pánem na Lomnici, vedle *Voka z Rožmberka a Závěše z Falkenštejna nejvyšším Vitkovcem třináctého století*. Na gotické klenbě sakristie je rožmberská růže. V kostele konaly se dříve bohoslužby pod obojí, neboť Lomničtí dlouho se drželi učení husitského a teprve r. 1600 „stali se katolíky“. Jak upřímnými, je vidět z toho, že první katolický farář Zachariáš Peckář, jenž r. 1604 převzal zrušený farní kostel lomnický, jakož i kurátství ševětinské, slověnické a novosedské — (jak nemožné to vzdálenosti!) — měl mnoho práce s obracením tamních „Kacířův, Pikhardův a Husitův“ na pravou víru. (Podle J. Trajera.) — Filiální kostelík sv. Václava (původně Nejsv. těla Kristova), jenž stojí na „Starém městě“, čili, jak se dnes říká, na Václavském náměstí, byl založen r. 1359 *Vilémem z Landštejna, proboštem vyšehradským, nejvyšším kancléřem král. českého a pravnukem výše zmíněného Ojře*, tehdejším pánem lomnickým. Ve válkách husitských byl vydrancován a teprve r. 1645 zase obnoven. Kostelík ten je prý bývalá hradní kaple, jediný to pozůstatek po někdejší hradu. — Na Budějovické ulici stojí kaplička sv. Floriana. K těmto třem místům: kostelům sv. Václava, sv. Jana Křtitele a kapličce sv. Floriana má píseň ponocného vztah. Jenže ponocný nezpíval verše vzývající sv. Václava, sv. Jana a sv. Floriana bezprostředně za sebou a v pořadí, jak jsou v mé písni, nýbrž vkládal je do své písně podle toho, kolem kterého z uvedených míst se právě ubíral. Snad mi licence, kterou jsem si tu dovolil, nebude vykládána ve zlé. — Lomnice je rodiště Šimona Lomnického, svého času populárního „rýmovníka“ a spisovatele, s jehož jménem i pracemi se v tomto svazku několikrát setkáváte. Narodil se roku 1552 a jako chlapec vstoupil do školy panem *Vilémem z Rožmberka* v Č. Krumlově nově založené; pak přešel do školy jindřichohradecké, nadané panem Adamem z Hradce. Nabyv patřičného vzdělání, stal se školním správcem v Kardašově Řečici, kde se začal zabývat veršováním a spisováním. R. 1594 vymohli příznivci Lomnického u císaře Rudolfa II., že mu udělil listem ze dne 21. března šlechtictví s přídomkem „z Budče“. Ač katolík, přiklonil se r. 1619 k tehdy vládnoucí straně protestantské, hledaje v tom patrně prospěch, a složil dva chvalozpěvy na zimního krále Fridricha. Po bitvě bělohorské však, obávaje se, že bude proti němu nastupováno, napsal o popravených českých pánech hanopis. Následkem toho se mocné kruhy obou stran, od nichž měl živobyti, od něho odvrátily a Šimon Lomnický upadl se svou manželkou do největší bíd. Proto prý se podepisoval k posledu Žebrák, či Ptochaeus. (Podle jiných bylo prý to jeho rodinné jméno.) Lomnický zemřel, aniž víme kde, kdy a jak. Po roce 1622 nečiní se již o něm zmínka. Nesprávné je však tvrzení, že v posledních dnech svého života sedával na pražském mostě, dožebraňuje se od kolemjdoucích almužny. Nepravdivé je také, že by Rudolf II. Lomnického byl kdy povýšil na poetu laureata a vykázal mu roční plat. Jeho syn Antonín prodal r. 1630 hospodářství ševětinské, ohněm a válečnými událostmi zpustlé, za 300 grošů míšenských.

*) V Riegrově Sl. nauč. (VII. str. 758) stojí: Ke konci března t. r. (1434) obehnal Oldřich Lomnici a ležel u ní po devět měsíců, až mu ji posádka za 500 kop gr. č. prodala. (?)

48. Sedlák z Prahy jede...

Mírně živým pohybem. *p*

Se - dlák z Pra-hy je -

de, sel - ku s se-bou ve - ze:

vo - na mu sli - bu - je, že prej mu da - ru - je,

mp *p* *f* *mf*

Detailed description: This is a musical score for a song. It consists of three systems of music. Each system has a vocal line (treble clef) and a piano accompaniment (grand staff). The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4. The tempo/style is 'Mírně živým pohybem.' (Moderately lively movement). The first system starts with a piano (*p*) dynamic. The second system continues with a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The third system features a forte (*f*) dynamic in the piano part and a mezzo-forte (*mf*) dynamic in the vocal part. The lyrics are in Czech: 'Se - dlák z Pra-hy je - de, sel - ku s se-bou ve - ze: vo - na mu sli - bu - je, že prej mu da - ru - je,'. The piano accompaniment includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests.

p

co na vo - ze ve - ze,

f *mf*

vo - na mu sli - bu - je, že prej mu da - ru - je,

p

co na vo - ze ve - ze.

poco rit.

Viz poznámku na druhé straně.

POZN. Je to píseň ze Sv. Koruny, ještě z *dob Rožmberků*. Převzal jsem ji ze sbírky Erbenovy, jako typ starobyle prácheňské písně. Erben k ní přičiňuje v předmluvě k nápěvům svých „Prostonárodních českých písní a říkadel“ tuto poznámku: „V Budějovicku podařilo se mi od jednoho starého houslisty ze Svaté Koruny, nebo jak tam vůbec říkají „z Kláštera“, dostati ku přepsání sbírku 160 starých písní hospodních i s nápěvy, kterou zdědil po svém otci, též hudci hospodním, a nemálo sobě na ní zakládal. Při jedné z nich, totiž při písní „Sedlák z Prahy jede“ bylo poznamenání, že *jeden sedlák jménem Harazlm, nedaleko Svaté Koruny domovem, dal ji sobě léta 1609 zahráti v kostele klášterském na varhany, které zřídil tehdejší opat Valentín dr. Schönbeck. Daroval totiž ten sedlák nanové varhany Klášterské 30 zlatých, přitom si vyžádal, až budou hotovy, aby mu na ně nejprve tu písničku zahráli*. Tak nám o tom naši tátové povídali, že se to vskutku stalo“, dokládá nadřečené poznamenání. — Na své letošni (1932) šumavské cestě¹⁾ za památkami rožmberskými navštívil jsem vedle Vyššího Brodu, Rožmberka a Č. Krumlova také Svatou Korunu, nesprávně zvanou Zlatá Koruna. (Král Přemysl II. ustanovil založení kláštera řádu cistercienského, jenž z úcty k svaté trnové koruně Svatá Koruna nazývati se má.) Viděl jsem zde nádherné velké varhany pořízené opatem drem Schönbeckem (o klášter zasloužilým mužem, vynikajícím vysokým vzděláním, výmluvností, důstojným vystupováním, ale také i křehkostí) a „zasvěcené“ podle legendy oblíbenou písní sedláka Harazíma. Byl bych si na ně nesmírně rád zahrál, ale doprovázející nás kostelnice k mé velké lítosti nám řekla, že varhaník — jakýsi švec ze sousední obce — má klíče od kůru u sebe a že se v kostele všechno musí zavírat, poněvadž byl již dvakrát vykraden. Za to klášter za kostelem, kdysi tak skvělý, nyní zůstavený úplně zkáze, je docela otevřen. Provázel nás tu pan „Šulipaur“ — (tak jej zvala kostelnice; od něho jsem se později dověděl, že se jmenuje správně Schulerbauer) — vysoký 88letý vlidný stařec, podle výslovnosti Němec a podle vzezření člověk, jenž viděl lepší časy. Je to bývalý továrník, který měl klášter svatokorunský v nájmu po 38 let (1870 - 1908) a v krásných chodbách ambitu, v refektáři, konventu atd., měl po celá ta léta — slevárnou a dílny! Nyní tu žije jako za trest docela opuštěn, v šesti pokojích bývalého opatství. Ale neklňte mu. Že Sv. Koruna, jedna z nejznamenitějších stavitelských památek jihočeských, je ponechána bez milosti a lítosti naprosté zkáze, není jistě jeho vinou. — Poněvadž díl devátý je z valné části věnován Rožmberkům, je na místě, abych se tu zmínil o vztazích tohoto rodu ke Svaté Koruně. Musím říci, že byly málo utěšené. Klášter korunský, založený Přemyslem II., vládl rozsáhlým územím, králem mu darovaným, které později, na počátku XIV. století, rozšířil ještě Bavor III. z Bavorova věnováním statků na pravém břehu vltavském. Rožmberky hnětlo, že zboží korunské hrad Krumlov v polokruhu obkličuje, což měli denně na očích. Proto již Petr z Rožmberka pomýšlel pryč na to, jak by zboží korunské opanoval.²⁾ I jiní měli na panství tak rozsáhlé zájmy. Tak Dětrich z Pordic, probošt vyšehradský, zabral r. 1360 násilně 22 vsí korunských, které teprve r. 1393 římským nálezem byly klášterství vráceny. R. 1420 zabral Oldřich z Rožmberka majetek korunský na základě listiny, podle níž mu král Zikmund zastavil všechno klášterství za 3000 kop gr. č. Opat Rutger vypravil se však do Německa za Zikmundem a vymohl na něm, že zástavu 23. srpna 1422 odvolal a zeti svému, rakous. vévodovi Albrechtovi uložil, aby klášter korunský chránil a v jeho majetek zase uvedl. Papežský legát kardinál Branda nařídil pak proboštovi Drkolenskému, aby zakročil proti uchvatitelům klášterství. Nařízení ta zůstala však bez účinku. Oldřich neprojevil ani špetku ochoty, vrátit korunské statky. Zdá se mi však, že tu Oldřich nebyl veden ani tak ziskuchtivostí, jak má za to Braniš, jako snad spíše ohledy na nehospodářství a vnitřní rozvrat kláštera. Cisterciáci byli u nás téměř napařádkem cizinců a již Karel IV. napomínal generálního opata, aby do českých klášterů byli přijímáni i domácí lidé. Náprava stala se asi nepatrná. V polovici 15. věku totiž vznikl v klášteře korunském národnostní spor, neboť vedle kněží českých byli tu i němečtí konvrši z Porýnska, lidem zvaní Ryňáci, nebo také bradáři, poněvadž vousy nosili. Z těch vynikal zvláště jistý Oldřich, na nějž byla stížnost, že činí klášteru hanbu, že strojí z něho dům nepoctivosti, chová ženy nectné atd. Jan z Rožmberka, syn Oldřichův, zakročil a nařídil opatu Gerhardovi, jenž neupřímně s Čechy jednal, aby Oldřicha a jakéhosi Křišťana odstranil a Ryňáky a Němce z ciziny více nepřijímal. Za opata Blažeje klášter ještě více upadal hmotně i mravně. Visitátoři vyslaní do Sv. Koruny r. 1526 nařídili mnichům mezi jiným, aby officia konali vážně, aby nevycházeli do lesů na místa podezřelá, aby osoby ženské neměly přístup do jejich cel, aby zboží klášterní nezcižovali (!), aby zanechali sporů, záští a rvaček atd. R. 1555 pan Vilém z Rožmberka žaluje králi Ferdinandovi na mnichy korunské, že vedou život nepočetný, že kněz Matěj má děti, z nichž poslední k velkému pohoršení slavně křtil atd. Tak to chodilo ve Sv. Koruně! V jiných dobách byli tu ovšem také řádní kněží a opatové, jejichž památka je zachována nedotčena. — Spory o klášterství šly dále, přecházely s jednoho Rožmberka na druhého, pořizovaly se testamenty na prospěch Koruny, dědicové jich však neuznávali a zase je rušili, králové vydávali nařízení, jichž nikdo neposlouchal, uzavíraly se smlouvy atd., ale klid nenastal. Teprve za posledního Rožmberka spory utichly, neboť pan Petr Vok, ač víry bratrské, byl katolickému klášteru přízniv. R. 1601 prodal pak krumlovské panství, pozůstávající z valné části z bývalého majetku klášterního, Rudolfovi II., čímž historie dvoustaletých sporů Rožmberků s Korunou končí.

¹⁾ Podnikl jsem tu cestu s minist. r. M. Kafkou a jeho chotí. Přítel Kafka je mi mnohdy se svým autem vitaným pomocníkem v mém národopisném podnikání.

²⁾ Zprávy zde uvedené čerpal jsem ponejvíce z výborného spisu Jos. Braniše „Svatá Koruna“. Braniš je však k vůli Koruně docela zaujat proti Rožmberkům a odsuzuje je téměř šmahem všechny, často slovy hodně příkrými, což se mi zdá přece jen poněkud upřílišněným. Jediné u pana Petra Voka činí výjimku.

Podzębni Pileri

O smrti a Podzěbni gędo Mię. Wysocze Vrozone
so Pana Pana Petra Woka z Rožmberka ana Trže.
Borj, ic. Pana a Poslednišo Wladarže slawneho
domu Rožmberskeho kterjž umřel na Trže boni
w sobotu na Nedieli poršsed swatych letta 1611.
A poršowan gjalostině w wjěš se brodskym dila pteže
w hrobě předku w sargesten Pon diely po obraczenj
swateho Pavla na wjru křesťianstau letta to
foto 1612.

Pro budaúcy Pamatku tak slawneho a mešo Mi.
Lošwelo Pana proste složena od.

Simona Lomnickeho z Budče.

Spina se gako: Byl gest geden Eglowiek re.

49. Byl jeden slavný pán...

(Pohřební píseň Petra Voka z r. 1611.)

Mírným pohybem. *mp*

1. Byl je - den slav - ný pán
2. Při cí - sa - ři, krá - li,
3. U - da - tné ry - tíř - stvo

mp
v té - to Če - ské ze - mi, pře - vel - mi do - bře
pro mno - hé své otno - sti, do - šel vel - ké chvá -
k ně - mu zře - ní mě - lo, je - ho slavné dvoř -

p poco rit. *mp*
znám me - zi lid - mi vše - mi.
ly, byl u nich v mi - lo - sti.
stvo při něm se vždy skvě - lo.

4. *Lidu Pasovského, jenž loupežně škodil,
z království Českého vybyl, vysvobodil.*
Ti jeho šedinu nejvíce rmoutili,
když nuznou chudinu, sedláčky loupili.
6. Kdo co z chudých žádal, činil vše z milosti,
spomáhal, zakládal se vší ochotností.
Mnozí služebníci, kteří mu sloužili,
jsou páni velicí, nouze, bídy zbyli.
8. Nižádná kronika toho nesvědčí nám,
není pamětníka, aby tak který pán
štedře se ukázal k svým všem služebníkům,
lásky své dokázal také k těm kuchlíkům.
10. *Již jest v Vyšším Brodu v klášteře pochován,*
jenž byl z jeho rodu založen, fundován.
Na klášter se sjeli mnozí slavní páni,
žalost velkou měli při tom pochování.
12. Maje věku všeho dvě sedumdesát let,
doběhl cíle svého, opustil tento svět.
V Krumlově narozen, na Třeboni umřel,
nejprv v nemoc složen, pak den smrti uzřel.
14. aby poslední pán, kdybykoliv skonál,
ten hrob doplnil tam a svůj rod dokonal.
Juž se jest to stalo z rodu tak slavného,
že je nezůstalo pohlaví žádného.
16. *O, milí Čechové,* již jste ho ztratili,
zvlášt páni stavové rady platné zbyli.
Růže nám uvadla, dům slavný se zbořil,
krásná věže padla, sloup pevný se zlomil.
18. Pláč od jeho věrných, slzy tvář smáčejí,
za ním v kuklách černých přesmutně kráčejí.
Růže, milá růže, kam jsi se poděla,
a to jest nejhůře, že jsi osaměla.
20. Téměř všemu světu hodna jsi zelení,
tak libého květu že kořene není.
Již tě ostříhati nebudou medvědi,²⁾
jest co litovati, že růže nedědí.
5. Od tý doby chřadl a počínal mdlíti,
až pak v nemoc padl a musel umříti.
Šak prv bez odkladu tak svou vlast miloval
že pro ni pokladu svého nelitoval.
7. Pánů nadělal z nich, sám sebe nezchudil,
aby jen tím jiných k věrné službě vzbudil.
Řeči pravdivé jsou ještě mnohem více,
že jest před smrtí svou rozdal na tisíce.
9. Summou jako svíce byl jest této země,
již nesvítí více Rožmberské plémě.
Umřel otec vlasti; břemene těžkého
nebudete klásti již více na něho.
11. *A to na den Hromnic pohřben žalostivě,*
na to každý pomník želej lítostivě,
že nám smrt odňala tak slavného pána,
škoda se tu stala, velká boží rána.
13. V poctivé starosti z toho světa sešel,
z této smrtnosti do slávy věčně šel.
To jest cos divného, že nebylo v hrobě
místa víc žádného, krom jedné osobě,
15. Již je ten rod přestal Ursinovský¹⁾ dávný,
jenž mnoho set let stál a byl velmi slavný.
Z Vítkovcova kmene, rodu šlechtného
trval do kolene pořád dvanáctého.
17. Vladař vladařství vzdal, stěhuje se z domu,
od koho jest je vzal, vrátil zase tomu.
Potok přeschl hojný, netekou vody víc,
jako vítěz z vojny bere se z světa pryč.
19. Růžičko červená, růžičko přemilá,
bylas utěšená, velmi ušlechtilá.
Již své moci zbudeš, již po tobě veta,
již víc kvíst nebudeš do skonání světa.
21. Již nedočekáme z domu tak slavného,
víc neuhlídáme vladaře žádného.
Nebude víc žádné s knížaty spříznění,
skrže ctné a řádné manželské spojení.

1) Opakují: Rožmberkové byli z rodu Vítkovců a ti nebyli s italskými knížaty Orsini v žádném příbuzenském svazku.

2) Jsou tu míněni medvědi štítonoši z rožmb. znaku.

22. Bůh tě žehnej, zámku, *můj zámku Třeboňský*,
opouštím svou schránku, přišel osud božský.
Ač jsem pro památku slavně tě vystavěl,
nelitoval statku, nákladu nehověl,
23. však od tebe jdu pryč, nechávám tu všeho,
neberu sebou nic, kromě skutku svého.
Svět pln falše jesti, postavil vrátného,
nedá mi odnésti zhola nic ze všeho.
24. Již musím užívat obydlí jiného
a v něm odpočívát až do dne soudného.
Tot mne následuje, co jsem koliv činil,
a ospravedlňuje, v čem jsem kdy zavínil.
25. Smrt Kristova drahá, krev jenž pro mne prolil,
nebojím se vraha, aby mi co škodil.
Ale my poddaní v tuto chvíli smutnou,
čiňmež naříkání na tu smrt ukrutnou,
26. neb naše obrana, ten medvěd, spí krotce,
ztratili jsme pána, ztratili jsme otce.
Plačtež tuto chvíli všickni služebníci,
jenž jste vždycky byli jeho milovníci,
27. plačtež ho velice, plačtež ho srdečně,
neb mu sloužit více nebudete věčně.
A kdo nepopláče tak slavného pána,
nemám ho jináče nežli za pohana.
28. Neb lítostivého srdce nemůž míti,
než zatvrdilého velmi musí býti.
Já, skladatel písně, s vámi též společně –
láska nutí přísně – želim ho konečně.
29. Řka: můj dobrodinče, což ty mi tvrdě spíš,
chudých milovníče, o své odplatě víš.
Pro jeho památku, abych ještě sloužil,
tuto prostou, krátkou písničku sem složil.
30. Pláč pero zalíval, hojně sem slz vylil,
kdoby ji kdy zpíval a i také zkvítil.
Sklouňte se hlavami k sobě, milí muži,
pokropte slzami tu přemilou růží.
31. Za ni věrně proste Boha nebeského,
ať kvetne a roste věčně v ráji jeho.
Těž město Třeboně želej pána svého,
hrana mu vyzvoně, zpomínej na něho.
32. Kterak tě miloval převelmi laskavě,
a vždy opatroval jako otec právě.
Musím i to říci, kterak jsi zpevněno,
a k tomu municí slavnou opatřeno.
33. Při tom prebendáty v tobě mnoho choval,
rád almužny svaté chudým uděloval.
Mimo časté hosty i což dvořstva bylo,
chudých lidí dosti z zámku se živilo.
34. Tu se též dělníci živili neboží,
již snad řemesníci rozběhnou se mnozí.
I zbytečná chasa různě odsud půjde,
tolik toho masa jísti víc nebude.
35. I vy též, babičky, jakožto mateře,
jděte již nyníčky, říkejte páteře,³⁾
nebo vám stareček všem učinil dobře,
byl všem dobrý všecek, mějte po něm hoře.
36. *Lomničtí, Veselští*, od jeho milosti,
také Soběslavští přijali jste dosti
hojných dobrodiní, jichžto vyčítati,
na tento čas nyní nelze zpomínati.
37. Co dobrého komu učinil milý pán,
to jako v svém domu, všeckno již najde tam.
Uměj též s vděčností toho požívatí,
nynější vrchnosti sobě šanovati.
38. Ale vy sirotci čeho jste dočkali,
jenž jste se co k otcí, k němu utíkali.
On o vás pečoval, věrně spravedlivě,
a vždy ochraňoval, poroučel bedlivě.
39. Křivdy aby se vám žádné nedělalo,
měl na to pozor sám, jak se s vámi dalo.
Věděl laskavý pán, vdovám za ochrance
že jest od Boha dán, sirotkům za otce.

³⁾ Páteř (z lat. pater noster) – modlitba Páně, Otčenáš. „Říkejte páteře“ – modlete se Otčenáš. – Páteř – páteřka – článek růžence, nebo růženec. Na Staších v zadovské sklárně kvetla před osmdesáti lety výroba skleněných růžencových páteřek, které odtud rozváženy do celého světa. – Páteře – hodiny, doba modlení. „Na páteře zvoní ráno“ (klekání vyzývající k modlitbě). – (Mnoho zajímavého o různých významech toho slova má Jos. Jungmann Sl. III. str. 42.)

40. Lásky neslýchané byl, máte věděti,
neb chudé poddané mněl jest za své děti.
A protož sirotci, s pláčem naň pomněte,
a jako po otci toužíc, takto rcete:
42. Štít, pečeť, erb slavný s ním do hrobu půjde,
a již toho žádný užívat nebude.
Bůh tě žehnej růže, přemilá růžičko,
kdo se zdržet může od pláče neničko.
44. *O pane z Šternberka*, purkrabě nejvyšší,
pánu z Rožmberka po králi nejbližší,
račeť ho želeť, za ním jdouce v smutku,
neb to pověděti mohu v pravdě v skutku,
46. *Ctné hrabě z Serýně*,⁵⁾ pana ujce svého
též v tuto hodinu želeť račeť ho.
Neb je vás miloval, vždy v každíčkou chvíli,
na vás pamatoval, byli ste mu milí.
48. rcete: želím, kvílím, pana švagra, otce,
proň své slzy vilím,⁶⁾ nechť pak věří kdo chce.
Ach žalost převelká, větší být nemůže,
že pán z Rožmberka, dnes má hrob za lůže.
50. Vzala nám k žalosti, pána tak slavného,
a vaší milosti přítele milého.
Bohu se tak líbilo, reptat naň nesluší,
co se narodilo, vše umřítí musí.
52. Přišel již ten osud, že uschla ta růže,
hle bere se odsud a my za ní v skůře.⁷⁾
Pane Pavle z Řičan, co jste říct ráčili,
a nebo pan Mičan, když o tom pravili,
54. *Pan Waněk Malovec*, též slauha někdejší,
jsa prv smutný vdovec, jest ještě smutnější.
Pan Jindřich Doudlebský, po něm se roztoužil,
znal dům Rožmberský, že je věrně sloužil
56. *Homůt Špulř*, jiní služebníci staří,
jsou v zármutku nyní po panu vladaři.
Tělo provázejí, nesou je ven z domu,
duši poroučejí, kdo ji stvořil tomu.
41. Budiž ho Bohu žel, pro jeho dobrotu,
ó by odplatu měl u věčném životu.
Pro jeho k nám lásku, lítost nad chudými,
Bože dej mu částku s Tvými volenými.
43. Již se s vámi loučí, ó přeslavní pání,
Pánu Bohu vás poroučí, bere rozžehnutí.
Při pohřbu tehdy, kteří za ním jdete,
již všem naposledy dí: Bene valete!⁴⁾
45. že jste milovati ráčili živého,
lásku poznávali zase též od něho.
Službu v tuto dobu račeť učiniti
a mrtvého k hrobu nyní provoditi.
47. Srdce vaše pláče, to vidíme mnozí,
darmo jest jináče, když v tom vůle boží.
Těž pane Slavato v tomto počtu množství,
pamatujc na to laskavé přátelství,
49. Toho napravití nikoliv nemohu,
ale poručiti chci ho Pánu Bohu.
O pane z Walštejna, to ráčíte znáti,
smrt všem jednostejná, smí napořád bráti.
51. *Pane hrabě Šliku*, račeť v smutku jíti,
musím o vás také zmínku učiniti.
Vždycky v každém čase, měli ste přítele,
s ním shledání vaše bylo vždy veselé.
53. že pan z Rožmberka život svůj dokonal,
při tom *pán z Švamberka ráčil být, když skonál*.
Vím že z toho lítost veliká vám byla,
ano vaší milost velmi zarmoutila.
55. dávno s předky svými až právě do hrobu,
a protož s jinými želí v tuto dobu.
I páni Kořenští smutek mají, kvílí,
neb jsou Rožmberští milovníci byli.
57. Neb ten vladař již víc zde v světě nevládne,
nepotřebuje sic jiné služby žádné.
Páni Malovcové stateční rytíři,
jakožto synové jeho všickni čtyři:

⁴⁾ Bene valete – žijte blaze.

⁵⁾ Jan hr. Zrinský, syn chrabrého Mikuláše a Evy z Rožmberka, sestry Petra Voka. V době otcovy smrti (1566) byl mu sotva rok; vychován v Čechách, byl r. 1593 přijat za obyvatele král. česk. a r. 1600 oženil se na Č. Krumlově s Marií Magdalenou šlechtičnou z Kolovrat. Odpočívá v klášteře vyšebrodském.

⁶⁾ Vilím – vylévám.

⁷⁾ V skůře – brzo; t. j. že všichni budou brzo pana Petra Voka následovat.

58. Jetřich, Petr i Jan, a pan Václav mladý,
všem tĕm rozmilý pán udĕloval rady.
Protož oni Źelí tak slavnĕho pána,
že jim, kterou mĕli, minula ochrana.
60. Ale již ho s námi k hrobu provázejí,
s pláčem a slzami máry obcházejí.
I jiní to činí urození páni,
kteří ráčí nyní jítí k pochování.
62. A na sebe sami nezapomínati,
jdouce za marami, sobĕ rozjímati:
O jak jest slavný byl, ten rod Rožmberský,
a již vší slávy zbyl, toť nás potká všecky.
64. Sedmdesát let zde, když přetrvá človĕk,
sám skoro neví, kde podĕl se jeho vĕk.
Odpustte sprostnosti, *pane Jene Jiří,*⁸⁾
takĕ tvĕ milosti ta léta se blíží.
66. kterak pan Petr Vok, pan švagr nejmilejší,
v tento nynĕjší rok ztratil život zdejší.
Již ho neuzřítí s vaším milým pánem,
s ním nepotĕšíte, než až z mrtvých vstanem.
68. že již váš milovník dokonce dostonal,
laskavý poručník život svůj dokonal.
To jistou vĕc máme, na to nám všem přijde,
a my dokonáme, když náš termin vyjde.
70. vezmou příklad z růže, pamatují na to,
že jim nespomůže stříbro ani zlato.
Musejí umřítí, rovnĕ také zholá,
ode všeho jítí, když Pán Bůh povolá.
72. Dřevo dlouho roste, avšak se vyvrátí,
my jsme jen zde hostĕ, každý muž to znáti.
Labuť čím starší víc, jen pěknĕji zpívá,
však jí to taky nic zholá neprospívá.
74. Bystrĕ zvíře jelen, šetřít zdraví pilně,
avšak jsa postřelen, umírá násilně.
Čerstvá ryba v vodĕ, v hlubinĕ se skrývá,
uvázna v nevodĕ,¹¹⁾ umořena bývá.
59. *Tĕž Wratislavové,* v službách volni všickni,
i jejich otcové sloužili mu vždycky.
I Meccerodové, až do své starosti
byli opravdové k němu hotovosti.
61. Zvlášt páni dvořané mají co želeti,
dokud jich vĕk stane, budou naň pomněti.
Jichžto všech jmenovat jest mi vĕc nemožná,
avšak pamatovat na mrtvé pobožná.
63. Život náš jest krátký, a býti přestane,
kromĕ ctnĕ památky, ta vĕčně zůstane.
Človĕk z svĕta vyjde, mine co hublinka,
neví, kdy naň přijde poslední hodinka.
65. Tĕž mnĕ, mnohým jiným! což máme činiti?
než za pánem milým také se strojiti.
*Paní Polecino, rozená z Pernštejna,*⁹⁾
smutná truchlá ženo, není to vĕc tejná,
67. *O paní Hradecká, paní Kateřino,*¹⁰⁾
zarmoucená's všecka, srdce tvĕ sevřino.
Velikou žalostí, když jsi uslyšela
o jeho Milosti, hnedky jsi omdlela,
69. A protož každĕmu starati se sluší,
starĕmu mladĕmu, o svou milou duši.
Zvláštĕ pak boháči, kteří svĕt milují,
ti ať se rozpláčí a smrti strachují,
71. Byť pak i získali veškeren tento svĕt,
chudĕ utiskali, jsouc živi mnoho let,
však Pán Bůh, když ráčí hodinku seslati,
nic to nepostačí, smrt co chrt uchvátí.
73. Pták lítá v povĕtrí a vysoko sedá,
však se neušetřítí, když pokrmu hledá;
přichází v osidlo, prospĕvujíc v lese,
a ztratí své hrdlo, než-li nadĕje se.
75. Toho i hovado nemůžĕ ujítí,
ačkoliv nerado, však musí umřítí.
Vĕk se nám zde krátí, pomíjí jako kvĕt,
musíme se brátí odsud na onen svĕt.

⁸⁾ Jan Jiří ze Švamberka, švagr a dědic Rožmberků.

⁹⁾ Vdova po Vilémovi z Rožmberka.

¹⁰⁾ Sestra pana Petra Voka, vdova po Adamovi z Hradce.

¹¹⁾ Nevod – velká rybářská síť, s níž se při výlovu rybníka provádí záťah.

¹²⁾ Za devĕt let na to přišla katastrofa bělohorská, která nás na tři sta let přivedla do poroby. Celý ohromný majetek rožmbersko-švamberský propadl konfiskaci. Proroctví se, bohužel, příliš děsivĕ vyplnilo.

76. Pobyda maličko, ať nás nesou z domu,
jakožto listíčko padáme od stromu.
Posel rychle mine i pára nad hrncem,
stín brzy pomine i rosa před sluncem.
77. Též srdci k libosti travička zelená,
ta uschne v rychlosti, jsoucí posečena.
Tak lidé všelící, než-li se nadějí,
i páni velící rychle pomíjejí.
78. I tehdy hle na se sluší pozor dáti,
vždycky v každém čase smrtedlnost svou znáti.
Abychom vesele časnou smrtí mřeli,
Krista Spasitele při skončení měli.
79. Bože Otče z nebe, dej vrchnost křestanskú,
my prosíme Tebe, ať má k chudým lásku.
Jan Jiří z Švamberka, jenž nyní panuje,
pána z Rožmberka ať v tom následuje.
80. Dejž mu požehnání, zdraví, také štěstí,
šťastné panování zbav všech zlých neřestí.
I všecku rodinu svou moudrostí daruj,
v každíčkou hodinu sám opatruj, spravuj.
81. Dítky i přáteli, dcery, také syny,
Kriste Spasiteli, zbav smutné hodiny.
Račiz je dařiti svou milostí mnohou,
cos jim dal zděditi, ať užiti mohou.
82. Jejich manželky ctné, milostivé paní,
všeckny v milosti Tvé ať jsou zachováni.
Po zdejší lopotě, bídné smrtedlnosti,
dej v onom životě dojíti radosti.
83. *Ty pak se na péči měj, národe český,*
neb se plní řeči Krista Pána všecky.
Jsou mnozí divové, lidé se mordují,
neřesti morové všudy proskakují.
84. Velmi páni slavní zhusta odcházejí,
platní, také správní, ti nám pomíjejí.
Jako i tento pán, jenž na marách leží,
jestit za příklad nám, pomněti náleží.
85. *Jaké jest prorocství, když ten rod přestane?
že České království v svornosti nestane.
Ano po odjiti té přeslavné růže,
že se bude diti čím dál vždycky hůře.*¹²⁾
86. A nediv se žádný, že smím toto psáti,
nebo svět neřádný nemůž dlouho státi.
Však i my zemřítí všickni též musíme
a do země jíti. Smrti okusíme.
87. Nelzet jest jináče, než k ní se chystati,
zdaž se kdo vypláče a nebo vyplatí.
My toliko hledme pokání činiti,
a ctný život vedme, chcem-li s Bohem býti.
88. Smrt nám neuškodí, ani žádná psota,
neb ona přivodí z smrti do života.
O Kriste Ježíši, když budeme mřítí,
jenž si nám nejvyšší, račiz s námi býti.
89. Přijmi duše naše v Tvé přesvaté ruce,
zbav nás satanáše, nedej jíti k muce.
Nýbrž naším okem ať Tě uhlídáme,
s panem Petrem Vokem v nebi se shledáme.
Amen.

POZN. Původní rukopis nebo tisk pohřební písně Š. Lomnického se nezachoval, jen přepis v rukopisné rožmberské kronice opata N. Heermana z konce 17. století, v archivu třeboňském. V přepise tom je naznačeno, že pohřební ta píseň se zpívá jako: „Byl jest jeden člověk . . .“ a je tam připojen i nápěv. V kancionálu M. Šteyera z r. 1683 jsem však shledal, že píseň „Byl jest jeden člověk“ se zpívá vlastně jako „Můj milý člověče . . .“. Srovnáním nápěvu Heermanova s nápěvem Šteyerovým přišel jsem pak k názoru, že tento je nepochybně správný a pravý. Jeť psán v měkké tónině (a-moll) a dokonale zapadá do nálady pohřebního zpěvu, kdežto nápěv Heermanův je tvrdý, do F-dur, a není na něm naprosto nic žalostivého. Proto jsem volil nápěv Šteyerův. – Jireček tuto píseň neuvádí ani ve své „Hymnologia“ ani v „Rukověti“, též Jos. Jungmann (Hist. lit.) a Dr. Č. Zíbrt (Bibl. histor.) ji neznali. Fr. Dvorský však výtah z ní uveřejnil v Č. Č. M. 1884 str. 502–507. – Podle zprávy třeboňského kronikáře Vavřince Benedikta Mecera († 1684) šel pryč Šimon Lomnický za rakví pana Petra Voka, když ho přenášeli v Třeboni v slavném průvodu ze zámku do kostela, a sám svou píseň hlasem zpíval, že mnohým k pláči příčiny podal. Záznam Mecera je však pozdní, teprv ze třetí čtvrtiny 17. stol., a málo pravděpodobný, neboť píseň Lomnického mluví o vykonaném již pohřbu vyšebrodském. Nemohl tedy Lomnický svou píseň, aspoň v tomto znění, zpívat již tři dni před tím v Třeboni. Březan také v popisu pohřbu nečiní o Lomnickém nikde zmínky.

50. a) Není lepší jako nám ...

(Žebrácká.)

Mírně. *mp*

Ne-ní le-pší ja-ko nám,

mp *cresc.*

o málo živěji

když ne-má-me chle-ba, da-jí nám; po-sa-děj nás

poco rit. jako prve

na la-vi-ci, da-jí chle-ba po kra-jí-ci: ne-ní le-pší ja-ko

poco rit.

mf nám, *mp* když ne-má-me chle-ba, da-jí nám.

mf *mp*

The musical score is written for voice and piano. It consists of four systems of music. The first system shows the vocal line starting with a rest, followed by the lyrics 'Ne-ní le-pší ja-ko nám,'. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern in the right hand and a more active bass line. The second system continues the vocal line with 'když ne-má-me chle-ba, da-jí nám;' and 'po-sa-děj nás'. The piano accompaniment includes a change in tempo to 2/4. The third system has the vocal line singing 'na la-vi-ci, da-jí chle-ba po kra-jí-ci: ne-ní le-pší ja-ko'. The piano accompaniment also changes to 2/4 and includes a 'poco rit.' marking. The fourth system concludes with the vocal line singing 'nám, když ne-má-me chle-ba, da-jí nám.' and the piano accompaniment ending with a final chord.

POZN. Zpíval mi ve Valu odb. uč. Fr. Adámek z Tábora.

b) Sloužil sem na Švamберку...
(Příloha.)

Mírným pohybem. *mp*

Slou - žil sem na Švam-ber - ku,⁴⁾
Zvo - stal sem jen v kal - ho - tách,

slou - žil sem na Lho - tách,²⁾ slou - žil sem na Švam-ber - ku,
v kal-ho - tách a ko - ši - li, zvo - stal sem jen v kal-ho - tách,

slou - žil sem na Lho - tách, vše - cko všu - dy sem tam pro - pil,
v kal-ho-tách a ko - ši - li, dyj se se - šli ka - ma - rá - di,

f *mp*

zvo-stal sem jen v kal - ho - tách, vše - cko všu - dy sem tam pro - pil,
tu sme eš - tě pro - pi - li, dyj se se - šli ka - ma - rá - di,

f

zvo-stal sem jen v kal - ho - tách.
tu sme eš - tě pro - pi - li.

*) VYSVĚTLIVKY. [1.] Švamberg je někdejší panský dvůr, nyní zbytkový statek při silnici z Veselí n. Lužnicí do Ševětína u Č. Budějovic. Byl založen r. 1613 držitelem panství Třeboňského *Janem Jiřím ze Švamberka, dědicem a nástupcem Petra Voka z Rožmberka*, na místě starobylé vsi Stojčína, zaniklé v první čtvrti 16. století, kdy byly stojčínské pozemky zatopeny nově zřízeným a dosud stávajícím rybníkem téhož jména. [2.] Lhota — lidé říkají zpravidla „na Lhotách“ — bývalý knížecí dvůr, příslušící k Lomnickému úseku velkostatku Třeboňského, půl druhé hodiny jižně od Veselí n. Lužnicí, byl zřízen *za Viléma z Rožmberka* koncem 16. století z někdejšího vladycského sídla ve vsi Německé Lhotě, která zanikla při rozšiřování rybníka Zábłatského r. 1580. (Rožmberský archiv v Třeboni.)

POZN. Zpíval mi Fr. Herda v Ševětíně. U Urbena (3. vyd. str. 409) je jednosloková obměna, označená mylně jako píseň „z Berounska“.

Vilím slzí z očí svých...

(K úmrtí Sofie Rožmberské z Brandenburka r. 1564.)

Dodatek.

Mírně. *p*

1. Vi - lím *) sl - zí zo - ňí
 2. Ja - ko hrd - li - čka své -
 3. Leč sám mi - lý vě - čný

mp

svých, pro svú nej - mi - lej - - ší,
 ho dru - ha když po - tra - - tí:
 Bůh rá - ňí po - tě - ší - - ti,

mf

nebo:

s kte - růž sem byl v roz - ko - ší, mi - lu -
 li - tu - jíc je - ho smr - ti, hned na
 ne - mo - huť ve - sel bý - ti, ne - mo -

*) Vilím-vylíji; správně by tedy mělo stát „vylím“, leč podávám to slovo podle originálu.

jíc ji po vše ča - sy, ja - kož - to svou
su - ché dře - vo le - tí, bu - deť ho kví -
huť své nej - mi - lej - ší vždy za - po - me -

du - ši.
li - ti.
nou - ti.

4. Jakož pak již po druhé
smrt nejukrutnější
a nad střelu nejrychlejší
rozlúčila s tělem s duší
mne s mou nejmilejší.

5. Můj milý věčný Bože,
prosím Tvé milosti:
zbav mne smutku, žalosti,
a uveď mou nejmilejší
do věčné radosti.

6. Ziadného potěšení
v tomto světě nemám,
vím, že též umřítí mám,
co mám, jinému zanechám,
to za jistou věc mám.

7. Rozum sotva postačí,
co mám již činiti,
nelzet jest odepřítí,
co Bůh ráčí naříditi,
musímť zemřítí.

8. O licoměrný světe,
lahodnou slávu máš,
dlouhé trošty všem dáváš,
naposledy je oklamáš,
sám též minouti dáš.

9. Z vysokosti dary ctné
od pána Boha mám,
ještět více jich čekám,
pomůžlit mi v tom milý Bůh,
v naději setrvám.

10. Mámt víru k Bohu svému,
žeť mne neopustí,
všeho zlého mne sprostí
a nic na mne po vše časy
co zlého dopustí.

11. Buď jak buď v tomto světě,
děj se vůle boží,
nezměnit mravuón mnozí,
nechtjím kdo chce jak chce hrozí,
až je smrt v hrob vloží.

12. Ej jaká jest v tom platnost
by pak měl všecek svět
ano na všem marnost jest:
by pak byl živ zde i sto let,
tudíž sprchne tvuój květ.

13. Rekové nejsilnější,
ti jsou též zhynouli,
kteříž jsou všemu světu
někdy za divadlo byli,
kam jsou se poděli?

14. Každý toho pozoruj,
co se jiným děje,
nežli se kto naděje
bež se do cizího kraje,
známosti nemaje.

15. Ale což mám v svém hoři
tak dlouho kvíliti,
jižť nemuož jináč býti,
jižť musím to vše milému
Bohu poručiti.

POZN. Píseň neznámého skladatele z roku 1564, k úmrtí Sofie kněžny Brandenburské, druhé manželky pana Viléma. Je to opětně akrostichon na jméno Vilím z Rozmberka. (Třeboňský archiv, sig. Fam. Rosenberg 27. Viz také Č. Č. M. 1894: Fr. Mareš, Rožmberská kapela.) O smrti kněžny Sofie píše pan Vilém panu Petru Vokovi: „Můj nejmilejší pane bratře! Oznamuji Vám svú velikú žalost a hořkost srdce mého. V neděli minulú před samým večerem, když skúro slunce zapadalo, má nejmilejší manželka tak velmi rychle se roznemohla, a velmi těžce božec ji napadl, a hned po malé chvíle umlkla a nic nemluvila, a velmi ji těžce trápil dvě noci a dva dni, až včera zase opět k samému večeru s sluncem západem pán Bůh ráčil ji z tohoto světa povolati. Protož Vás, můj nejmilejší pane bratře, za to prosím, abyste se na JMti králi, pánu mém nejmilostivějším, vyprosili, a hned, co byste mohli nejspíše, ke mně sem na Krumlov jeli. Věřím Vám, že tak učiníte. Pán Bůh rač dáti naše spolu ve zdraví šťastné shledání. Dán na Krumlově v středu u vigílii sv. Petra a Pavla apoštolův božích léta páně 1564.“ – Albin, kancléř, o nemoci a smrti Její Mti poznamenal v listu ku panu Kábovi, hejtmanu na Helfenburce: „Jakož jsem Vám včera oznámil, že Její Mt kněžna těžce se roznemohla, vězte, že včera rovně, když slunce jmělo zapadnouti, pán Bůh ráčil ji z tohoto světa povolati. Rovně dva dni a dvě noci se těžce trápila, a v kterou hodinu se roznemohla, v tůž i umřela; než já se naději, že jest jměla hlízu v hrdle; než žet nesmějí JMti pánu praviti.“ –

Poněvadž na tuto píseň připadli jsme v Třeboňském archivu až po vytištění rožmberského svazku, nemohl jsem ji více zařadit; uvádím ji tedy jako dodatek.

POŘADOVÝ OBSAH DÍLU DEVATÉHO:

	STRANA		STRANA
1. Veselckej kerchůvek.....	2	26. Kdo chceš býti rytíř boží....	
2. V Třeboni na hrázi	4	(Rožmb. z r. 1589.)	50
3. Pán Bůh požeňnáním svatým....		27. Až bude náš rychtář	52
(Rožmb. z r. 1587.).....	6	28. Dyj sem já šel vod Zlukova	54
4. Panimámo, kdo to jede k nám?	8	Sedlejte mi mýho koně lysku*)	55
5. a) Na tom bošileckym mostku	9	29. a) Eště kůže na beraně.....	55
b) Nevěř, holka, chlupci, nevěř	9	b) Naše máma dycky říká.	55
c) Jen ty se mě, milá, všimni	9	30. a) Ach, můj Bože nebeskej.....	57
Čí je děvče*)	11	b) Sedláčkovi dobře je.....	57
6. Dycky sem o tobě slejchala	11	31. Eště dnes	58
7. Kdyby tady byla taková panenka ...	12	32. Páni muzikanti	59
8. Kdyby byla vojna.....	15	33. Dybych já moh vědět	61
9. Ty bukovský páni....		34. Já sem Hošek	62
(Rožmb. z l. 1599–1602.)	16	35. Okolo Blateckýho	64
Pozoruj Bože můj.... (Vložka)		Volám k tobě z hlubokosti (Vložka)	
(Rožmb. tisk z r. 1588.)	21	(Rožmb. tisk, nepochybně z r. 1589.)	66
10. Plavala husička po Dunaji	22	36. Nesu ti, milej, nesu novinu.....	67
11. Všecko jedno je	23	37. Proč kalina v strouze stojí	69
12. a) Já už více přes Mažice.....	24	38. Já sem ze Zlukova	70
b) Až já pujdu do Třeboně*)	26	Pán Bůh všemohoucí.... (Vložka)	
13. Vod Valu de rovná cesta	26	(Rožmb. tisk z r. 1580.).....	71
14. V tej veselckej hospodě.....	28	39. Drahovcký mládenci	72
15. Vyletěli dva holoubci	29	40. Kde si byla, má panenka	73
16. a) Stála je v zahrádce.....	31	41. Každá má mjilého	75
b) Má zlatá maminko	31	42. a) Na tej třebonckej hrázi	76
c) Stála je v zahrádce ... (Příloha)	32	b) Nešťastnej šafářův dvoreček... (Příloha.).....	77
17. Laštovička švitorná	33	Přenešťastnej ten Machojc dvoreček*)	80
18. a) K Borkovicům cesta	35	43. Koukala má panenka	80
b) Vitmanovský ovce.....	35	44. Miloval sem v své mladosti.....	82
c) To šalounský doubí	36	Vložka: Latinské přání k svatbě Viléma Rožmberka s P. z Pernštejna.	
K Bukovsku je cesta*)	36	(Tisk z r. 1587. Vložka.).....	83
K tomu Bzí je cesta*)	36	45. Zkázala mi panenka	84
19. Žádná by to nedovedla	37	46. a) Alou, páni muzikanti	85
20. Zdvořile, zdvořile mně.....	38	b) Sedlikojce, Pelejice	86
21. a) U Třeboně stojí lípa bílá	40	47. Chval každý duch Hospodina.....	88
b) Okolo Stříbce je cestička	41	48. Sedlák z Prahy jede.....	92
22. Hdyž má mjilá husy pásla	42	49. Byl jeden slavný pán....	
23. Páni pozorujte nyní....		(Rožmb. z r. 1612.)	95–96
(Rožmb. z r. 1587.)	44	50. a) Není lepší jako nám	103
24. Už mně koně vyvádějí.....	46	b) Sloužil sem na Švamберку	104
Stojí hruška v širém poli*)	47		
25. V tej třebonckej hospodě	48		
Sem pospěšte křestané*)	49		

*) Písne označené hvězdičkami jsou obsaženy v poznámkách nebo dodatcích.

VĚCNÝ OBSAH DÍLU DEVÁTÉHO:

	STRANA		STRANA
Ach, můj Bože nebeskej	čís. 30a) 57	Okolo Stříbce je cestička	čís. 21b) 41
Alou, páni muzikanti	„ 46a) 85	Panimámo, kdo to jede k nám? „	4 8
Až bude náš rychtář	„ 27 52	Pán Bůh požehnáním svatým . . .	
Až já pujdu do Třeboně*)	„ 12b) 26	(Rožmb. z r. 1587.)	„ 3 6
Byl jeden slavný pán		Pán Bůh všemohoucí	
(Rožmb. z r. 1612.)	„ 49 96	(Rožmb. tisk z r. 1580. Vložka.) „	38 71
Či je děvče*)	„ 5 11	Páni muzikanti	„ 32 59
Drahovcký mládenci	„ 39 72	Páni pozorujte nyní	
Dybych já moh vědět	„ 33 61	(Rožmb. z r. 1587.)	„ 23 44
Dycky sem o tobě slejchala	„ 6 11	Plavala husička po Dunaji	„ 10 22
Dyj sem já šel vod Zlukova	„ 28 54	Pozoruj Bože můj	
Eště dnes	„ 31 58	(Rožmb. tisk z r. 1588. Vložka.) „	9 21
Eště kůže na beraně	„ 29a) 55	Proč kalina v strouze stojí	„ 37 69
Hdyž má mjlá husy pásla	„ 22 42	Přenešťastnej ten Machojc dvore-	
Chval každý duch Hospodina	„ 47 88	ček*)	„ 42 80
Já sem Hošek	„ 34 62	Sedláčkovi dobře je	„ 30b) 57
Já sem ze Zlukova	„ 38 70	Sedlák z Prahy jede	„ 48 92
Já už více přes Mažice	„ 12a) 24	Sedlejte mi mýho koně lysku*). „	28 55
Jen ty se mě, milá, všimni	„ 5c) 9	Sedlikojce, Pelejice	„ 46b) 86
Každá má mjlého	„ 41 75	Sem pospěšte křestaně*)	„ 25 49
K Borkovicům cesta	„ 18a) 35	Sloužil sem na Švamберку	„ 50b) 104
K Bukovsku je cesta*)	„ 18 36	Stála je v zahrádce	„ 16a) 31
Kde si byla, má panenka	„ 40 73	Stála je v zahrádce	„ 16c) 32
Kdo chceš býti rytíř boží		(Příloha.)	
(Rožmb. z r. 1589.)	„ 26 50	Stojí hruška v širem poli*)	„ 24 47
Kdyby byla vojna	„ 8 15	Ty bukovský páni	
Kdyby tady byla taková panenka „	7 12	(Rožmb. z l. 1599–1602.)	„ 9 16
Koukala má panenka	„ 43 80	To šalounský doubí	„ 18c) 36
K tomu Bzí je cesta*)	„ 18 36	U Třeboně stojí lípa bílá	„ 21a) 40
Laštovička švítorná	„ 17 33	Už mně koně vyvádějí	„ 24 46
Latinské přání k svatbě Viléma		Veselkej kerchůvek	„ 1 2
Rožmberka s P. z Pernštejna.		Vitmanovský ovce	„ 18b) 35
(Tisk z r. 1587. Vložka.)	„ 44 83	Vod Valu de rovná cesta	„ 13 26
Má zlatá maminko	„ 16b) 31	Volám k tobě z hlubokosti	
Miloval sem v své mladosti	„ 44 82	(Rožmb. tisk z r. 1589. Vložka.) „	35 66
Naše máma dycky říká	„ 29b) 55	Všecko jedno je	„ 11 23
Na tej třebonckej hrázi	„ 42a) 76	V tej třebonckej hospodě	„ 25 48
Na tom bošileckym mostku	„ 5a) 9	V tej veselkej hospodě	„ 14 28
Není lepší jako nám	„ 50a) 103	V Třeboni na hrázi	„ 2 4
Nesu ti, milej, nesu novinu	„ 36 67	Vyletěli dva holoubci	„ 15 29
Nešťastnej šafářův dvoreček	„ 42b) 77	Zdvořile, zdvořile mně	„ 20 38
(Příloha.)		Zkázala mi panenka	„ 45 84
Nevěř, holka, chlapci, nevěř	„ 5b) 9	Žádná by to nedovedla	„ 19 37
Okolo Blateckýho	„ 35 64		

*) Písňe označené hvězdičkami obsaženy jsou v poznámkách nebo dodatcích.

Ryla a tiskla Průmyslová tiskárna v Praze.

STÁTNÍ VĚDECKÁ KNIŽNICE
ČESKÉ BUDĚJOVICE
FOND REGIONÁLNÍ LITERATURY

100

P 101419

KLAVÍRNÍ
DŮM

RENDL

*na ústřední prodej pian proslulé
světové značky*

„PETROF“

JEHO SKLADY NACHÁZEJÍ SE
V PRAZE I, PROTI TRŽNICI,
RYTÍŘSKÁ ULICE 9.

*

Pro svoji solidnost těší se
tento odborný závod
důvěře a veliké
přízni.